

Decembrie luna poveștilor

Să ne apropiem poveștile de suflet

Iarna ne aduce magia sărbătorilor, ne inundă meleagurile și sufletele cu puritatea ei sclipitoare. Aceasta este poate cea mai aparte motivație pe care ne-o oferă iarna prin prisma frumosului elevat în datini și obiceiuri străbune, tradiții și colinde, povești și basme populare! Decembrie, lună de poveste, cu fulgi, cu brazi înveșmântați de sărbătoare, cu glas de clopoței, cu locuri pline de căldură și miros de sărbătoare. Este o lună a bucuriei, iubirii, a magiei. Cred că este luna cea mai potrivită pentru a le oferi copiilor posibilitatea de a trăi mai intens în lumea basmelor, de a lua cunoștință de valoarea frumosului, a binelui și a triumfului.

Magia poveștilor schimbă formele lumii care ne limitează și ne încuie. Cum să treci de la

vis la realitate sau de la poveste la realitate cu inteligență? Poveștile ne oferă o cale mai scurtă pentru a ajunge la destinație. În realitate, ceea ce ne oferă acestea este încrederea în forțele proprii pentru atingerea obiectivelor noastre.

În lumea basmelor vorbim de inspirație. Și această putere de inspirație se spune că este „o putere minunată sau miraculoasă”. Într-adevăr, eroului poveștilor, i se cere să parieze pe imposibil pentru că imposibilului i se dă infinitatea posibilităților!

Magia poveștilor, magia cuvintelor, a cuvintelor magice și a vieții o alchimie care se învață... Despre ce vorbim când vorbim despre magia basmelor? Magia poveștilor este în primul rând magia vorbirii, a cuvintelor creative. Din străbuni se spune „la început a fost cuvântul.

Aici înțelegem prin magie „puterea transformatoare a vorbirii” și deci puterea cuvintelor. Cu o baghetă magică, zâna basmelor aduce rezolvarea unei situații aparent insolubile. Și aici este secretul magiei: transformarea viziunii eroului însuși! Transformarea înseamnă schimbarea formei și o nouă viziune a dificultății sale. Această magie a poveștilor este, prin urmare, și magia noastră. Cuvântul este „bagheta noastră magică” (Florence Scovel Shinn).

Magia poveștilor este, de asemenea, puterea metamorfozei, adică a transformării care ne animă. O putere care ne permite să trecem de la lumea fără formă, la lumea formelor prin puterea expresiei creative a cuvântului care trăiește în noi (prin visele, aspirațiile și dorințele noastre). O putere de a circula în formele lumii pe care le numim realitate. Această magie a basmelor este cea care ne permite să dăm formă dorințelor noastre de viață și să trecem de la vis la realitate sau de la poveste la realitate. A te scufunda în inima poveștilor înseamnă a te scufunda în inima inspirației. Magia poveștilor, veți înțelege, este puterea de inspirație cu care sunteți înzestrați și pe care o puteți cultiva, dezvolta și desfășura în timp ce vă conduce într-un proces de transformare. Acesta este motivul pentru care, în basme, adevărata putere a eroului nu rezidă în eforturile sale personale, ci mai degrabă în infinitatea dorințelor sale care corespund în el „capacității sale de a

consimți la simțire”. Este dat eroului care cere din toată inima, plonjând fără întoarcere în căutarea sa, în visul său. Eroul angajat în lupta pentru eliberarea prințesei prinse într-un castel fermecat nu poate realiza acest lucru decât cu ajutorul zânei: sursa inepuizabilă de inspirație. Acesta este motivul pentru care povestea este și rămâne un model inspirat și inspirant pentru cei care caută un drum către adevărata destinație. Poveștile sunt o sursă de magie pentru copilul nostru interior. Nimic nu este nimic mai bun decât basmele care să-l ajute pe copil să mențină magia. Într-adevăr, sufletul copilului nu a dobândit încă această limitare care permite să trăim în spațiul nostru vibrator și pe care noi îl numim principiul realității. Copilul interior, sursa oricărei magii, se va hrăni cu imaginația. Prin urmare, îl putem stimula prin citirea poveștilor. Sunt un amestec minunat de rigoare, credințe și vise. Amalgamul perfect pentru dezvoltarea sănătoasă a copilului nostru interior.

Fapt și mai uimitor este că, chiar adult, această resursă de povestire funcționează în continuare! Egregorul fiecărei povești este atât de puternic încât ne putem raporta la el! Prin poveștile pe care le citim și le recitim, beneficiem de energia lor.

Dar, aceste povești nu poartă doar vise și magie, o lume fantastică, imaginară. Fiecare dintre ele este o cale de inițiere completă. Vechile învățături ale alchimiei și ezoteriei ale sutelor de generații sunt codificate între liniile lor. Să învățăm să vedem cuvintele din aceste povești precum pietricelele care ne vor ajuta să ne găsim drumul prin pădurea lumii.

Anca Cheaito

1 DECEMBRIE - ZIUA NAȚIONALĂ a ROMÂNIEI

La mulți ani, România, Țara mea!

Ce îi putem ura, în această zi specială, țării în care ne-am născut?

După câte râuri și fluvii de cerneală au curs de-a lungul istoriei despre tine, țara mea, de la Ion Neculce și Miron Costin la Lucian Blaga, Nicolae Iorga și Nicolae Titulescu, cuvintele noastre sunt de prisos. Cuvintele sunt doar cuvinte...nimic mai mult. Dragostea nu are nevoie de vorbe. Cuvintele sunt o adiere, în timp ce faptele, pot fi pasiune, respect, dăruire, mulțumire, apus și răsărit laolaltă. Chiar dacă suntem departe, n-am uitat că aparținem pământului scaldat de Dunăre și străjuit de Carpați. Nebunia vremurilor noastre ne-a cuprins ființa dar nu am uitat de Tine, draga noastră Țară. Ne-am bucurat poate pentru o perioadă sufletul pe meleaguri străine, am cules bogăție din roadele acestei lumi trecătoare, dar sufletul este mereu acasă. Tu ai fost, ești și vei rămâne patria noastră a tuturor românilor, a celor care

au fost demult și a celor care vor veni. Te îmbrățișez cu gândul, căci spre tine se îndreaptă azi, de Ziua Ta. Vremea colindelor este aproape. Lumina lor, nicăieri altundeva în această lume, nu strălucește cu atâta căldură și binecuvântăm pământul Tău și mulțumim că ne-am născut din Trupul Tău.

La ceas aniversar, îți dorim un viitor falnic și măreț, bogat în lumină, iubire și speranță pentru o viață prosperă!

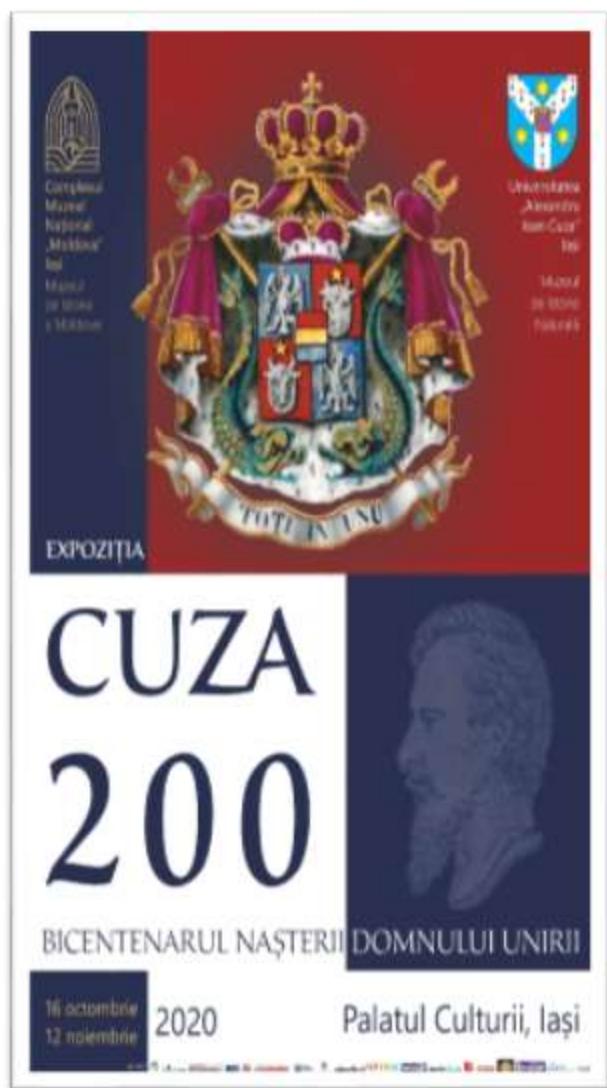
Hai să dăm mână cu mână, cei cu inima română, sărbătoarea aceasta să unească toata suflarea românească. La mulți ani România! La mulți ani Români de pretutindeni!

Adriana Vintilă Mansour

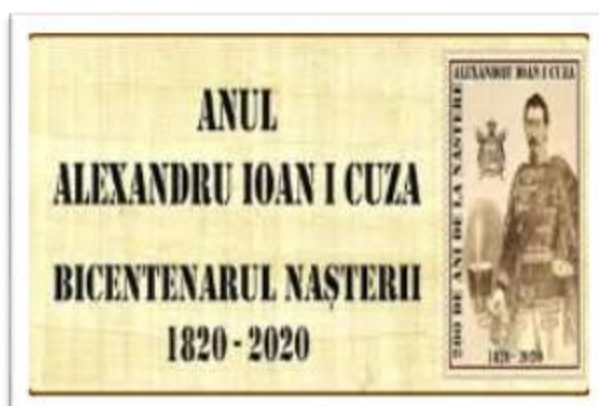
Muzeul de Istorie a Moldovei - IAȘI

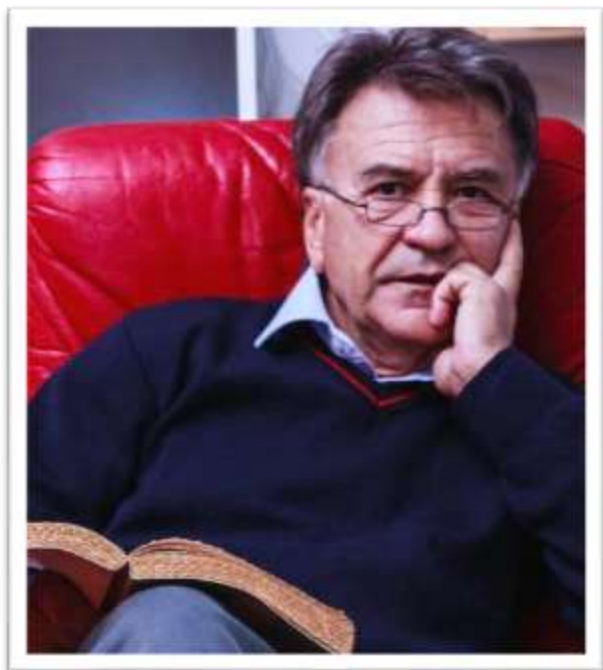
„Cuza 200 – Bicentenarul nașterii Domnului Unirii”

Anul acesta s-au împlinit 200 de ani de la nașterea „părintelui fondator” al României Moderne, domnitorul Alexandru Ioan Cuza, sub sceptrul căruia s-a înfăptuit Unirea de la 1859. Lozinca epocii a fost: „La vremuri noi, om nou!”, iar Cuza a fost un asemenea om nou. Dar el a fost și un om al lumii vechi, legat de vechea boierime a Moldovei și de aristocrația cosmopolită a secolului al XIX-lea. Aniversarea nașterii Domnitorului este un bun prilej de a aduce în atenția iubitorilor de istorie arborele genealogic al familiei Cuza, care cuprinde personaje interesante, mai puțin cunoscute, precum și înrudiri cu familii însemnate, precum Callimachi, Moruzi, Catargiu sau Râșcanu. Alături de postere, au fost expuse piese originale din colecțiile Muzeului Unirii și ale Muzeului de Istorie a Moldovei, din cadrul Complexului Muzeal Național „Moldova” Iași, precum și din patrimoniul Muzeului de Istorie Naturală a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Organizată în spațiile Muzeului de Istorie a Moldovei de la Palatul Culturii Iași, expoziția **„Cuza 200 – Bicentenarul nașterii Domnului Unirii”** a fost deschisă publicului în perioada 16 octombrie - 12 noiembrie 2020.

VICTOR RAVINI

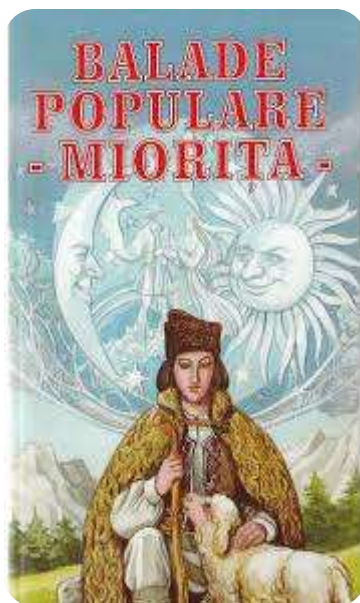
Miorița și cultura universală

Avem datoria să repunem Miorița pe pedestalul pe care au pus-o traducătorii și cititorii străini încă de la început, pe vremea lui Alecsandri. Dar nu numai varianta publicată de el, ci toate cele peste 2000 de variante sunt capodopere. De ce nu avem o antologie care să le cuprindă pe toate?

S-a crezut fără temei că mioara din balada națională românească Miorița ar fi un oracol ce îi prevestește viitorul și îi spune ce să facă pentru a se apăra. Nu s-a observat că mioara nu se încadrează în funcția

unui oracol. Ciobanul o întreabă de ce nu-i mai place iarba. Nimeni nu o întreba pe Pythia dacă îi plăcea mâncarea. Oracolul de la Delfi nu spunea nimănui exact ce avea să se întâmple și nicidecum ce anume să facă. Mioara este termenul concret într-o metaforă, care simbolizează ceva abstract. O să vedem ce. Cine a mai pomenit vreo operă literară în care animale fabuloase vorbesc despre animale reale? O mioară năzdrăvană nu poate vorbi despre un câine adevărat. Câinele de care vorbește mioara este o altă metaforă, care simbolizează altceva. Vom vedea ce. Vorbele mioarei nu se referă la o realitate concretă, ci la o experiență psihologică, prezentată sub formă alegorică. Mioara îi spune ciobanului să-și cheme un câine, cel mai bărbătesc și cel mai frățesc (versurile 40-42, în varianta Alecsandri). Deci cel mai... dintre mai mulți. El are câini mai bărbați (v. 21), la plural, și spune: Să-mi aud câinii (v. 58). De ce să-și cheme numai un singur câine și nu toți câinii pe care îi are? E știut că nici cel mai puternic câine nu își poate distribui atenția ca să facă față la doi adversari. Câinii sunt eficienți în haită. Deci, mioara nu îl avertizează să se apere. Câinele aici nu are menirea să îl apere, ci este un simbol pentru o bine-cunoscută realitate psihologică. Cercetarea anterioară nu a observat că dialogul ciobanului cu mioara este un monolog interior. Mioara este alter-egoul său, la fel cum Virgiliu e alter-egoul lui Dante sau Mefisto e alter-egoul lui Faust și al lui Goethe. Mioara năzdrăvană poate simboliza partea feminină din sufletul omenesc, pe care C. G. Jung o numește Anima, iar câinele simbolizează Animus, partea masculină.

Nimic în Miorița nu este realitate, ci fantezie poetică. Totul în Miorița e simbol cu sensuri multiple, pe cât de profunde, pe atât de înălțătoare. Dar cine mai are timp azi să citească pe îndelete o poezie înălțătoare? Ciobanul din Miorița nu este o persoană concretă, care să fi trăit cândva cu adevărat, ci e un personaj literar imaginar idealizat. Ciobanul este un exponent al bunătății și perfecțiunii omului în general, un erou din mitologia pre-creștină a ciobanilor, la fel ca eroii din alte mituri

antice. Confundarea mitologiei arhaice din Miorița cu acțiunea din Baltagul, sau cu alte crime asemănătoare de la tribunal, a dus la regretabila răstălmăcire a poemului.

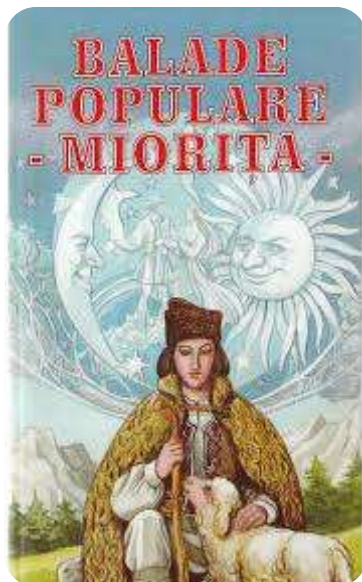
Miorița nu prezintă o crimă, ce s-ar fi petrecut cândva prin Carpați, ci un ritual de inițiere în tainele universului și ale psihicului uman, așa cum le înțelegeau ciobanii arhaici și care se repeta în fiecare an, la anumite ceasuri din zi sau la anumite zile sfinte. Cele mai vechi variante ale Mioriței sunt colinde din Transilvania, ce se cântă la casa fiecărui țăran, în fiecare iarnă, ca să îi ureze belșug în anul ce vine. Colindătorii nu urează nimănui să fie ucis.

La o lectură neatență, Miorița dă impresia că ar fi o narațiune care povestește ceva ce s-ar fi întâmplat în realitate, într-un spațiu geografic. La o lectură mai atentă, putem observa că totul se petrece în peisajul lăuntric, psihologic al ciobanului și este proiectat asupra peisajului exterior, geografic. Cuvintele concrete din peisajul geografic paradisiac și astrele de pe cer sunt metafore pentru raiul ce este în sufletul ciobanului. Textul tuturor variantelor Mioriței amestecă imagini interne și imagini externe, cu aceeași virtuozitate

derutantă ca și la Petrarca, la Eminescu sau alți mari scriitori din literatura universală, la care farmecul este că luăm abstracțiunea drept adevăr concret, ne trec fiorii și ne identificăm cu personajul principal. Acest fenomen a fost bine explicat de către profesorul american de psihologie analitică James Hillman, cu exemple din literatura universală, ce conțin aceleași procedee literare ca în Miorița.

Frumusețea peisajului geografic din Miorița simbolizează metaforic frumusețea și armonia sufletească a ciobanului. Peisajul din versurile Mioriței îmbină peisajul din Carpați și cel suflesc cu o desăvârșită măiestrie. Tot ce pare că s-ar petrece în jurul ciobanului se petrece, de fapt, în inima lui și se adresează inimii noastre. Spațiul mioritic este atât cel ce se poate vedea cu ochii și poate fi reprodus într-o fotografie, cât și cel pe care îl putem simți doar cu inima și este deja reprodus în versuri. Miorița poate fi înțeleasă ca un imn închinat omului și naturii, ce arată înalta măsură a capacității omului de a se

minuna de măreția naturii. Am arătat în carte că Miorița poate fi înțeleasă și ca un ghid spiritual de înălțare în cele mai înalte sfere ale poeziei și ale cerului. Fiecare dintre noi ne putem minuna de măreția naturii și a Mioriței după măsura atenției pe care o acordăm versurilor și după puterea cugetului nostru. Unii au râs de Marin Sorescu pentru că vede în Miorița metafore ce simbolizează abstracțiuni luminoase, poezie sublimă și o pune alături de Luceafărul lui Eminescu. Fiecare poate vedea într-o poezie, ceea ce poate vedea. Iar ce nu poate vedea, nu poate.

Strămoșii ne-au lăsat moștenire o vastă literatură orală, în versuri și în proză, cum poate că nimeni nu mai are. Noi, astăzi, prea îngâlviți cu cultură modernă și ahtiați după bunuri materiale, lăsăm să se aștearnă praful pe moștenirea primită din vechime, iar unii chiar dau cu noroi în Miorița, ba chiar și în Eminescu, și în tot ce avem mai valoros. Petru Ursache scria despre felul în care receptăm noi Miorița: „Merităm lecția. Trebuie să vină străinii să ne atragă atenția, civilizat și discret, asupra propriului tezaur cultural și artistic”.

Avem datoria să repunem Miorița pe pedestalul pe care au pus-o traducătorii și cititorii străini încă de la început, pe vremea lui Alecsandri. Dar nu numai varianta publicată de el, ci toate cele peste 2000 de variante sunt capodopere. De ce nu avem o antologie care să le cuprindă pe toate? Fiindcă ar fi editată în prea multe volume? Avem o datorie morală față de strămoșii care au creat Miorița și ne-au lăsat-o nouă și lumii întregi. E o datorie față de civilizație, să împărtășim tuturor bogăția culturală a străbunilor noștri, așa cum împărțim din colivă. Cele mai strălucitoare opere în limba română sunt Luceafărul lui Eminescu și Miorița. Nu toate popoarele lumii au asemenea opere, din care ne vin identitatea națională, unitatea etnică și trăinicia limbii române.

Limba română este patria noastră a tuturor, dinăuntru și din afara țării. Ne regăsim în limbă, când nu putem să ne regăsim la vatră. Izvorul nemuririi unui popor este nemurirea limbii, nemurirea creațiilor sale literare, culte și populare, cât și a credințelor sale. În primul rând, credința în tine însuși ca individ și credința în poporul din care faci parte. Credința în valorile morale și culturale românești, bine recunoscute în Occident.

Miorița poate fi la fel de importantă și actuală pentru cultura universală ca și alte mari creații ale românilor. Miorița poate fi

citită și rumegată ca un ghid spiritual. Unii dintre noi putem vedea sensul metaforic al cuvintelor și înțelegem că personajul principal ne învață cum să ne înălțăm sufletește deasupra munților, către soare și către stele. Alții rămân la sensul concret al cuvintelor și continuă să creadă că e vorba despre o crimă pentru jaf.

Fiecare cum îl duce mintea. Cine nu pricepe sensurile abstracte dintr-o poezie, nu avem cum să îl învățăm. Miorița este moștenirea noastră nepieritoare și inalienabilă. Este conștiința noastră de noi înșine ca națiune și ca indivizi, e mândria noastră de români în lume. Transhumanța ciobanilor noștri a răspândit Miorița pe întreg teritoriul unde locuiau români. Miorița a contribuit mai mult decât orice alt factor la unificarea și la stabilitatea limbii române, cum nicio altă limbă nu mai e la fel de unitară și stabilă în timp, până chiar și în afara hotarelor țării. Miorița este izvorul nemuririi limbii române, al culturii românești și al eternității neamului nostru. Iar dacă unii vor să înrobească lumea cu arme sau cu șiretlicuri ascunse, românii îi vor dezarma cu vorbe și cuvinte potrivite, cu idei nobile, cu creații de artă și cu omenia românului.

Cui lăsăm Miorița și cum o lăsăm? Lăsăm Miorița pe seama școlilor, a profesorilor și a elevilor, să o ducă mai departe, ca un mesaj umanist al străbunilor noștri către toți cei ce o citesc în original sau în traduceri.

Victor Ravini

VORBIND DESPRE ANTOLOGII ȘI TRADUCERI

CU PROF. DANIEL IONIȚĂ

George Ovidiu DINICĂ: Sunteți un autor recunoscut internațional care v-ați implicat în viața literaturii române locuind în Australia, aveți în palmares mai multe realizări importante precum Antologia „Testament” cea mai completă antologie de poezie din istoria literaturii române în același timp sunteți profesor de management dar și traducător. Unde a început destinul dvs literar?

Daniel IONIȚĂ: Probabil din copilărie. Aveam îndemânare la scris. Îmi aduc aminte că pentru lucrările (extemporale, teze, etc) de limba și literatura

română citeam poemul/piesa/romanul, dar nu citeam niciodată analizele literare din manual, sau recomandate de profesori. Și cu toate acestea luam note foarte bune, reușind să sintetizez și să analizez textul destul de bine, primind aprecieri din partea profesorilor despre originalitatea comentariilor mele. Aceasta era încurajator pentru un copil de 14-16 ani. Dar dacă vă referiți la publicații, atunci desinul literar a apărut odată cu două volume (publicate la câteva luni unul după celălalt cu Editura Minerva din București) – „Testament – Antologie de Poezie Română”/„Testament – Anthology of Romanian Verse” (o colecție de poeme traduse de mine și de colegii mei lingviști și specialiști în poetică din Sydney, Australia, și apoi „Hanging Between the Stars”/„Agățat între stele”, volum bilingv de versuri proprii. Au urmat apoi încă șase volume (poezie proprie, antologii, inclusiv una a poezilor de peste Prut, din Basarabia), contribuții la reviste, eseuri etc. Lista evoluează...

George Ovidiu DINICĂ: aveți un model cultural de urmat?

Daniel IONIȚĂ: Probabil că renașcentismul este modelul care mi se potrivește. Nu spun că îl urmez, ci doar că îmi este în mod natural apropiat. Sunt interesat și activ în domenii diverse, de la literatura și traducere, la dinamica socială a organizațiilor, psihologie (formarea mea academică inițială), la muzică (clasică și folk), la știință (fizică, biofizică, statistică). De fapt aceste interese foarte diverse interese informează și direcționează inspirația mea literară, foarte eclectică, dar și integrativă.

George Ovidiu DINICĂ: Cu ce scriitori din România sunteți prieten și ce anume a determinat prietenia dumneavoastră?

Daniel IONIȚĂ: Alex Ștefănescu (mentor și prieten) m-a susținut mereu, prinzând bine intenția și abordarea lucrărilor mele. Îl apreciez enorm, atât pentru cunoștințele lui vaste în domeniul literar, cât și ca om. Soția lui, Domnița Ștefănescu, o eminentă scriitoare și redactor, deasemenea

mă inspiră. Apoi trebuie să-l menționez pe Lucian Vasilescu, un scriitor de un enorm talent, unul din poeții de marcă ai generației curente, care m-a susținut mereu, la lansări de carte, scriindu-mi prefațe etc. Mai sunt și: criticul literar Radu Voinescu, scriitorul și jurnalistul Liviu Mățăoanu, Maria Tonu (zâna bună a literaturii românești din Toronto, Canada), d-na Pușa Roth (care publică excelenta revistă de cultură „Leviathan, publicație mult mai bună, mult mai dinamică, mult mai actuală, decât orice oferă multele și insipidele mucegăieli de reviste ale Uniunii Scriitorilor din România). Dar afară de scriitori, am avut ocazia să colaborez, să cunosc, și să mă împrietenesc cu oameni de cultură extraordinari cu care am realizat evenimente culturale de excepție, cum ar fi actrițele Daniela Nane și Manuela Hărăbor, cantautorii Nicu Alifantis, Adrian Ivanițchi, Cătălin Condurache, Marius Matache și alții.

George Ovidiu DINICĂ: Cum este văzută literatura română în Australia?

Daniel IONIȚĂ: Precum în orice țară de cultură și limbă anglo-saxonă (USA, Marea Britanie, Australia, Canada, Noua Zeelandă) există un con de umbră în privința literaturii țărilor din centru și estul Europei. Australienii învață despre literatura lor, apoi nord-americană, cea britanică și a țărilor din Commonwealth-ul britanic. Apoi câte puțin despre literatura franceză, germană, italiană și rusă. Dar despre Slovenia, Cehia, Ungaria, România, Bulgaria, Albania, nu știe mai nimeni. Acesta este unul din motivele pentru care în 2014, împreună cu scriitorul și redactorul George Roca din Sydney, am înființat Academia Româno-Australiană pentru Cultură. Acest forum organizează în mod regulat evenimente întotdeauna bilingve (în limbile engleză și română) pentru a promova cultura, în special literatura, românească în Australia. Astfel am avut evenimente de răsunet la Sydney și Melbourne – centrele cele mai mari din Australia – de promovare a poeziei și muzicii românești, în original și în traducere, pentru un public mixt, în audiență fiind întotdeauna și australieni. Ne-am bucurat aici de susținerea unor instituții cum ar fi Biblioteca Națională din Sydney, Consulatul și Ambasada României. Și mai ales a unor artiști excepționali români și australieni cum ar fi soprana Adriana Paul, cantautorul Daniel Reynaud, actorii Tug Dumbly, Clara Vodă, Bogdan Vodă, scriitorul George Roca, violonista Aliona Cigulea (Helen Brereton), și mulți alții. Cooperăm pe această pistă a promovării culturii românești în Australia cu alte instituții de acest fel cum ar fi „Caesar Foundation” din Melbourne, sau grupul „Unirea” din Brisbane.

DINICĂ: Activitatea de traducător presupune multă muncă și responsabilitate, aveți satisfacții?

Daniel IONIȚĂ: Desigur. Ca să fii traducător de poezie, e musai să fii mai întâi poet. Traducând propriile mele poeme (în ambele direcții, fiindcă scriu și în românește ca și în engleză, după cum mă mână duhul...), apoi cele mai frumoase poezii din poezia românească pentru a le reprezenta în limba engleză (seria volumelor „Testament”, care a culminat cu recent publicatul „Testament – 400 Years of Romanian Poetry”/„400 de ani de poezie românească” – cu Daniel Reynaud, Adriana Paul, Eva Foster – publicat recent de editura Minerva din București) mi-a adus satisfacții enorme. Volumele au fost bine primite, lansate și vândute atât în România, cât și în Statele Unite ale Americii, Australia. Ultima reprezentare, Testament 400, a primit premiul pentru traducere „Antoaneta Ralian” al Târgului de Carte „Gaudeamus 2019”, din juriu făcând parte presonalități

importante ale literaturii românești precum Denisa Comănescu (scriitor și director general al editurii Humanitas) și profesorul universitar și scriitorul Ion Bogdan Lefter.

George Ovidiu DINICĂ: În ce constă dificultatea traducerii poeziei române în engleză?

Daniel IONIȚĂ: Traducerea de poezie este mereu problematică indiferent din ce limbă și înspre ce limbă. E musai să faci compromisuri (traduttore, traditore...) pentru a traversa această punte lungă, îngustă și alunecoasă, dintre două culturi, dintre două limbi. Specificitatea provocărilor traducerii poeziei din limba română înspre limba engleză nu este numai una de traducere a metaforelor, idioamelor, jocurilor de cuvinte etc (acestea sunt provocări generale, comune oricărei traduceri). În mod specific, în limba engleză cuvintele „poetice” sunt de obicei monosilabice, iar în limbile latine sunt bi sau multi silabice: moon = lună, sun = soare, heart = inimă, tree = copac, leaf = frunză, love = iubire, hate = ură, breast = piept, etc. Deci în mod natural, în special în poezia cu ritm și metru, versul din engleză va fi mai scurt decât cel din original. Arta constă în a „complementa” versul englez (pentru a putea transporta muzicalitatea, prozodia în limba engleză) într-un mod sensibil, care să nu schimbe caracterul original, dar să ajute poemul să creeze același răspuns emoțional în limba engleză. Apoi, multe din metaforele din original trebuie înlocuite cu altele din limba țintă (engleza în cazul de față) – fiindcă cele din originalul românesc nu fac sens în limba țintă. Spre exemplu „... a filei două fețe” (viitorul și trecutul sunt a filei două fețe... – Eminescu), nu merge tradus exact așa în limba engleză fiindcă a) nu face sens, și b) nu sună poetic de loc. A trebuit să înlocuiesc cu „...the two faces of a coin” (cele două fețe ale monedei – „Past and future go together, the two faces of a coin/ You can know tomorrow’s weather if you learn the two to join”). Asemenea compromisuri sunt provocări care trebuie făcute cu atenție și simț poetic înl ambelor limbi.

George Ovidiu DINICĂ: Sunteți încântat de evoluția literaturii române? Are ea viitor?

Daniel IONIȚĂ: Trebuie să spun că în privința poeziei, sunt și nu sunt încântat de evoluția literară în România – dar extind acest sentiment ambiguu și la poezia australiană. Cei care controlează revistele literare „recuoscute” (spre exemplu Uniunea Scriitorilor în România) promovează poeți „de nume” care scriu o poezie abstractă, de valoare îndoielnică, de multe ori frustată sau revanșardă, dar de și mai multe ori insipidă – și aflată sub egida „canonului domnului Nicolae Manolescu” sau al mai știu eu cui. Iar poeți cu mult mai valoroși, care scriu poezie autentică, cu voci bine definite (menționez aici nume precum Camelia Radulian, Liliana Filișan, Horia Bădescu, Laurențiu Ciprian Tudor, mulți poeți mai tineri de peste Prut cum ar fi Aura Maru sau Maria Paula Erizanu sau Ion Buzu) sunt total ingorați! Cum am spus, acest fenomen de scriere post-modernă, de multe ori de un nonsens bulversant-schizofren, sau fără sare și piper, sau simplu revanșard fără alte calități – sunt comune și altor literaturi. Aceasta este a-la-mode în multe locuri, și motivul principal pentru care marele public NU mai cumpără cărți de poezie contemporană, ci preferă să continue să cumpere „clasicii”, spre frustrarea autorităților literare curente.

George Ovidiu DINICĂ: Ați realizat de curând antologia „Testament”. Cât timp a necesitat elaborarea sa și ce anume v-a determinat să realizați o asemenea lucrare ținând cont că este o lucrare bilingvă scoasă la editura Minerva și are 1152 pagini - cea mai vastă lucrare de acest gen? Urmează să realizați și o lucrare enciclopedică a autorilor români?

Daniel IONIȚĂ: Să răspund mai întâi la ultima din aceste două întrebări. „Testament – 400 de ani de poezie românească”/„400 Years of Romanian Poetry” este ultimul meu efort în privința promovării în limba engleză a poeziei românești. După ce scrii o carte de 1152 de pagini, cu note critico-biografice despre fiecare din cei aproape 400 de poeți acoperind 400 de ani ai unei culturi poetice - e momentul să te oprești! Munca la edițiile progresive ale volumelor „Testament” (antologii de poezie române reprezentate bilingv) a luat cam 10 ani din viața mea. Trebuie menționat că au existat edițiile precedente (prima cu doar 50 de poeți, a doua cu 100 de poeți, apoi o ediție specială americană, pentru ca în final să avem „Testament 400”, o ediție critică).

George Ovidiu DINICĂ: **Sunteți profesor de economie, în condițiile actuale ținând cont și de evoluția gripei din China ne așteaptă o nouă criză economică cât de gravă?**

Daniel IONIȚĂ: Sper că nu. Criza cu virusul Corona (Covid 19) mi se pare exagerată. Numărul de îmbolăviți, caracterul bolii, numărul de decedați este relativ mic, chiar și atunci când îl comparăm cu gripa obișnuită. Dar paranoia, încurajată de media, este mare, total disproporționată. Sincer, sper să se termine repede. Nu mi se pare normal ceea ce se petrece, reacțiile media ca și ale diferitelor guverne mi se par cel puțin bizare. Sigur, o criză, chiar și una doar percepută ca atare (percepția noastră devine realitatea noastră) poate duce la o criză economică și socială foarte gravă, cu consecințe majore – ceea ce ar fi tragic.

George Ovidiu DINICĂ: **Ce planuri de viitor aveți?**

Daniel IONIȚĂ: Am gata de publicare un volum de eseuri (în engleză și română), un volum de poezie (dar vor fi două separate (!), unul va fi publicat în România în limba română și altul în Australia și Statele Unite în engleză). Lucrez la o nuvelă. Continui să predau part-time la universitate. Petrec timp cu nepoții mei. Plănuiesc o nouă drumeție/expediție (trek) în Nepal în munții Himalaya (a optsprezecea oară când voi merge acolo). Cam acestea sunt planurile. Dar, cum spune francezul „l’homme propose, Dieu dispose!”

George Ovidiu DINICĂ: **Mulțumesc!**

A consemnat, *George Ovidiu DINICĂ*

ROMÂNI CELEBRI

DIMITRIE CANTEMIR

Filosof între regi, rege între filosofi

Așa l-au caracterizat membrii Academiei din Berlin pe Dimitrie Cantemir (1673-1723), domnitorul Moldovei.

Dimitrie Cantemir – savant, diplomat, istoriograf, filosof, literat și matematician, muzician, geograf, astronom și folclorist, este cel mai de seamă gânditor umanist român și totodată autor al primelor scrieri filosofice originale românești. Studiază greaca, latina și filosofia cu fostul dascăl de limbă greacă la școala domnească din Iași, eruditul Ieremia Cacavela. La Academia Patriarhiei Ortodoxe din Constantinopol își aprofundează studiile în limbile antice și orientale, filosofie, literatură și în noile curente din gândirea științifică.

Concepția despre lume a lui D. Cantemir a cunoscut o evoluție în direcția accentuării tendințelor laice și raționaliste. Prima sa operă “Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea” (1689) constituie o expresie a tendințelor laice și raționaliste, umaniste, care se afirmă în cultura română în sec. al XVII-lea.

Opera de maturitate a lui Dimitrie Cantemir se caracterizează prin tendința de separare a științei, domeniului rațiunii, al argumentării logice, de teologie, domeniu al credinței. Aceste lucrări sunt “Istoria ieroglică” (1705), “Interpretarea naturală a monarhiilor” (1714), “Descrierea Moldovei” (1715), “Creștea și descreștea Porții Otomane” (1714-1716), “Hronicul vechimii româno-moldo-vlahilor” (1717-1723), “Sistema religiei mahomedane” (1722).

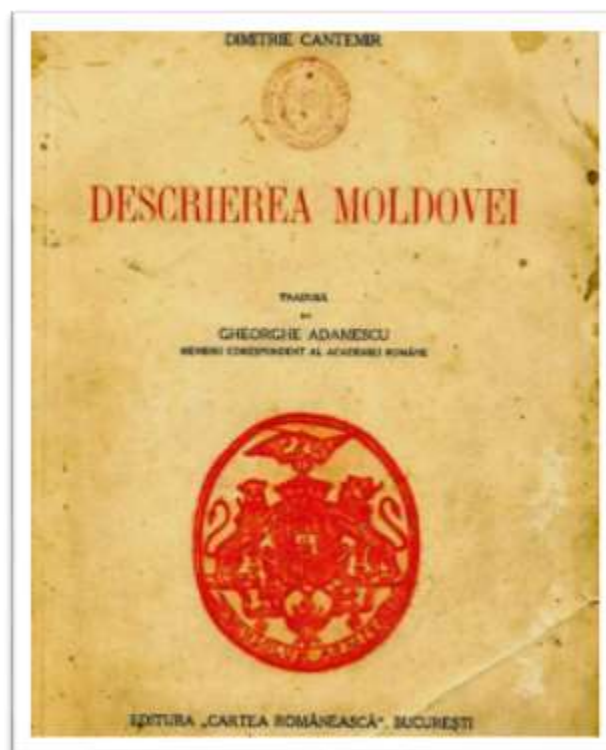
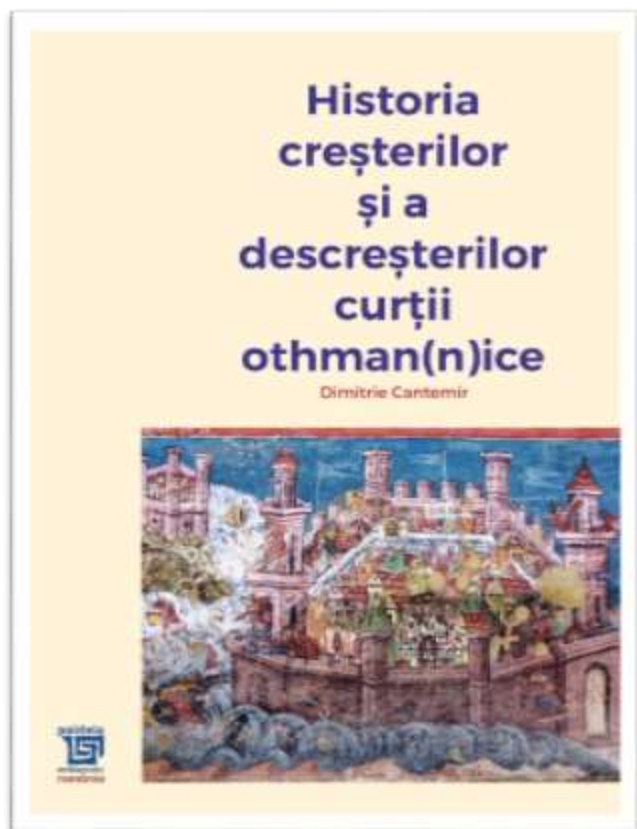
Știința și filosofia au misiunea de a cerceta cauzele lucrurilor, spune Cantemir, nu trebuie să se limiteze la înregistrarea faptelor, ci să afle cauzele fenomenelor, să arate “nu numai cum și ce s-au făcut”, ci și “pentru ce așa s-au făcut”. Cantemir afirmă existența unei ordini a naturii și chiar a unei evoluții a lucrurilor după o lege a mișcării ciclice. În opera sa este subliniată totodată ideea că ordinea naturală niciodată nu poate fi încălcată. Ca umanist, Cantemir a afirmat demnitatea omului, omul fiind cea mai nobilă dintre toate făpturile, rațiunea, conferindu-i titlul de ființă conștientă, morală.

Dimitrie Cantemir consideră istoria o știință cu anumite “canoane” – cum ar fi apelarea la documente, aprecierea critică și interpretarea izvoarelor. El formulează un principiu metodologic modern când precizează că istoria “nu poartă credință”, ci

“știință”. Astfel, opera lui D. Cantemir se înscrie în coordonatele umanismului renescentist de nivel european și reprezintă o deschidere spre ideile filosofiei moderne. Marele merit al lui Dimitrie Cantemir în istoria culturii românești este de a fi cel dintâi autor de scrieri filosofice și creator al terminologiei filosofice. „Divanul, sau gâlceava Înțeleptului cu Lumea, sau giudețul sufletului cu trupul”, tipărit, în 1698, la Iași, în limbile română și greacă, reprezintă primul tratat de filosofie morală în cultura română și tot odată prima afirmare a crezului umanist al lui Dimitrie Cantemir. Talentul de mare scriitor al principelui moldovean s-a manifestat în capodopera sa literară - „Istoria ieroglifică” (1705), în care sunt exprimate ideile sale politice. Dimitrie Cantemir devine membru în loja rosacrucienilor, unde activaseră Martin Luther, Baruch Spinoza, Paracelsus, François Bacon, Comenius, R. Descartes, Leibnitz.

Dintre diversele fațete ale personalității lui Dimitrie Cantemir, cea mai puțin cunoscută este cea de muzicolog. Viața și activitatea muzicală s-a polarizat îndeosebi în domeniul teoriei, pedagogiei, compoziției și interpretării instrumentale. În egală măsură, el este creatorul sistemului turcesc de notare muzicală. Aceasta notație se bazează pe cele 33 de litere ale alfabetului arab, fiecare reprezentând câte un sunet al scărilor muzicale orientale. Kitab-i-musiki (Cartea științei muzicii), scrisă în limba turcă, este una dintre primele lucrări ale savantului domnitor, concepută în perioada acestuia din Istanbul. Finalul studiului este însoțit de o culegere de compoziții, precum și de un număr de 20 de creații proprii. Datorită acestei lucrări, Dimitrie Cantemir a intrat în istoria muzicală a Turciei ca fondator al muzicii laice și studios al celei religioase sub numele de Cantemiroglu (fiul lui Cantemir).

Dimitrie Cantemir este o personalitate multilaterală și are un loc deosebit în istoria culturii românești și europene.

DIMITRIE CANTEMIR

prince philosophe de Moldavie, personnalité historique et homme de culture

À Paris, le fronton de la Bibliothèque Sainte-Geneviève décline 810 noms d'auteurs dont les livres s'y trouvent. Aux côtés de Racine, Rousseau, Montesquieu, dans la colonne des Leibnitz, Hamilton, Piron, Newton, apparaît, en toutes lettres, le nom de Demetrius Cantemir.

Dimitrie Cantemir est un prince moldave né à Iasi en 1673 et qui a régné sur la Principauté de Moldavie en 1693 ainsi que 1710-1711. Il s'avère que Dimitrie Cantemir était aussi un illustre savant et encyclopédiste, abordant autant l'histoire, les mathématiques que la géographie, philosophe de renommée européenne, membre de l'Académie de Berlin, laissant un grand héritage notamment avec ses « Historique de l'ancienneté des Roumano-moldo-valaques » et « Descriptio Moldaviae ». Fils du prince, Dimitrie Cantemir se forme à la cour de Iassy, où il apprend le grec, le latin et les langues slaves. Très tôt, il est remarqué pour sa mémoire exceptionnelle. A l'âge de quinze ans, il est, comme la plupart des nobles roumains de famille princière, invité comme gage (otage) à Constantinople, où il passe plus de vingt ans après y avoir parachevé ses études, conformément à la tradition.

Il y apprend des langues occidentales (français, allemand, italien, espagnol) et orientales (arabe, persan, turc). Cantemir pratiquait onze langues, tant anciennes que modernes. Mathématicien, musicien, compositeur, architecte, historien, cartographe et

philosophe, c'est l'une des personnalités de la culture européenne.

Ses premiers travaux littéraires, dans les domaines de l'éthique, de la métaphysique et de la logique, posent les fondements de la philosophie roumaine: *Divanul sau gîlceava înteptului eu lumea, sau giudetul sufletului eu trupul* [La Cour suprême ou la querelle du sage avec le monde, ou le jugement de l'âme avec le corps]. Ce livre a été copié en Grèce, et a été traduit en arabe par Athanasios Dabbas, le patriarche d'Antioche, contemporain de Cantemir (version connue aujourd'hui par 11 manuscrits datant du 18ème siècle qui ont circulé parmi les chrétiens de Syrie et de Liban). La logique comme système rationnel est considérée par Cantemir comme la clé de la philosophie.

Dans son dernier ouvrage, L'historique de l'ancienneté des Roumano-moldo-valaques, il montre la latinité des Roumains et le rôle que les principautés roumaines ont joué dans la défense de l'Europe face aux Tatars. Dimitrie Cantemir est aussi l'auteur d'ouvrages sur l'histoire ottomane et moldave, sur l'Islam et sur la langue arabe. Son œuvre d'homme de plume se concentre entre 1711 et 1719. Humaniste reconnu, il est nommé à l'Académie de Berlin en 1714. C'est cette dernière qui lui commande sa *Descriptio Moldaviae*, qu'il rédige en latin en 1714 et qui reste l'un de ses ouvrages les plus connus. Il a aussi réalisé, à la main, une grande carte géographique détaillée de la Moldavie. Les œuvres musicales de Dimitrie Cantemir reflètent à la perfection le style oriental. Interprète musical

reconnu en son temps, il a également transcrit plus de 350 œuvres instrumentales des XVIe siècle et XVIIe siècle, selon un système alphabétique personnel de notation. Il est enfin l'auteur, en turc, du Livre de la science de la musique, dans lequel il développe un système de notation de la musique ottomane et dans lequel figurent ses propres compositions. Dimitrie Cantemir est la personnalité culturelle qui a contribué fortement à explorer l'aire de contact entre la culture européenne moderne, la culture de l'Europe de l'Est et celle du Levant.

Maria Teodorescu

Alchimie între culoare și cuvânt - David Croitor pictor și scriitor

Un pictor pe care l-am descoperit cu puțin timp în urmă și care ne-a fascinat prin paleta sa cromatică. În pictura sa, printr-o tematică bogată ancorată în operele înaintașilor români, David Croitor este un adept al picturii clasice la care se adaugă „ingredientele” numite temperament, poezie și inteligență artistică. Elementele compoziționale sunt riguros articulate în desfășurarea lor în spațiu. Indiferent de temă, indiferent de datele exterioare ale exprimării viziunii unui artist (repertoriul de simboluri, ordinea și utilizarea lor), o pictură posedă o identitate internă de expresie, pe care privitorul o percepe ca pe o structură complexă. Există o identitate spiritual-fizionomică cuprinsă în stratul de culoare care acoperă pânza. Stratul acesta este capabil a se răsfrânge sensibil asupra privitorului. Răsunetul pe care îl deșteaptă în noi pictura unui artist reflectă identitatea celui care a creat, identitate care constituie originalitatea funciară, de substanță a pictorului

creator. **David Croitor** conferă culorii multe proprietăți expresive.

Dozează culoarea cu multă intensitate, astfel realizează în mod deplin atât reprezentarea tridimensionalității spațiului cât și unitatea simfonică a suprafeței. Culorile au resurse expresive specifice care se reunesc într-un întreg cromatic cu o clară identitate spectrală a fiecărei culori în parte. Pânzele lui **David Croitor** sunt pictate cu căldura sufletului, imagini artistice bine conturate ce reprezintă universul satului românesc.

Pictează și scrie cu penelul și penița sufletului. Fiind modalități de expresie total diferite, cu o semiotică și semantică aparte, meșteșugul cuvintelor și cel al culorilor se întrepătrund. Pentru pictorul **David Croitor** sunt daruri înăscute.

David Croitor s-a născut în Suceava la 27 martie 1958 și a plecat în lume cu minunile acestui nord mirific. Un pământ pe care îl poartă mereu în suflet și, deseori, l-a transpus în cuvinte și culori. A absolvit Facultatea de Geologie din cadrul Universității din București în anul 1988. A urmat cursuri libere de pictura și desen cu Dimitrie Loghin la Suceava în 1978 și cu Aurel Aniței la București în 1981. Locuiește în Vatra Dornei și astăzi lucrează exclusiv ca pictor independent. Debutază în 1986 în cadrul Facultății de Geologie din București, apoi în 1987-1988 deschide alte două expoziții de pictură în cadrul aceleiași facultăți.

A expus pe simezele ieșene, dar și pe cele din București, Luxembourg și Danemarca, unde a avut expoziții personale sau în cadrul unor manifestări culturale. A participat la numeroase expoziții de grup și tabere de pictură în țară și în străinătate. A obținut numeroase premii oferite de Asociația Artiștilor și Scriitorilor din Țara Dornelor, Fundația culturală a Bucovinei, Consiliul Județean Suceava. Din 1992 apare menționat în presa scrisă, relevant este volumul "Exerciții de fidelitate"

apărut la Iași în 2007, la editura ART XXI ,autor Valentin Ciucă (pag 576-5780).În 2010 apare în volumul ‘Efigii în filigran’, la editura ‘Mușatinii’(la pag.83-87), autor Tiberiu Cosovan.

De asemenea în 2011 este inclus în "Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova, 1800-2010"(pag. 161-162) editura ART XXI, autor Valentin Ciucă. În 2014 apare volumul de autor ‘‘Vocația peisajului,bucuria culorii’’la editura ART XXI Iasi, iar în 2019 publică volumul-album ‘‘Portal către amintiri’’, un volum de 251 pagini, aproximativ 200 lucrări , la editura PIM din Iași, prefața Delia Ioana Leizeriuc, critic de artă. Figurează de asemenea cu lucrări în colecții particulare din țară și în străinătate: Anglia,Austria, Belgia, Franta, Germania, Grecia, Olanda, Suedia, Canada,SUA,Italia, Danemarca, Croatia, Luxembourg, Scotia, Republica Moldova, Portugalia(Insulele Azore).

Și ca scriitor, dar și ca pictor, **David Croitor** și-a hrănit spiritul din meleagurile Moldovei de Nord, din amintiri care descriu o lume aparte, conectată la fluxul energetic pe care numai pământul natal ți-l poate oferi. Lumea intimă a pictorului este un spațiu privilegiat unde se întâlnesc pasiunea pentru frumos, adevăr și căutarea absolutului.Pentru că un artist mereu se află între mit și realitate. În lumea greacă, un singur cuvânt, eidos, însemna „imagine” și „idee”. Pentru o lungă perioadă de timp pictura a fost considerată ca o „poezie tăcută”. În pânzele lui **David Croitor** poți recunoaște emoția care a ghidat pensula.

Pictura și literatura au în comun aceeași preocupare pentru structurare, rigoare și disciplină. Excelent peisagist, creând o atmosferă distinctă, recognoscibilă în fiecare dintre tablourile sale, **David Croitor** ne încântă cu tonuri de auriu, portocaliu într-un acord parcă muzical cu griuri colorate și albastrul cerului într-o lumină blândă, toate degajă o liniște enigmatică a unui spațiu de care ne-am îndepărtat și pe care cu greu încercăm să ni-l facem din nou

familiar, o impresie de întoarcere la o arhăitate generică susținută, într-o coloristică vie, cu remarcabilă unitate a tonului. Căutarea unei relații complete cu spațiul, o dorință acută pentru o altă înțelegere a timpului și care sugerează că legătura dintre cer și pământ, dintre om și univers este fapt viu, certificare a echilibrului și astfel, formă de veșnicie.

Pictorul **David Croitor** este un fin observator al vibrațiilor cromatice, stilul peisagistic armonizat de melancolie și pace redat din toată adâncimea unui suflet meditativ, este cel care îl definește.

Anca Cheaito

De ce iubim atât de mult Crăciunul

Crăciunul este perioada mult așteptată a anului în întreaga lume. Aduce bucurii imense tuturor și oferă posibilitatea de a crea o atmosferă aparte în interiorul nostru. Există ceva magic și luminos, în acest sezon. Crăciunul rimează cu surprize și cadouri. Ne gândim deja la asta din luna noiembrie. A da este de milioane de ori mai vesel decât a primi și Crăciunul ne-o dovedește complet. Crăciunul este o oportunitate de a împărtăși dragostea și de a ști că ești iubit. Iubirea noastră pentru petrecerea de Crăciun nu este nouă, dar a fost deja de când eram foarte mici. Doar gândindu-vă la asta, suntem siguri că ați dori să existe o mașină a timpului pentru a re trăi aceste momente mai mult decât magnifice. Toate amintirile frumoase rămân cu noi toată viața, sigur. Totul este încă gravat în mintea și inima noastră ca și cum ar fi fost ieri. Sincer, aceste amintiri ne fac să cădem înapoi în copilărie. Oricare ar fi istoria noastră, tradițiile sau mediul nostru familial, Crăciunul nu ne lasă niciodată neclintiți. Pregătiri, atmosferă, cadouri, mese, spiritualitate, o atmosferă de poveste.

Vă dorim o iarnă minunată și un Crăciun fericit!

Orient Românesc

CRĂCIUNUL COPILOR

de Octavian Goga

Dragi copii din țara asta,
Vă mirați voi cum se poate
Moș Crăciun din ceriu de-acolo
De le știe toate-toate...

Uite cum, vă spune badea...
Iarna-n noapte, pe zăpadă,
El trimite câte-un înger
La fereastră să vă vadă...

Îngerii se uită-n casă,
Văd și spun – iar Moșul are

Colo-n ceriu la el, în tindă,
Pe genunchi o carte mare...

Cu condei de-argint el scrie
Ce copil și ce purtare...
Și de-acolo știe Moșul,
Că-i șiret el, lucru mare.

Iarna de Vasile Alecsandri

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineța ninge iară!

Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară;
Soarele rotund și palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare,
Ca fantezme albe plopilor înșirați se pierd în zare,
Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele pierdute sub clăbuci albi de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dezmiardă oceanul de ninsoare.

Iată-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

MIRELLA PINTILIE JABER

Ce sărbătorim, de fapt la Crăciun?

O Sărbătoare de Lumină

Wayy'omer 'elohîm: Yehî 'ôr. Wayyehî 'ôr,

“Domnul a spus: ‘Să fie Lumină!’ Și lumină s-a făcut”

Geneza 1:3

Intrăm, încă de la naștere, în corpul de tradiții și în cultura neamului din care facem parte. Noi ne-am născut români, și am crescut cu Crăciun, cu brad și colinde, cu Paște și ouă roșii, cu zile de sfinți ai căror istorii nu le cunoaștem, dar le ducem tradiția. Unii mai respectăm religia înaintașilor noștri, alții, ne-am desprins de ea... prea “depășită”, prea “înghețată în timp”, mai ales în era digitală, căci am ajuns să trăim mai mult într-un spațiu virtual decât real. Doresc să aduc puțin din lumina Crăciunului în sufletele, dar, mai ales în mințile noastre – căci porțița către suflet nu mai este deschisă de mult... noi, cei de azi, am predat cheia sufletului exclusiv în mâna rațiunii și a intelectului.

Fundamental, iar acum și știința confirmă, suntem ființe de lumină, ceea ce religiile venite din negura timpului au afirmat mereu. Voi aborda aici subiectul Luminii din mai multe unghiuri, din perspectiva mitologiei, a tradiției, a religiei, cu câteva note și din sfera psihologiei, a poeziei și a cercetării științifice.

Vorbind de tradiții, este necesar să le înțelegem importanța, căci deslușirea lor ne dă chiar rostul vieții pe acest pământ. Însăși profunzimea și perenitatea în timp a acestor tradiții, pe care suntem datori nu numai să le perpetuăm, dar și să le însușim sensul profund, ne dă o idee despre dimensiunea lor cosmică și despre locul nostru în marea schemă a lucrurilor, căci realitatea lor ne privește pe fiecare dintre noi.

Dacă începem cu sărbătoarea Crăciunului, pentru că ne aflăm la acest moment din an, ar trebui să știm că mai presus de bradul împodobit, de masa în familie și de schimburile de daruri, sau chiar prin ele, sărbătorim, de fapt, Lumina – nașterea unui nou ciclu solar care va fi să asigure prosperitatea și viața în anul care vine. Prea zeloșii apărători ai Bisericii, chiar pe la începuturi, au luptat cu înverșunare împotriva “păgânilor” care se închinau la soare, și, în neștiința lor, interpretau chiar la modul propriu un concept prea profund pentru limitările timpului. Dar ceea ce înțelegeau prin “lumina” marii învățatori din trecut era de fapt o lumină transcendentă, lumina unui soare altcumva decât soarele fizic ce îl vedem pe bolta cerească. În afară de energia vitală care menține viața pe acest pământ, soarele mai ține loc și de simbol pentru *lumina divină*, sau *a conștiinței*, pe care cei vechi o numeau “Dumnezeu”. Încă de la scrierea Bibliei se făcea diferența: lumina însăși nu este Dumnezeu, dar “Dumnezeu este Lumina.”¹

Însuși Hristos ni se prezintă pe sine astfel: “Eu sunt Lumina lumii”², iar în *Cuvântarea de pe Munte* el spune: “Voi [apostolii], sunteți lumina lumii... lumina voastră trebuie să lumineze înaintea oamenilor

Transfigurarea - iluminarea lui Isus pe munte

“Sol Invictus “ Zeul solar Mitra; venit din India și Persia,
a devenit cel mai important cult al Romei

Prin Lumină, mai presus, de toate, înțelegem iluminarea sufletului, sfințirea noastră și ridicarea conștiinței proprii spre a ajunge măcar cu un pas mai aproape de Dumnezeu. Prin credința lor în Numele Domnului Isus Hristos, creștinii se supun la o transformare sufletească și spirituală. Evanghelia lui Ioan se deschide cu prezentarea lui Hristos ca fiind însuși *Logosul*, sau *Cuvântul lui Dumnezeu*, “Logosul - Hristos, fiind “lumina care luminează omenirea”⁴.

Astfel, credinciosul (în sens de om moral, etic, omul trăind în consens cu natura, cu ceilalți și cu el însuși) devine el însuși o sursă de lumină, după exemplul de pe munte când ucenicii lui Isus l-au văzut transfigurat: *S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina.*

Cultul soarelui este relevat în numeroasele sărbători legate de solstiții și echinoxuri preluate și păstrate chiar de religiile monoteiste, acestea nereușind să schimbe în profunzime tradițiile milenare înrădăcinate în realitatea cosmică, o realitate aflată mai presus de orice cult sau religie. Cu toate că religiile monoteiste, iudaismul, creștinismul și islamul nu recunosc nici o altă credință anterioară, doctrinele lor își au rădăcinile în vechile culturi și tradiții considerate “păgâne”. Roata istoriei a vrut ca religiile de mistere din jurul Mediteranei, și ele venite din aria Orientului Mijlociu, să-și aibă culminarea, dar și încheierea, odată cu căderea civilizației Romei și adoptarea religiei creștine, care nu le-a “anulat”, cum ar vrea Biserica să creadă, ci le-a adaptat.

Cam pe la 200 î.e.n avea loc pe dealul Vaticanului un cult de mistere venit din Frigia (Anatolia) al zeiței Cybele, zeița naturii și a fertilității și mama tuturor zeilor, și al soțului-fiu Atis, zeul naturii ciclice care moare și renaste, și care culmina cu moartea și apoi renașterea zeului.

La diferență de 11.000 de ani – fântâna lui Cybele din Madrid, conducând carul solar – aluzie la drumul soarelui pe bolta cerească – Zeița Mamă de la Catal Huyuk (Anatolia), 9000 î.e.n întronată și sprijinindu-se pe lei, animale solare

Acest cult ajuns la romani ar avea origini extrem de vechi, chiar în preistorie, pentru ambii zei existând reprezentări cu mult anterioare, și ambii sunt văzuți ca fiind sinteze dintr-o arie geografică foarte largă. Dacă Cybele era la romani “Magna Mater” - Marea Mama, la greci era Geea și Demetra, la sumerieni era Inana, Aștarout la fenicieni-caldeeni, Isis la egipteni. La rândul lui, Atis era același zeu cunoscut în Mesopotamia ca Tamuz sau Dumuzid, cel menționat de Ezechiel în Biblie; la fenicieni este Adonis, la egipteni Osiris, la greci Dionisos – toți aceștia, sau unul și același zeu, formează arhetipul zeului sacrificat, “moartea și renașterea zeului soare”. Din cele mai vechi timpuri a existat un zeu celest sau solar, și o zeiță a pământului, creatoare și mama tuturor zeilor cunoscută ca *Marea Zeita Mama*, după cum în creștinism o avem pe Maica Domnului. Prin filiera Greciei antice îi cunoaștem astfel pe Apolo-Helios, Adonis, Tamuz, Osiris, Orfeu, Mitra și Krishna, culminând cu Isus Hristos din creștinism. La fel ca Isus mai târziu, toți acești zei solari într-o anumită parte a anului trebuiau să moară și să se sacrifice pentru binele oamenilor

Răstignirea pe cruce a lui Orfeu

Zeul-soare prin excelență a fost Mitra. La origine din India și Persia, cultul și religia mitraică, ajunse până și în Dacia, au atins apogeul la Roma. Mitra era sărbătorit ca “Sol Invictus” (Soarele Neînvins), în fiecare an la 25 decembrie, și de la el avem numele zilei de *duminică*, “ziua Domnului” în românește, de fapt “ziua soarelui”, păstrată în engleză ca “Sunday”; așa avem și zilele săptămânii purtătoare de nume de zeități planetare: marți – Marte, miercuri-Mercur, joi – Jupiter (Jove) s.a.m.d. Considerăm hinduismul ca fiind o religie foarte diferită de religia creștină, există totuși similitudini importante între “Christos” și “Krishna”. În primul rând, ambii sunt asociați cu lumina; aidoma lui Hristos, și nașterea lui Krishna, zeu solar, se sărbătorește tot la solstițiul de iarnă.

Venirea amândurora a fost prezisă cu mult timp înainte, deci erau așteptați; ambii au venit ca salvatori ai omenirii la timp de răscruce, venirea lor a fost anunțată de o stea, ambii sunt “fiii lui Dumnezeu”, născuți de o

mama virgină în condiții dificile, unul în staul, celalalt într-o celulă; Hristos este menționat ca păstor, Krishna a fost văcar, sau a crescut într-o familie de văcari, amândoi propovăduiesc iubirea și pacea, fac miracole, sunt sacrificați, după care revin la viață. Limba greacă fiind o limbă indo-europeana, nu ne putem opri să nu conectăm numele lui *Christos* cu “krsta” din limba sanskrită, acesta fiind numele zeului indian *Krishna*. “Krsta” înseamna cel “atoate atrăgător”; mai înseamnă și “cel albastru”, sau “închis la culoare”, zeul fiind reprezentat în iconografia hindusă ca având culoarea albastră, culoarea divinității.

În limba greacă, Hristos vine de la cuvântul grec “Christos” (sau Kristos) însemnând “cel uns” – și pleacă de la vechea tradiție în care consacrarea unei personalități într-o funcție divină sau religioasă – aceea a unui rege sau a unui înalt preot, se face prin actul ritual de ungere cu ulei sfințit, cum este practicat până în ziua de azi. Creștinii au preluat noțiunea de Christos de la cuvântul “messiah” – “cel uns” sau “cel ales”, devenit în Vechiul Testament “cel promis”, sau “cel așteptat”. Messih poate avea originea la caldeeni, deci anterioară iudaismului, deoarece “massiah” este același și în arabă - la creștinii din Orient Christos este numit “Massih”, aceasta fiind și originea cuvintelor “mesia” și “mesianic”.

Pruncul Khrishna în brațele mamei sale Devaki

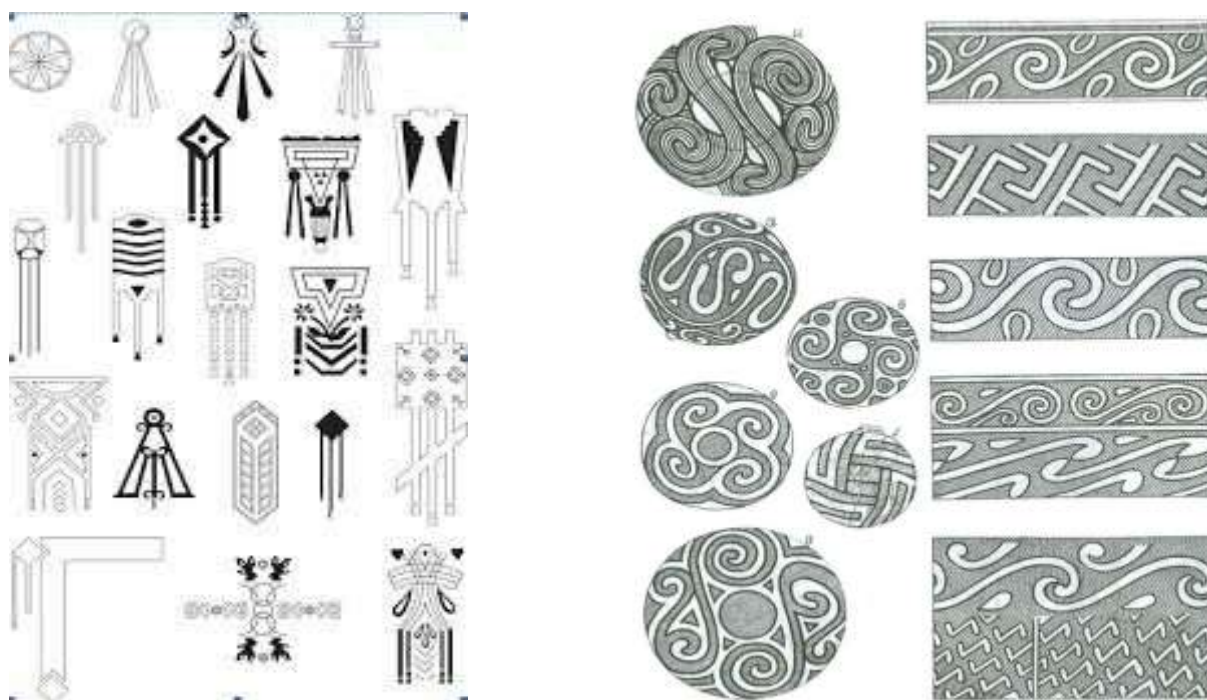
Pruncul Horus în brațele mamei Isis, la fel cu pruncul Isus în brațele Mariei

Așadar, sărbătoarea Crăciunului a fost dintotdeauna o sărbătoare solstițială când oamenii celebrau divinitatea solară, luând parte activă și implicându-se în înfrângerea întunericului de către lumină; ei ajutau la nașterea sau renașterea luminii prin festivitățile și ritualurile stabilite de vechile tradiții.

Sfinții moși cu cheie la brâu, Samedrul și Sângeorzul: unul încuie iarna, celălalt o descuie - Ion Ghinoiu

Identificarea Crăciunului, adică a solstiului de iarnă, cu divinul a fost comună la toate popoarele lumii antice din timpuri anterioare creștinismului. La vechii daci, și poate cu mult înaintea lor, căci exista la noi cultul zeilor-moși⁵, i-am avut mereu pe Moș Ajun și pe Moș Crăciun (adică pe Sfântul Crăciun), care trebuie să moară la solstițiu pentru a renaște într-un prunc. Zeul Crăciun este și el un zeu solar, specific teritoriilor locuite de geto-daci, identificat cu zeul roman Saturn și cu zeul Iranian Mithra, sub influențe și scitice-sarmate și romane. Moșul era o veche divinitate solară, dar și a timpului. În tradiția noastră, ca și în alte mitologii ale lumii, anul începe odată cu solstițiul - zeul se naște împreună cu timpul la 25 decembrie, când se sărbătorește și Anul Nou, trăiește 365 de zile, îmbștrânește și moare, pentru a renaște odată cu anul următor⁶.

Simbolurile solare la romani sunt la fel de vechi ca timpul: mai găsim și acum, pe casele românești din Bucovina și Maramureș simboluri solare pe care le descoperim în culturile Cucuteni și altele de pe teritoriul Daciei.

În cursul anului viața soarelui personificat în zeul-om trece prin patru vârste, sau patru anotimpuri. Festivitățile și participarea omului la evenimentul cosmic este crucială pentru a da forța și tăria necesare Luminii în confruntarea sa cu Întunericul – și aici, oamenii dintotdeauna au făcut o asimilare între soarele dător de viață, viața cum o trăim o zi după alta, și lipsa luminii, adică a soarelui, întunericul și frigul iernii asociate dintotdeauna cu moartea – și, prin extensie, cu moartea sufletului în lipsa Conștiinței Divine.

Atât în tradițiile românești cât și în miturile lumii, nu se începe sărbătoarea Crăciunului, deci a Luminii, fără a încheia vechile socoteli din anul care a trecut, fără a da morții atenția și respectul

cuenit. Divinitatea celebrată în 24 decembrie și ajunsă, după 365 de zile, la vârsta senectuții și a morții este, în tradiția românească, Moș Crăciun, dar, înaintea lui, pentru o perioadă de timp i se acorda atenția cuvenită lui Moș Ajun.

Determinativul de moș indică vârsta zeului adorat care trebuie să moară și să renască împreună cu timpul calendaristic la Anul Nou.⁷

Astfel, Crăciunul avea două perioade, una nefastă, aceasta începând la 20 decembrie cu Sfântul Ignat și sacrificiul porcului, rămas dintr-un vechi cult de sacrificare a zeului, și ținea până la miezul nopții de Crăciun (sau de An Nou, care se sărbătorea la Crăciun), urmată de perioada fastă, de la miezul nopții Crăciunului până la 5 ianuarie, la iordănitul femeilor.

Timpul “Ajunului” era un timp dedicat zeităților htonice, când se deschideau mormintele și spiritele morților aveau permisiunea de a intra în lumea celor vii, de aceea femeile făceau vizite la morminte și se ocupau cu pomenirea morților și împărțirea pomenilor.

Ignatul⁸ își are originea într-un cult anterior creștinismului și are legătura cu confruntarea dintre zeul htonian și zeul solar (nu întâmplător Sfântul Ignat a murit devorat de lei, animal solar prin excelență) iar sacrificiul de sânge, de preferat porcul să fie negru, era menit să întărească puterea slăbită a soarelui.

Chiar dacă n-ai tăia un porc, taie cel puțin o pasăre –găină, rață, gască; ori, la vreme, de-ai înțepa creasta la o gaină neagră ca să dea sângele, ca așa e bine: să vezi sânge în ziua de Ignat, ca atunci vei fi ferit de boale.⁹

Probabil că, odată cu creștinismul, locul lui Moș Ajun a fost în mare parte preluat de “Sânicoara”, adică Moș Nicolaie, cel ce apare pe un cal alb ca semn al primei zăpezi, dar tot el păzește și Soarele,

pentru ca lumea să nu fie privată de lumină și căldură; mare făcător de minuni, el ajută pe cei săraci sau nedreptățiți, cum a ajutat pe cele trei fete de nobil sărac să se mărite, coborând pe horn câte un sac de aur care a căzut drept în ciorapul fetei în cauză, și așa se explică și ciorapul pus la sobă cu daruri pentru copiii cuminti, sau cu o vergea, pentru cei mai neascultători. Ca multe zeități, eroi și sfinți aleși să reprezinte un principiu cosmic-religios, la origine a fost și el un personaj real de hagiografie creștină; a fost episcop la Myra în Anatolia și a murit în jurul anului 342 ca apărător al credinței în Isus.

La miezul nopții de Crăciun spiritele deja s-au întors în lumea lor și începe perioada fastă, ajutată și pregătită chiar în timpul perioadei nefaste. În ajun se “invită” și se împodobește bradul în case, după un vechi obicei pre-creștin. În ritualurile păgâne a existat mereu obiceiul de a decora în miez de iarnă casele, drumurile și curțile cu vegetație verde, crengi sau copaci, de la palmier și salcâm¹⁰ la nivelul Egiptului, la lemn de stejar sau alun și vâsc verde în zonele temperate, până la veșnicul verde brad sau pin în zonele mai reci – un mod de a invita natura la un nou ciclu vital, inițiat de renașterea luminii soarelui.

După lupta cu forțele întunericului, Lumina învinge și se naște pruncul Isus, când încep sărbătoririle legate de nașterea luminii. Acest timp era propice pentru ritualuri de curățare și protecție, de alungare a spiritelor, atunci se împărțeau daruri și se făceau urările pentru noul an.

Colindatul este un obicei străvechi, și unul dintre obiceiurile de Crăciun care se păstrează cel mai bine, fiind amintite ca făcând parte din festivitățile precreștine ale Saturnaliilor, Calendelor lui Ianuarie și, la fel, se sărbătorea ziua nașterii mai sus-amintitului zeu solar Mitra, “soarele Neînvins”¹¹. Erau cântece de bucurie în onoarea renașterii soarelui, legate de solstițiul de iarnă.

La noi colindele aveau inițial un scop ritualic, erau cântate și pentru alungarea spiritelor rele și pentru invocarea sufletelor celor decedați, având influențe legate de elementele htonice, ca moartea și sacrificiul; ele să ajung să dispară treptat în relație cu evenimentul fericit anunțat odată cu

solstițiul de iarnă. Peste timp au fost înlocuite de colindele, sau cântecele de stea (“Steaua sus răsare”) anvând rolul de “pre-vestitoare”, de fapt de buna-vestire a unui eveniment fericit de dimensiune cosmică; din semnificația inițială a colindelor s-a păstrat doar atmosfera sărbătorească, de ceremonie, petreceri și urări pentru belșug și fertilitate, rostite la începutul noului an agricol; acestea se continuă în ajun de An Nou actual, cu Plugușorul și Semănatul.

Următorul eveniment solar în acest calendar al solstițiilor și echinoțiilor era echinocțiul de primăvară, “echinox” însemnând egalitatea dintre zi și nopți. Zeul solar, crescut între timp, a devenit un tânăr în primăvara vieții lui, dar victoria luminii nu era nicidecum garantată. Așa cum am întâlnit și la vechile religii, cu zeii mai sus menționați, zeul solar trebuia sacrificat pentru binele oamenilor – simbolizat la Paște prin sacrificiul mielului, pentru ca apoi să învie întru gloria și puterea Luminii care va crește neconținut până în vară, la apogeul puterii sale.

Pregătirile și eforturile oamenilor în preajma sărbătorilor pascale, mai ales postul, ouăle roșii, coptul pâinii, ramurile verzi, erau tot atâtea simboluri și acțiuni ale omului de participare la efortul cosmic pentru ca soarele să învingă puterea iernii. Așa cum îi vedem reprezentați pe toți zeii solari Tamuz, Helios -Apolo, Mitra, Osiris, zeul își atingea întreaga maturitate la solstițiul de vară și era reprezentat ca un bărbat adult și în plină putere, ca și soarele ce arde pe bolta cerească, ca și vegetația, ajunsă la apogeul ei de fecunditate.

La echinocțiul de toamnă, în schimb, soarele-zeu devenea un bărbat trecut bine de mijlocul vieții, iar puterile lui scăzute amintesc de apropierea iernii. “Samedru” - Sfântul Dumitru, “plăcut lui Dumnezeu pentru bătrânețea sa”, marchează sfârșitul verii pastorale, căderea frunzei la copaci și uscarea vegetației. Ca și la echinocțiul de primăvară, se fac focuri și se rostogolesc roți de foc, simbol și ritual solar bine răspândit la noi, dar și la popoarele nordice. “Focul lui Samedru” are rol apotropaic, cei care sar peste foc vor fi apărați de boli, și la fel, îmbunează și morții, căci se mai încălzesc, și la fel, li se împart pomeni. Are și putere roditoare, căci cărbunii și cenușa sunt aruncate în grădina pentru primăvară care va veni.

Poartă maramureșeană poate fi numită, pe drept cuvânt, o “poartă a soarelui”

Există un aspect aparent “elitist” care condiționează, sau restrânge participarea omului de rând la Lumina divină – care, prin însăși esența ei, este omniprezența, atotpătrunzătoare și cuprinzătoare și universală. Atât la religiile anterioare monoteismului, ca și în credințele iudaică, creștină și în islam, au existat mereu două aspecte, cel lumesc, care organizează viața credincioșilor după norme stabilite, etice și morale, și unul transcendent, tainic, mistic - la acest nivel nu aveau acces decât cei inițiați în aceste taine, sau care urmau să fie inițiați. Așa numitele “religii de mistere” pre-creștine aveau un caracter secret și foarte selectiv, inițiații acestor religii erau trecuți printr-un process simbolic menit să-i trezească la o conștiință superioară, similară a ceea ce în creștinism numim “conștiința cristică”.

La începuturile ei, religia creștină a urmărit implicarea credincioșilor și în aspectul transcendent, în participarea lor “cu trupul și cu sufletul” la tainele harului divin. Biserica are părți neînțelese, ca “misterul Treimii” argumentat ca taina legăturii dintre Tată, Fiul și Duh, adică, în termeni mai simpli, între Creator, Omul îndumnezeit și Spiritul divin care impregnează Creația. Din Epistola apostolului Pavel aflăm că:

Harul Sfântului Duh, care vine de la Tatăl prin Fiul, este această putere dumnezeiască renăscătoare, care întărește și desăvârșește pe om în actul sfințirii al mântuirii sale îndreptându-l spre “viața cea nouă” în Hristos.¹²

Cu toate acestea, adevărata misiune a Bisericii s-a diminuat în cursul celor 2000 de ani de la ființare, și mesajul luminos al lui Hristos treptat s-a pierdut prin culoarele contorsionate ale dogmei instituționalizate, ajungând în timp să-i distanțeze pe oameni, în loc să-i adune. Este adevărat că prin “tainele”, sau *sacramentele* Bisericii, credincioșii urmau să intre în legătură directă, deși nevăzută, cu sacrul prin cele ritualuri de îmbăiere, ungere sau împărtășanie cu apă, ulei, pâine sau vin sfințit, adică substanțe conținând acest element sacru. “Tainele” administrate la botez (apa botezului), la confirmare sau *mirungere* (ungerea cu mir a copiilor de peste 10 ani la catolici), împărtășania (*euharistia*), spovedania, preoția (*hirotonirea*), cununia și maslul (*ungerea*), sunt tot atâtea ritualuri prin care creștinului i se facilita un contact cu duhul, sau “harul divin”, dar prin mijlocirea sacerdotului. Astfel, ideea esențială care s-a conturat cu timpul este că “duhul” și “harul” sunt deținute exclusiv de o instituție anume, că accesul omului la ele este restrâns și condiționat de apartenența sau nu la o Biserică, la o instituție sau religie anume. Deși creștinismul a apărut ca o inițiativă de a uni omenirea în jurul unuia și aceluiași concept, “îndumnezeirea întru Hristos”, în

realitate s-a realizat exact opusul, subminând realitatea că oamenii sunt adevărați fii ai Creației, că sunt cu toții purtători ai unei scânteii din Lumina divină. Accesul la sacru, împărtașirea omului cu divinul este o realitate absolută și necondiționată, adevărată pentru fiecare om în parte. Singura condiție de care omul trebuie să fie absolut conștient este că responsabilitatea lui în această viață este să transforme scânteia în flacără și flacăra în lumină orbitoare.

Fiind un concept care nu aparține planului fizic, deci neaccesibil nici simțurilor, nici intelectului, ci doar sufletului de o anumită calitate - aceasta însemnând o anume intensitate a luminii interioare, *transcendentul* are multe nume, iar diferențele, dacă există, sunt minime și mai puțin importante atâta timp cât nu urmăresc scopul final de “îndumnezeire” a omului, ci doar o selecție pe bază de “merite”, ceea ce în final conduce la diviziunea artificială și la fragmentarea Întregului din care facem parte cu toții. De la *Sfântul Spirit* sau *Duh*, a cărui calitate este *harul*, la *Lumina* sau *Iubirea divină*, transcendentul se poate extinde la *pneuma*, *numen*, *Atman-Brahman*, *Ch'i (Qi)*, *prana*, *mana* și încă multe altele. Toate au împreună acea calitate de “taină înfricoșătoare”, sunt acel *mysterium tremendum* care-l cutremură pe om în cea mai profundă fibră a ființei sale la contactul cu transcendentul, cu “dumnezeirea”, și care nu are nimic de-a face cu dogma și cu preceptele religioase, cu condiționările sau judecățile umane – transcendentul este divin, este supra-uman, este deasupra lumii noastre.

Renumitul psihiatru și psiholog C.G.Jung folosește termenul de “numinos” pentru acea experiență sufletească profundă, acel tip de eveniment considerat ca fiind “supranatural” sau “divin” pentru că tine de Spirit și, deci, nu poate afecta pentru tot restul vieții. Numinosul este irațional, deoarece nu poate fi explicat cu ajutorul conceptelor, el nu poate fi indicat decât de emoțiile specifice pe care le trezeste în suflet. Toate acestea nouă ni se par străine, nefamiliare, dar e bine să știm că sentimentul general de alienare trăit de societatea modernă este datorat îndepărtării noastre de aceasta realitate – nu îndepărtarea de Biserică, sau de dogmă, ci de realitatea identității noastre profunde de ființe spirituale care trăiesc o experiență materială din care a fost quasi-eliminat transcendentul. Omul este o ființă de lumină. Legătura dintre Spirit și Lumină este aceeași cu ordinea cosmosului în opoziție cu anarhia întunericului, prin însuși actul creației divine, când Dumnezeu a creat lumina și a separat-o de întuneric, când a separat ziua de noapte¹³. Actul Creației divine nu a fost doar un act de a da naștere universului material în sine, ci a fost scânteia care a deschis drumul către evoluția Conștiinței – abia acum se poate spune că Dumnezeu a creat ordine în haosul neantului, prin apariția Luminii, adică a Conștiinței Creatoare de Lumi, numită și Logos, sau Inteligența divină aflată în continuă transformare.

Într-un fel neașteptat, Crăciunul, ca sărbătoare împărtășită colectiv, și în ciuda aspectelor ei comerciale, rezonază cu ființa noastră profundă, trezind în noi acele trăiri pe care le putem identifica, chiar și pe departe, cu trăirile omului antic pentru care nașterea soarelui, deci a lui Dumnezeu, era un eveniment sfânt, cutremurător. La oamenii vechi nașterea, moartea și renașterea ciclică a luminii nu erau importante doar sub aspectul material; aceste evenimente de dimensiuni

sacre, deși cu aspect transcendent, erau adevărate. Ele sunt momente simbol despre evoluția spiritului nostru, după cum explică Jung.

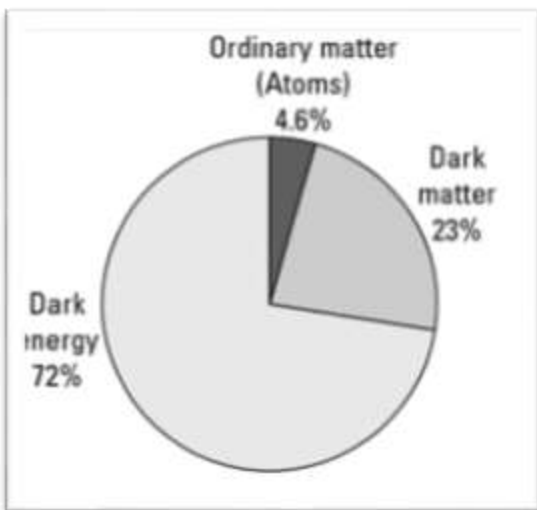

Astfel, la Crăciun, prin nașterea pruncului Isus ca simbol al Luminii, sărbătorim de fapt nașterea Sinelui nostru superior; ne vedem pe noi înșine în oglinda lui Isus: el s-a născut, s-a sacrificat, a murit și a înviat, s-a “îndumnezeit”. Tocmai acesta este și procesul relatat, sau revelat prin aluzii, al vechilor religii de mistere, pentru ca adeptilor le era interzis să divulge “misterul” vieții și al morții, al renașterii într-o viață “mai adevărată”, când omul transcende la “viața cea nouă” la care face aluzie apostolul Pavel.

“Numinosul” ne cutremură pentru că descrie ceva misterios și sfânt, Prin “numinositate” se înțelege acea energie subtilă care se manifestă mai degrabă ca o lumină spirituală decât ca lumină exterioară, vizibilă tuturor¹⁴. Dar lumina spirituală, ca să poată sălăjui în noi, are nevoie de întreg – trupul, mintea și sufletul trebuie să fie în acord, în armonie, după dictonul latin, “o minte sănătoasă într-un trup sănătos”. În lucrarea sa *Yoga [...]*¹⁵, Eliade amintește de experiențele de însănătoșire numite “miraculoase” în care “numinosul” în sens de voință divină, intervine, însănătoșind rănilor sufletești – acele răni psihologice profunde, de la care a pornit și boala. Făcând aluzie și la medicina dacilor (după cum relatează Socrate, el însuși a învățat de la medicii lui Zalmoxis că “nu poți însănătoși ochii fără a ține seama de cap, că nu poți însănătoși capul, fără a ține seama de trup”, și că totul e un întreg, deci, “tot așa trebuie să dăm trupului îngrijire cu sufletul”, Eliade face referință la “omul întreg”, prin asta înțelegând acea “tendență naturală către sănătate și echilibru”.

Faptul că orice afecțiune a trupului își are rădăcina în suferința sufletului a fost confirmat destul de târziu de medicina modernă care doar în ultimele decenii a început să încadreze anumite afecțiuni, cum ar fi cele ale aparatului digestiv sau circulator, în categoria de “maladii psihosomatice” – adică, boli care își au rădăcina în suferința psihică. Pe noi românii nu ar trebui să

ne mire aceste realități, deoarece încă de la daci, cei care i-au învățat arta vindecării pe medicii greci, se cunoștea că omul este un “întreg”, și că, pentru a-i vindeca bolile, trebuie început prin a-i vindeca sufletul, după cum spune Socrate într-unul din dialogurile lui Platon, povestind despre ce a învățat el de la un medic trac/get, după învățăturile lui Zalmoxis:

*Toate lucrurile purced de la suflet, și cele care sunt bune și cele care sunt rele pentru trup și pentru omul întreg, și așadar ele afectează întregul, cam așa cum o fac de la cap la ochi.*¹⁶

Înțelegem acum și că vindecările miraculoase făcute de Isus mai aveau și rolul de a vindeca sufletele celor în cauză, nu doar trupul; astfel, îi ajută să-și întărească lumina. Abia timpurile și tehnologia modernă ne-au demonstrat și stabilit multe realități nebănuite despre legătura dintre om, spirit și lumină. Energia inteligentă și creatoare a universului, din care facem parte și noi, este o energie de un alt ordin decât cea care se măsoară în

laboratoarele lumii, de altă natură decât quarkurii și leptonii pe care i-a separat cel mai sofisticat echipament pe care îl are știința la ora actuală, Coliderul Hadron de la CERN.

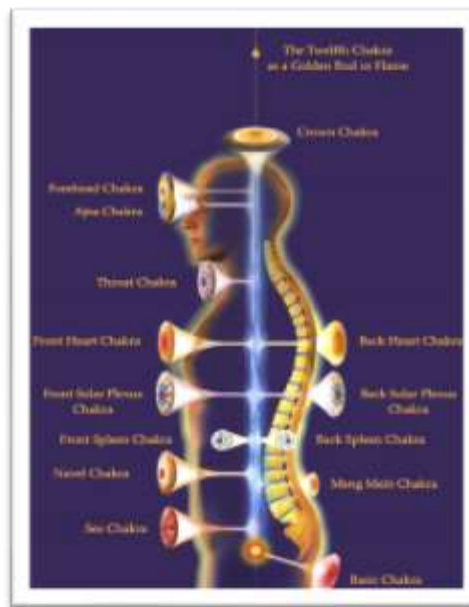
Nici măcar fizica cuantică nu o poate aborda ca obiect de studiu, din moment ce știința de astăzi încă nu înțelege din ce este constituit 95.4 % din univers - aceasta este energia și materia “neagră”, nu în sens de culoare, ci în ideea de inaccesibilitatea cunoașterii actuale. Aceasta implică faptul că universul, din care fac parte galaxia, planeta, viața pe pământ, inclusiv noi, oamenii, în toată alcătuirea noastră, cea mai mare parte din tot ceea ce există, deci și din energia noastră, este necunoscută - așa spune știința. A fost menționat dintotdeauna, în toate religiile lumii, că divinitatea este Lumina, dar o lumină non-fizică. A mai trebuit să vină, acum 2000 de ani, Isus Hristos ca să ridice valul misterului, să ne spună că esența omului este divină. În Cartea lui Daniel ni se spune despre strălucirea luminii virtuții celor aleși, învățați și învățători:

Cei învățați vor străluci cu o strălucire egală cu bolta cerească, iar cei care instruiesc mulțimile în ale virtuții vor străluci ca stelele în vecii vecilor.

Au mai spus-o, desigur, și alte religii, anterioare creștinismului. În cărțile Vedelor, cărțile sfinte ale hinduismului, soarele este numit “atma-karaka”, adică “semnificatorul sufletului”, deci un indicator al sufletului, sau, mai exact, al Spiritului Divin - de aici avem soarele ca simbol al Luminii Divine.

În Bhagavad Gita, zeul Krishna spune: “Așa cum Soarele luminează cosmosul, tot așa entitatea vitală întrupată iluminează omul întreg prin conștiință.” La rândul său, eroul Arjuna spune despre Krishna: “Dacă mii de Sori ar exista deodată... ar putea da o idee despre Domnul [zeul Krishna]”¹⁸

și mai spune Krishna în altă parte că chiar și miile de sori, și nu ar fi decât “o scânteie din întreaga lui splendoare”¹⁹.

stânga: energia Kundalini, “șarpele” care țâșnește brusc de-a lungul coloanei – de o parte și de alta a canalului central Sushumna se încrucișează cele două canale secundare, Ida și Pingala dreapta: centrele energetice, sau vortexurile numite chakras (roti)²³

Dacă ar fi să reducem religia la doar două precepte axiomatiche, acestea ar fi “ferirea de păcate” și “a avea credință”, amândouă folosite de Isus când i-a reproșat lui Petru: “De ce ți-ai slăbit credința, păcătosule?” atunci când, Petru, urmându-l pe Isus, a încercat să calce și el pe ape dar s-a scufundat. Prin “credință”, Isus înțelegea atingerea acelui nivel de energie când omul își simte natura divină: la acest nivel nu mai există “păcatul”: frica, slăbiciunea, boala, vinovăția, rușinea, gelozia, ura, ranchiuna, frica de a nu fi iubit, lăcomia - frica de a nu avea destul, frica de propria

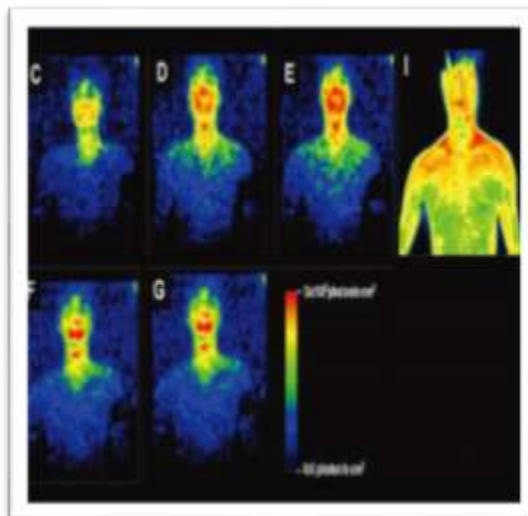
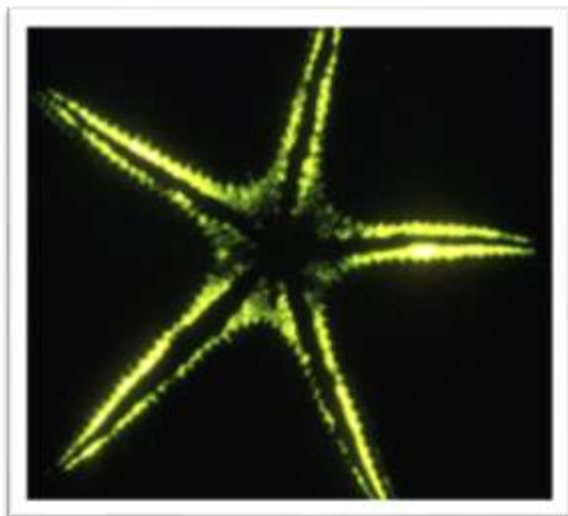
nimicnicie, de a nu fi luat în seamă în societate, și mai ales, frica de moarte - toate aceste “slăbiciuni” nu mai pot supraviețui în câmpul unei energii înalte, când omul devine “iluminat” ca rezultat al “credinței.

Ne mai cere credința noastră ortodoxă să ne axăm în viețile noastre pe “Iubirea lui Dumnezeu”. Cum să-l iubim pe Dumnezeu? Eu cred că cel mai simplu răspuns ar fi, să căutam mereu să fim în lumină. Nu întinși la plajă, desigur, ci căutând mereu să aprindem în noi înșine acea lumină care se confundă cu iubirea - iubirea de Mama Natură și de Creație, care include iubirea de celălalt, ca și iubirea de noi înșine, căci suntem purtători ai scânteii din lumina lui Dumnezeu - iar Dumnezeu poate lua diferite sensuri, de la “Tatăl”, “Fiul”, “Sfântul Duh” pe care-i vedem reprezentați pe cupola Bisericii, până la firul de iarbă, furnică, pietricică și firul de nisip ca fiind și ele parte din Creație, până la vasta Informație, sau Inteligența din spatele Creației Universului.

Deci nimeni să nu va însele (I Ioan 3,7) Dumnezeu e lumina (I Ioan 1, 5) și celor cu care se unește le împărtășește pe măsura curățirii lor strălucirea Lui; și atunci candela (Matei) stinsă a sufletului, adică mintea, cunoaște că a aprins-o un foc dumnezeiesc care o învăluie. O, minune! Omul se unește duhovnicește și trupește cu Dumneeu, fiindcă sufletul nu se separă de minte, nici trupul de suflet, ci printr-o unire în chip fiintsial, (ousiodos) omul se face prin har triipostatic, un dumnezeu prin înfiere, făcut din trup, suflet, și Duhul dumnezeiesc din care se împărtășește...²⁰

Dumnezeu este chiar supra-lumina, întrecând orice lumina. Dar când auzi “lumina”, ia seama de care lumină îți vorbesc. Să nu socotești că vorbesc de lumina soarelui, căci în lumina acestuia vezi mulți că păcătuiesc ca mine, care sunt biciuiți cumplit, care cad și spumegă în mijlocul zilei, și pățimesc nevăzut de la duhurile rele; și deși soarele strălucește, nu e de nici un folos pentru cei ce s-au predat demonilor. Prin urmare, nu-ți vorbesc de lumina soarelui simțit, nu de cea a zilei, nu de cea a sfeșnicului, nu cea a multelor stele, nu de lumina lumii, ci vreau să-ți arăt că strălucirea nici unei alte lumi văzute n-are deloc o asemea lucrare. Căci luminile simțite luminează numai ochii noștri simțiți, nu strălucesc, și nu fac să se vadă decât lucrurile simțite, nu și cele gândite. Trebuie, așadar, ca ochii înțeleși cu mintea ai inimii înțelese cu mintea să fie luminați și ei de o lumină înțeleasă cu mintea (spirituală)...²⁰ strălucesc, și nu fac să se vadă decât lucrurile simțite, nu și cele gândite. Trebuie, așadar, ca ochii înțeleși cu mintea ai inimii înțelese cu mintea să fie luminați și ei de o lumină înțeleasă cu mintea (spirituală)...²⁰

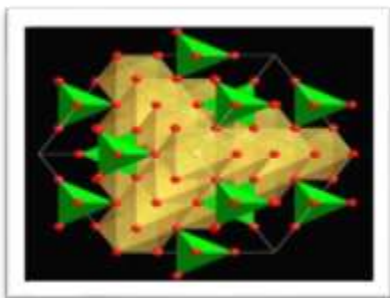

-stânga: bioluminescența la o stea marina, de 1000 ori mai puternică decât la om (este vorba doar de fotoni, nu de “lumina spirituală” - dreapta: minuscule cantități de lumină la cinci bărbați voluntari în experimentul de la Universitatea din Kyoto

Lumina poate fi ușor relaționată la bioritmuri, întrucât câmpul energetic din jurul corpului uman este în permanență fluctuație și se schimbă în funcție de stările afective, de sănătate, și cele intelectuale. Această energie este invizibilă ochiului uman, fiind cam de 1000 de ori mai slabă decât cea produsă de animalele bioluminescente, și se află într-un spectru de frecvență superior luminii vizibile - în ultraviolet. Cercetarea arată că bioluminescența ne ajută în înțelegerea bioritmurilor și a metabolismului. Nu numai licuricii și animalele marine de mare adâncime au bioluminescență, ci chiar și noi avem, ne-o demonstrează cercetătorii japonezi. La Universitatea din Kyoto, Japonia, cu ajutorul unor camere de ultimă generație care au ajuns la sensibilitatea necesară pentru a putea capta minuscule cantități de lumină, cum sunt fotonii din imagine emanați de corpurile a cinci bărbați voluntari.

Și aici nu ne situăm la nivelul “supranaturalului”, sau al “spiritualului”. Este pur și simplu produsul a trilioane de reacții chimice care se petrec în metabolismul nostru, la orice moment. Aceste imagini doar arată electroni sărind de pe un nivel de energie pe altul, pierzând astfel energie sub formă de fotoni. Suntem încă la nivelul de “fizic”, deci un nivel grosier față de nivelul vibrațional incomparabil mai înalt al energiei subtile.

cristal de magnetită

Corpul uman conține cristale chiar în interiorul celulei, după cum au ajuns să ne illustreze noile tehnologii performante²¹. Cristalul de magnetită, sau oxidul-de-fier, se găsește în corpul insectelor, păsărilor, animalelor, este o particulă esențială în mecanismele biofizice de detectare a câmpurilor, ceea ce facilitează navigația și orientarea; se presupune că ar avea aceeași funcție și la om, deoarece nanoparticulele de magnetită se afla în mare abundență în creierul uman. Dacă aceste cristale – și multe altele de compoziție chimică ci configurație diferite – exista, înseamnă că ele pot dirija fotonii să se ordoneze, rezultând din obținerea de energii focalizate de tip laser.

După cum ne spune cel care tratează aceste aspecte de câteva zeci de ani buni, specialistul în “Metamorfozele Luminii”, Traian D. Stănciulescu²², recunoscut pentru munca sa atât la nivel național, dar și pe plan mondial, trebuie să putem controla și dirija atenția, să o focalizăm pe fluxurile noastre de lumină. Ca să susținem viața avem nevoie de energie. Când energia exterioară – de la hrana, mediu²³, etc, intră în celula umană, își amplifică frecvența trecând prin cristalele lichide ale unei succesiuni întregi de celule. Așa se explică așa-zisele efecte paranormale, toate având la bază amplificarea și focalizarea acestei energii, care poate atinge nivelul de concentrare al unui fascicul laser.

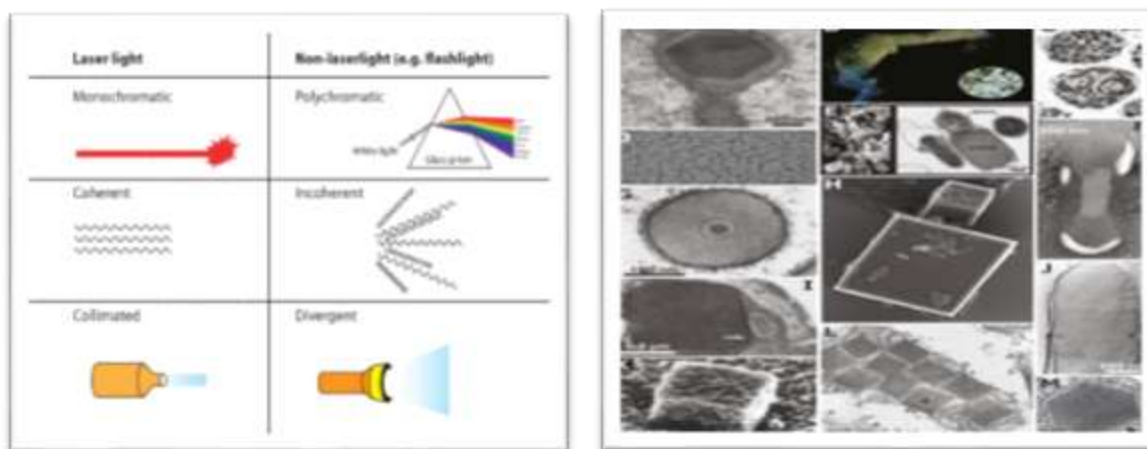
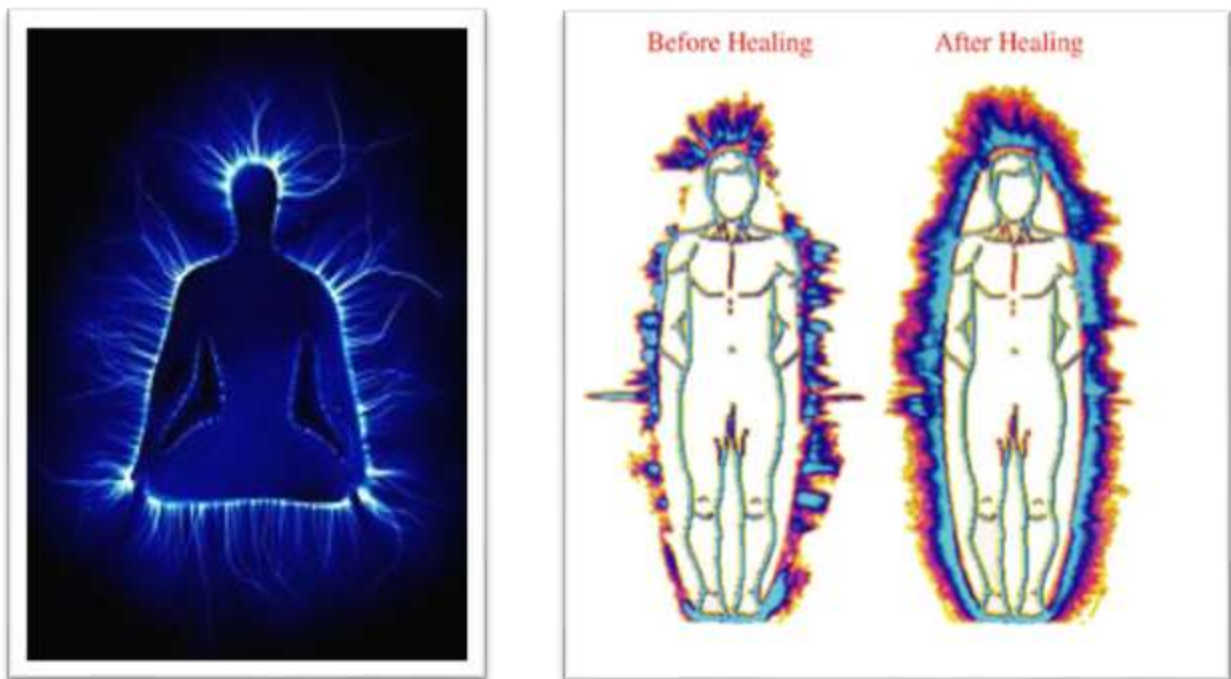

Foto stânga: principiul de organizare, aici, a fasciculelor de fotoni; diferența dintre laser și lumina normală;

Foto dreapta: cristalizarea proteinelor în celula umană – “numai odată cu apariția fasciculelor cu înalt grad de microfocalizare la numeroase laboratoare, au devenit posibile analizele de rutină la cristale mai mici de 10 μm , acestea fiind cele mai mari accesibile, căci aceasta a fost până acuma o provocare dificilă.” *JoVE Journal – Biochemistry (Microcrystallography of Protein Crystals and In Cellulo Diffraction* doi: 10.3791/55793 Published: July 21, 2017)

Nimeni nu ajunge la matematica calculului diferențial într-o zi, și nici un stejar falnic nu crește într-o viață de om. Dar începând studiul matematicii, plantând această ghindă în pământ, înseamnă că timpul care trece nu va trece în van, că la un timp anume voi ajunge să fac matematică la acest nivel, ca stejarul meu va tot crește iar eu voi apuca să mă bucur de umbra lui. Meditația, rugăciunea și focalizarea sunt esența practicilor spirituale de peste tot în lume, care, deși pot fi diferite, sunt paralele cu ceea ce face un călugăr isihast, când, izolat și așezat în semiobscuritate își focalizează atenția-mentalul pe inimă, concentrându-se, prin repetiție, pe mantra “Isuse

Hristoase...”; există, de asemenea, laboratoare și metode științifice care urmăresc și realizează aceleași rezultate, măsurabile în laborator, dar aceste metode sunt, la fel, bazate tot pe îndelungata și îndepărtata cunoaștere și practica spirituală a diferitelor religii.

stânga – fotografie de tip “Kirlian”; emanația fluxului de lumină în timpul meditației

dreapta – câmpul auric la o persoană bolnavă înainte de tratament; câmpul după însănătoșire

Profesorul Stănciulescu explică modul în care se produc fenomenele supranaturale când nivelul de energie este foarte înalt. Aceste fenomene au o largă diversitate, cum ar fi vindecarea “miraculoasă”, telepatia, bilocația, dematerializarea și teletransportarea, levitația, etc. Levitația este un fenomen descris chiar de știință, cunoscut ca efectul “Meissner”²⁴; atunci când o energie foarte înaltă pătrunde cristalele lichide ale unui anumit sustrat, inclusiv corpul uman, se generează un câmp antigravitational care ridică sistemul deasupra solului. Dar aceasta nu e la îndemana oricui, deoarece implică un flux foarte puternic de energie – este fluxul despre care tratează biofotonica. Energia naturală, fotonii care pătrund în corp, la nivel de celulă realizează o coordonare perfectă, (la fel cum lumina laser aranjează fotonii față de lumina obișnuită) încât se realizează un efect de tip laser, o energie extraordinar de înaltă de ordinul acceleratoarelor de particule, care poate da loc la o serie întreagă de fenomene pe care le consideram “paranormale”; astfel, un maestru Qigong²⁵, chiar dacă este un “bătrânel fragil” de peste 90 de ani, poate focaliza această energie în forța unui deget cu care poate respinge atacul simultan a patru luptători de categorie grea. Un studiu făcut de un colectiv de medici și profesori de la Universitatea Harvard²⁶ demonstrează prin măsurători creșterea considerabilă a temperaturii corpului la călugării tibetani în timpul meditației și practicii yoga într-un articol publicat de revista Nature²⁷.

Duan Zhi Liang, maestru Qigong

Toate aceste demonstrații de “forță” sunt tot atâtea dovezi despre puterea noastră necondiționată – sau, condiționată doar de intenție, seriozitate și efort. Omul, în ansamblul lui, are potențialul unui generator de energie foarte înaltă, și poate acesta este și scopul evoluției omului pe pământ – scop inițiat și introdus în religiile de masă de către marii maeștri spirituali, menționat în cărțile sfinte sau introdus în ritualurile religioase. Religia, când nu este folosită ca instrument ideologic de control al maselor, are rol de “relego” (Lat: “re-legare”), de restabilire, sau întărire a legăturii omului cu Dumnezeu, și a avut ca rol inițial “rafinarea”, evoluarea, ridicarea nivelului de energie la om pentru a-l împuternici, a-l face conștient de potențialul său nelimitat.

stânga: halo-ul de lumină pictat în icoane
dreapta: haloul de energie luminoasă din
jurul capului obținut prin tehnica
modernă

De aceea, regii din vechime, care erau de obicei din castă preotească și erau deja zeificați încă din viață, erau adresați cu “Măria Ta”, “Înălțimea Ta”, sau cu “Luminăția ta”, coroana regească luând locul symbolic-material al centrului energetic numit “chakra coroanei”, un vortex de lumină rezultat din încununarea energiei tuturor centrelor, sau chakrelor individului, numit de medicina energetica din orient “energia kundalini”. Această energie se ridică fulgerător, aidoma unui șarpe în atac de la baza coloanei spinării, de-a lungul ei, trecând pe rând prin fiecare chakra, sau “nod” energetic, până în creștet, la cei care au atins un anume prag de rafinare a energiilor proprii, prin practicarea de exerciții spirituale ca meditația, postul, yoga, rugăciunea isihasta, etc. Trebuie totuși menționat că “trezirea” energiei Kundalini nu este un act voit sau controlat, este un fenomen autonom care se poate petrece la absolut orice persoană.

Realitatea că omul este ființă de lumină este lucru știut din negura timpurilor, dar numai pentru că știința pozitivistă din ultima sută de ani, eliberată de religie a vrut să nege orice fenomen spiritual, această realitate a fost mereu susținută, nu numai de religie, dar și de filozofie, psihologie și artă – cunoașterea umană ne-a “luminat” în continuu calea spre propria noastră lumină. Artiștii, oamenii cei mai apropiați de Creație, sunt vocea sufletului; această voce pictează, sculptează, cântă sau viersuiește Lumina. Lucian Blaga, poet-filosof și cercetător al fenomenului religios, a pus pe primul plan acea scânteie din om care este lumina divină. În aceste versuri își cere eliberarea Dumnezeuului interior din temniță:

*Pământule, dă-mi aripi (...) / și-aprins în valuri de lumina /sa joc /strafulgerat de-avânturi
nemaipomenite /ca să sufle liber Dumnezeu în mine, să nu cârtească, /“Sunt rob în temniță”*

Lucian Blaga, *Vreau sa joc!* din *Poemele luminii*

În acest prag de Crăciun, nu ne rămâne decât să ne încărcăm de lumină. Există, desigur, multe lucruri pe care le putem face, igiena de viață, contactul cu natura, hrana naturală sănătoasă, apa de

înaltă calitate, bunele relații și iubirea semenilor. Dar nimic nu întrece practicile spirituale, contactul cu lumina lui Dumnezeu. Prin simplul fapt că ne bucurăm de Lumina Crăciunului, că aprindem luminițe și facem daruri, pentru câteva zile măcar, suntem mai buni, mai iubitori și mai veseli, ne aprindem Pomul de Crăciun interior – căci nu întâmplător un vechi simbol al lumii este Pomul Vieții, și poate ne încărcăm destul cât să ne țină în lumină și iubire pentru tot restul anului.

Hai să aprindem cât mai multe lumini la acest Crăciun, să iubim și să dăruim bucurie în jur cât putem, și chiar mai mult - acestea, nimeni

nu ni le poate lua, căci sunt darurile cu care ne naștem, la fel cu Pruncul din Iesle – an de an, la fiecare solstițiu de iarnă ne este dat să ne întoarcem copii, să ne creștem lumina, reamintindu-ne să trăim măcar aceste câteva zile în Lumină, în Iubire și Pace.

Crăciun Fericit! Crăciun de Lumină!

Mirella Pintilie Jaber

Bibliografie:

1. *ho Theòs phòs estín*, “God is light” (1 John 1:5).
2. *egô eímì to phòs tou kósmou*, (John 8:12)
3. Matei 5: 14
4. Ioan 1:9.
5. Ion Ghinoiu, *Mitologie romana – zeii pastoralii*, ed Univers Enciclopedic Gold, 2014
6. Anul Nou se sarbatorea la solstitiul de iarna, la moartea anului vechi si la nasterea luminii: chiar crestinii, continuand un obicei pre-crestin, au sarbatorit Anul Nou timp de mai mult de un mileniu în ziua de Craciun, la 25 decembrie la Roma pîna în secolul al XIII-lea, în Franta pîna în anul 1564, în Rusia pana la tarul Petru cel Mare iar în Tarile Române pîna la sfîrsitul secolului al XIX-lea
7. Ion Ghinoiu, *Dictionar de mitologie romana*, Bucuresti, ed Univers Enciclopedic Gold, 2013.
8. din Lat “ignis”, însemnand “foc”, “flacara”
9. Tudor Pamfile, *Sarbatorile la romani - Studiu etnografic*, ed Saeculum I. O. Bucuresti, 2018 ...
10. din zona mediteraneana, varietatea “accacia”
11. “Dies Natalia Solis Invicti” in latina
12. Epistola lui Pavel catre galateeni - Gal. III, 27; Rom. III, 24
13. Gen 1:4-5
14. Urban Dictionary - urbandictionary.com
15. Mircea Eliade, *Yoga, nemurire si libertate*, editia 3-a, Editura Humanitas – ianuarie 2011
16. Dialogurile lui Platon – Apararea lui Socrate – Charmides, 156e6 - 157a1
17. <https://biblia.resursecrestine.ro/daniel> - Cartea lui Daniel -12:3
18. Bhagavad Gita - Bg 11.12
19. Bhagavad Gita - Bg. 10.41
20. extrase din: Marian Mihailescu, Biserica Alba, Bucuresti, doc PDF: *Aspectul pneumatologic al vederii luminii necreate: Sfantul Ioan Scararul, Sfantul Ioan Noul Teolog si Sfantul Grigorie Palama* – dupa *Sfantul Simeon Noul Teolog cateheze* – *Scrieri II*, traducere diac. Ioan I. Ica jr., Editura Deisis Sibiu 2003, p 184 si 200
21. Articol din jurnalul *Biogenic vs. anthropogenic*, PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA) October 25, 2016 113 (43) 11986-11987; first published October 11, 2016
22. Traian D.Stanciulescu, *Metamorfozele Luminii- biofotonica, stiinta a complexitatii*, ed Performantica, 2001
23. caci exista si energii care ne vin din cosmos, si a caror vibratie este mult mai ridicata decat vibratia la care putem noi functiona in mod current, dar acestea sunt preluate si ajustate de chakre, adevarate transformatoare de energie (n.a.)
24. Traian D. Stanciulescu, *Impreuna, Cerul si Pamantul; mic tratat de intelegiune iubitoare*, <https://academiadestiintesiterapiicuantice.ro/pdf/CERUL-SI-PAMANTUL-FINAL-EDITIA-1-1.pdf>
25. Kung Fu maestru poate emite cu mainile sale caldura intensa si vindeca cu mainile - Kung Fu Master Can Emit INTENSE Heat & Heal With His Hands - <https://youtu.be/xl-cR2Uca1M>

26. Studiul a fost efectuat de Dr Benson, Director Emerit al Institutului Henry- Benson la Facultatea de Medicina a Universitatii Harvard
27. *Schimbari in temperatuta corpului in timpul practicii yoga Tum-mo*, articol publicat in revista Nature # 295, 1982 [Body temperature changes during the practice of Tum-mo yoga, by Herbert Benson, John W. Lehmann, M. S. Malhotra, Ralph F. Goldman, Jeffrey Hopkins & Mark D. Epstein, Nature, 295, 1982]

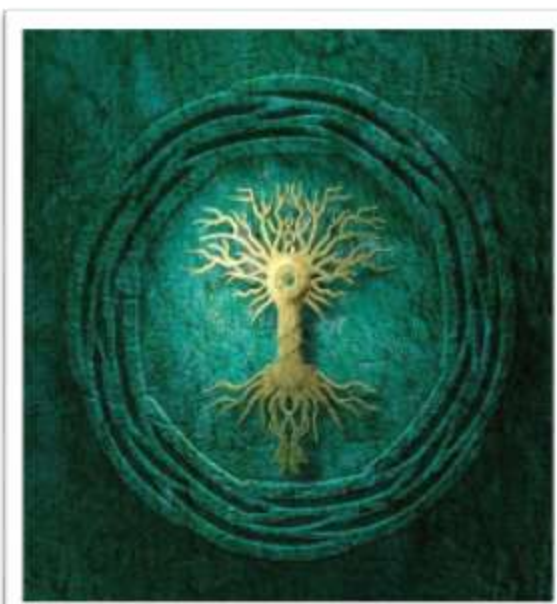

extagem doar poeticul și cromaticul. Am uitat că înaintașii noștri trăiau în centrul lui, îl inventau și se contopeau cu el. În măsura în care fantezia strămoșilor, legată de explicația fenomenelor naturii, de practicele magice și rituri, traducând în metafore experiențele umane, gândirea mitică a pregătit terenul artelor. Un mit înseamnă transfigurare iar introducerea lui în artă, implică o a doua transfigurare.

Miturile spun povești despre trecut, dar, în fond, ele sunt cărămizi pentru viitorul nostru. Miturile generează povești de toate felurile și personaje mai mult sau mai puțin imaginare. Poveștile și miturile permit accesul la un limbaj și un imaginar simbolic, în același timp oferă explicații, dar și semnificații. George Călinescu a numit cele patru mituri fundamentale ale românilor: mitul etnogenezei – formarea poporului român – prin balada „Traian și

DIMENSIUNI ALE FANTASTICULUI

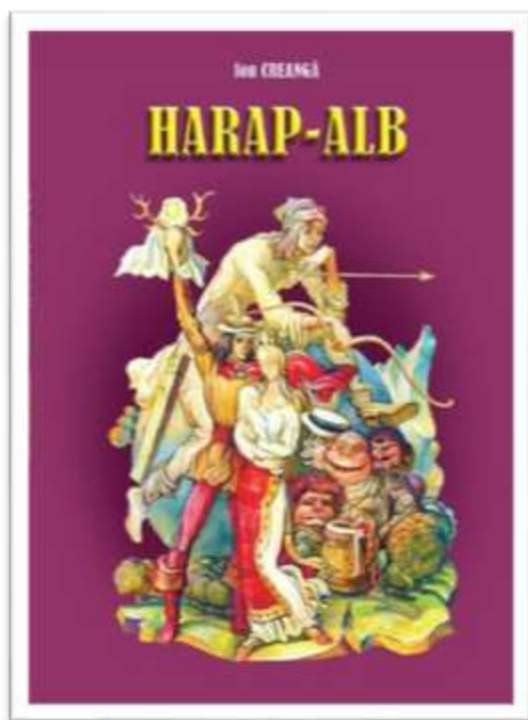
Spiritualitatea unui popor este o succesiune de revelații în raport cu sine și cu lumea, de aceea nici un amănunt vizibil sau invizibil nu trebuie neglijat. A nu da importanță miturilor este o pierdere, pentru că există mituri cu valoare arheologică, definitorii pentru înțelegerea formelor originale. Marele nostru Eminescu proiectase un poem în douăzeci de cânturi care ar fi urmat să prezinte creația pământului după mitologia românească. Mircea Eliade ne spune că “mitul și legenda sunt adevărate într-un alt sens decât o realitate istorică”. Căci “este vorba de două moduri diferite de a exista în lume, de două dimensiuni diferite ale spiritului în interpretarea lumii”. Miticul pare astăzi o dimensiune psihologică pierdută. Avem altă perspectivă a universului și percepem mitul într-o manieră cinematografică,

Dochia”; mitul morții și transhumanței – „Miorița”; mitul zburătorului – mitul erotic – „Zburătorul” sau poezia „Luceafărul”; mitul jertfei necesare creației – balada „Meșterul Manole”.

Miturile îi au ca protagoniști nu numai pe zei, dar și pe oameni, printre care, de o importanță aparte, sînt miturile eroice. Folclorul românesc cunoaște un personaj eroic. Este vorba despre Făt-Frumos. Personajele de tip Făt-Frumos, cum ar fi și "Greuceanu sau Harap Alb, constituie tema principală a unui număr mare de basme populare. Făt Frumos reprezintă făptură solară, după cum citim în cartea lui Romulus Vulcănescu. Este vorba despre calul năzdrăvan, paloșul de aur, fuierul vrăjit și șoimul. Mai ales șoimul este un simbol prin excelență solar, el fiind atributul zeului egiptean Ra. În basmele românești, Făt Frumos se poate naște într-un mod miraculos, el crește foarte repede, devenind matur la o vârstă mică.

Mitul redă credința oamenilor referitoare la geneza și esența lumii, la realitatea superioară, absolută. Această realitate reprezintă pentru omul arhaic elementul sacru. Conform scrierilor lui

Eliade, mitul redă o istorie sacră el dezvăluind sacralitatea eroilor mitici. Deci “mitul ar fi o irupție a sacrului în profan”. Mitul și ritualul erau secrete păstrate cu strășnicie. Numai cei inițiați puteau să-l cunoască. Depărtându-se de ritual, mitul pornește pe drumul de desacralizare, un drum al creației profan-artistică, la capătul căruia se află basmul, povestea.

Drumul lui Harap Alb trece prin mai multe etape ale inițierii. La capătul acestor încercări eroul va atinge starea de inițiat, reprezentată în basm prin încoronarea sa. La originea cuvântului, grecul *mythos* însemna mai întâi „cuvânt, poveste”. Sunt considerate astăzi, ca mituri, relatările anonime care caută să explice originea lumii, a popoarelor și cultura lor. Mitul spune o poveste sacră pentru fiecare popor, dezvăluie ascultătorilor un mister având valoarea adevărului pentru a justifica istoria lor sacră și a lor tradițiile religioase. Acesta este motivul pentru care personajele din mit sunt zei sau eroi civilizatori.

Se intenționează să întemeieze acțiunea rituală a oamenilor, să dezvăluie legătura omului la sacru. Cimentează o comunitate. Preocupările inițiale sunt universale, aducând temele principale ale mitologiei:

Teogonia : zei, spirite și demoni, ființe supranaturale

Cosmogonia : originile lumii, datorate fie intenției divine, fie întâmplării; creația lui, elemente și direcții, stele, constelații.

Antropogonia : Geneza, viața și moartea omului.

Dezastre cosmice : Inundații, sfârșitul lumii (adesea pedeapsă din care se recuperează omenirea mulțumire unui cuplu care a rămas pur)

Eroii civilizatori și exploatările lor, animale și plante, simbolurile lor mitice și rituale, metamorfozele lor.

Trup și suflete : lumea spiritelor și viața după moarte.

Ordinea socială : căsătorie, rudenie, funcții sociale, obligații și interdicții.

Trebuie să facem distincția între mit și mitologie. Mitul intenționează să se exprime, adesea sub formă povești, adevăruri sau realități care nu fac parte din cunoașterea obișnuită. Se deschide către misterele care, în același timp, ne ating, ajung la noi și merg dincolo de noi. Nu trebuie să asimilăm miticul cu fabulație sau înșelăciune. El traduce

convingeri existențiale și experiențe spirituale care nu pot fi formulate altfel, pentru că este vorba de altceva decât cunoașterea în mod corespunzător.

Povestea din folclor, moștenită din tradiția orală, se caracterizează prin exprimarea unei memorii anonime și colective (este deci pe „termen lung”) și non-fixitatea formei sale (povestitorul, fără a schimba schema narativă, își lasă amprenta specifică timpului, locului, audienței și personalității). În societățile tradiționale, poveștile erau destinate adulților.

Funcțiile poveștilor sunt numeroase:

- funcția de informare, memoria colectivă, norma socială, dimensiunea morală (lupta între bine și rău),
- funcția etiologică : povești permițând explicarea fenomenelor naturale.
- funcția inițiatică : trecerea de la copilărie la maturitate, simbol al metamorfozei, de sexualitate, trecerea la cunoaștere.
- funcția de avertizare : o interdicție este formulată și trebuie respectată.
- funcția filosofică : căutarea înțelepciunii, a echilibrului, se alătură poveștii inițiatică.

Povești literare de la scriitori cunoscuți (Andersen, Sand, Gripari etc.) sau mai puțin cunoscuți sunt creații de literatură în care autorul a ales să-și structureze povestea în maniera basme populare, inspirându-se adesea din personaje tradiționale într-un context care este contemporan pentru el. Legenda este definită astăzi ca relatarea evenimentelor care s-au întâmplat cu adevărat și ai căror actori sunt cunoscuți. Rădăcinile sale istorice și geografice îi dau rădăcini în viața locală. Povestea este desigur reprelucrată, înfrumusețată, amplificată prin transmisie orală. Cu toate acestea, o legendă semnifică etimologic „ceea ce trebuie citit”, deci o necesitate absolută de transmitere pentru un grup social. Așa cum a scris Edith Montelle, „legenda locală este o poveste de origine populară și tradițională care dă sens locurilor geografice, fie ele naturale sau

construite de către om. Aici putem face o legătură cu un alt sens dat cuvântului legendă din dicționarul Larousse: text care însoțește și explică o imagine sau o listă care explică semnele convenționale ale unui plan, al unei hărți. Ai putea spune că legenda este „ghidul de călătorie” al omului fără să scrie. Pe baza unei observații foarte exacte a locurile în care are loc, legenda este spusă atâta timp cât este utilă. Nu există popor care să nu aibă miturile sale fondatoare, poveștile și legendele sale, folclorul său, populate de ființe ciudate cu puteri supranaturale.

Fără să se confunde cu folclorul, Creangă se situează direct și profund în miezul lui, îi amplifică valențele. Mulți scriitori au reținut din folclor sugestii, puncte de plecare, ridicând apoi construcții cu un alt timbru. Unde sunt limitele dintre mit și fantastic? Este un răspuns greu de dat. Basmul românesc este un adevărat patrimoniu cultural care ascunde sub o formă doar aparent simplă și naivă o bogăție de personaje mitice și fabuloase, de simboluri profund românești, de credințe, valori și tradiții, ascunse într-un loc neașteptat.

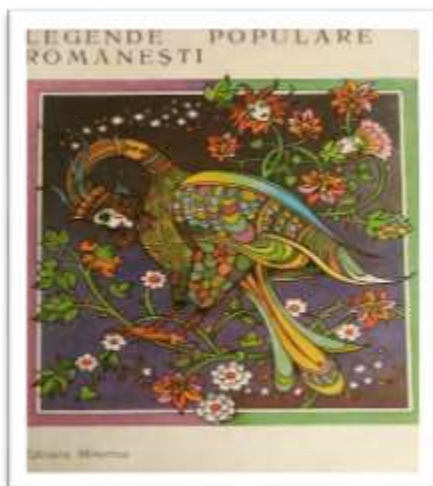
Spre deosebire de literatura cultă care e o incursiune în subconștientul autorului și care se structurează pe scheletul unui univers profund individual și personal, basmul sondează memoria colectivă, arhetipalul, îmbinând simboluri precreștine cu simboluri și tradiții autohtone fiind una din formele importante de a păstra și transmite mai departe valori, simboluri și chiar mentalități.

Nu este o coincidență faptul că basmul, care cuprinde într-o formă foarte concentrată o densitate de metafore, simboluri și elemente oculte, se adresează tocmai copiilor, aparent nepregătiți pentru asimilarea unor structuri atât de complexe. Ele sunt o formă de bază de educație, un mod de formare, de învățare și transmitere a unor mentalități și atitudini. Pendulând între real și fantastic, metamorfozarea eroului din basmul românesc, ne relevă o interesantă inovație

literară tradițională care crează legătura dintre straturile arhaice și orizonturile noi de cultură, dintre real (un univers prezent fizic, palpabil, condiționat, limitat) și fantastic (un univers nelimitat, cu legi, dimensiuni, structuri propria), dintre structurile culturale proprii și cele universale.

Lumea miraculoasă a basmului nostru închide în ea o mostră de originalitate românească, și o perpetuare a unor valori într-o formă profundă ascunsă sub aparența simplității caracteristică spațiului rural românesc.

Anca Cheaito

Il était une fois... les contes de fées pour les enfants

Depuis des générations, les êtres humains racontent des histoires de fées et de gobelins, de princesses en détresse, de sorcières, de sorts, d'animaux transformés en hommes et vice versa. Le conte permet tout d'abord une transmission culturelle orale. Certains contes sont véhiculés depuis des générations. Par le conte, l'enfant s'inscrit donc dans l'histoire de l'Homme.

Certains folkloristes comme les frères Grimm ont recueilli et consigné ces contes. D'autres, comme Hans Christian Andersen, ont composé leurs propres

contes de fées. Aujourd'hui encore, les écrivains remodèlent ou inventent des contes de fées. Toujours les contes de fées illustrent l'abysse entre le bien et le mal, mais ils montrent aussi que le mal peut être vaincu. Quand les enfants seront plus âgés, ils seront capables de discerner l'ambiguïté morale, mais ils doivent d'abord apprendre la distinction fondamentale entre les « bons » et les « méchants ».

Une citation de G.K. Chesterton offre cette sagesse : « Les contes de fées ne racontent pas aux enfants que les dragons existent. Les enfants savent déjà que les dragons existent. Les contes de fées racontent aux enfants que les dragons peuvent être tués. » Lorsque, lorsque le

Gretel pousse la sorcière dans le four, lorsque le chevalier de la Croix-Rouge décapite le dragon, les enfants voient triompher le bien sur le mal. Le conte est un prodigieux outil d'intercommunication entre adultes et enfants, a un rôle dans le

développement de l'enfant et la construction de sa personnalité. Les raisons de raconter sont nombreuses et les effets provoqués sont incalculables tant ils touchent, en dehors du plaisir du moment partagé, à autre chose qu'au conscient et à l'immédiat. Il y a la stimulation de l'inconscient. Pour grandir, l'enfant a constamment recours à l'imaginaire. Les contes sont des variations sur une histoire familiale avec ses tensions, ses manques, ses conflits. Le conte stimule l'imaginaire de l'enfant et il nourrit les représentations. Il soutient également la symbolization et met au travail les angoisses et émotions. Le conte

permet un jeu de maîtrise des peurs archaïques; d'aider à régler les conflits de la vie intérieure de l'enfant. Lire un conte est aussi un moment de plaisir partagé, le sens, l'imaginaire et le langage prennent place.

Les contes, partout dans le monde, malgré les différences culturelles et religieuses, ont tous un point en commun: ils essaient de transmettre aux enfants les valeurs de la vie et ont une fonction bien importante dans leur évolution psychologique. En outre, ils connaissent l'affrontement entre le bien et le mal, et ils apprennent à choisir le bien. À travers les contes, l'enfant se trouve dans un monde où l'angoisse, la peur, ainsi que la joie ou le bonheur règnent. Un enfant qui a l'habitude d'écouter des contes acquiert sans problème beaucoup de vocabulaire qui lui est indispensable dans ses activités scolaires. A force de lui lire des histoires, il devient plus attentif. La soif de la lecture et de la connaissance s'implante et cela ne cesse de s'accroître. Utiliser le conte comme outil pédagogique, c'est initier l'enfant à un monde où règnent l'imagination et l'intelligence intellectuelle. Le conte comme outil pédagogique est un merveilleux moyen de contribuer au développement personnel de l'enfant. L'argument de cette affirmation, c'est qu'il permet à ce dernier d'interagir avec son for intérieur. Ainsi, il développe également sa capacité de raisonnement dans le cadre de la recherche de solutions dans diverses situations. Les contes mènent l'enfant vers un monde où règnent l'imagination et l'amusement. La plupart des contes véhiculent de grandes leçons ou de grandes morales qui peuvent être appliquées sur le plan personnel. Ne méprisez pas les bienfaits du conte pour vos enfants!

NAYA NASR, *Beirut*

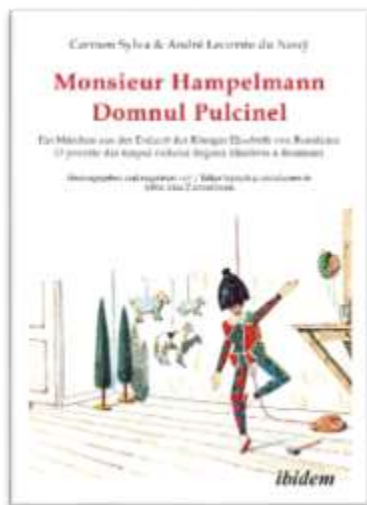
Reginele Elisabeta și Maria – portretul a două regine scriitoare pentru copii

Regina ELISABETA, (Carmen Sylva) - prima regină a României, soția regelui Carol I, a fost în același timp poetă, eseistă, scriitoare, militantă pentru drepturile femeilor, fondatoare a unor institutii caritabile și ambasadoarea valorilor tradiționale românești. Regina a intrat în istoria literaturii prin pseudonimul pe care singură l-a ales - Carmen-Sylva (în latină, carmen înseamnă cântec, iar silva, pădure). A rămas în conștiința românilor drept prima regină care a făcut din costumul popular românesc haina de gală a curții regale și prima regină scriitoare. „A fost odată o regină bună, care vroia să alinte toată suferința pe care o vedea pe lume. Dar oricât de mult bine făcea, cu atât mai mult i se părea că nevoia crește”, scria Carmen Sylva, în „Povestea unei reginei binefăcătoare, un

autoportret potrivit pentru prima regină a României, cea pe care poporul a numit-o ”mama răniților”. A fost mama răniților și prietena artiștilor. A inițiat un sistem de burse prin care a sprijinit tinerii talentați în domeniul artelor iar salonul ei a fost un loc de promovare a tinerilor artiști români. Pictorul Nicolae Grigorescu, compozitorul George Enescu și poetul Vasile Alecsandri făceau parte din anturajul reginei iubitoare de artă.

A fost o mare admiratoare a poetului Mihai Eminescu. Regina Elisabeta a României a devenit scriitoarea Carmen Sylva în 1880, odată cu debutul în literatură. A tradus în limba germană din opera lui Vasile Alecsandri, de care o lega o trainică prietenie literară. Amintim câteva titluri din opera sa : “Poezii românești”; “”Cugetările unei regine” ; “O rugăciune” ; “Două lumi” ; ”Poveștile Peleşului” ; “Robia Peleşului” ; “Răzbunarea și alte novele”; “Rinul meu”, “Printre veacuri”, “Cuvinte șoptite”.

A scris un volum de *Povestiri istorice si legende populare pentru copii* și *Domnul Pulcinel*, o minunată poveste pentru copii, povestea unei păpuși de lemn, cu sfori, făcută pentru a fi pe placul unui copil răsfățat.

Regina MARIA – soția lui Ferdinand de Hohenzollern, moștenitorul tronului României, devenind Principesa moștenitoare a României, iar de la 10 octombrie 1914 și până la 18 iulie 1938 avea să fie Regină a României. A fost supranumită “Regina-soldat”, pentru atitudinea sa curajoasă din timpul Primului Război Mondial, dar și “Mama Regină” sau “Mama răniților”. A scris numeroase basme și a devenit cunoscută în lumea literară prin memoriile sale.

Merită subliniat faptul că despre Regina Maria, ca scriitor, a avut cuvinte de apreciere însăși Virginia Woolf. Aceasta scria, în 1934, în *Time and Tide*: „...s-a născut cu pana de scris în mână. Cuvintele sunt vocația ei. E adevărat, nu are habar de regulile jocului. Slovele ei curg și înghit, în cale, orașe întregi. De multe ori, ratează efectul scontat. Și totuși, fiindcă are un surplus de sentimente, fiindcă nu-i este teamă să-și urmeze emoția sau că, încercînd să treacă peste obstacole o să cadă, reușește să evoce frumusețea și să transmită fiorul. (...)”

Regina MARIA avea o cultură literară aleasă. Își amintește totodată că: „nimeni nu știa să spună mai frumos un basm decât mama”, cea care se trăgea din familia Romanovilor, ajungînd la concluzia că „slova a vrăjit-o”. „Totdeauna îmi plăcuseră basmele, legendele, vechile balade; cu cât erau mai ciudate, mai înfiorătoare, cu atât îmi plăceau mai mult. Îmi sunt dragi legendele scoțiene și scandinave, numite Saga, precum toate povestirile eroice și romantice din trecut”.

Principesa Elisabeta, cea de-a doua ei fiică a îndemnat-o să le pună poveștile pe hârtie. "Mamă, ești născută să scrii basme". Încurajată, Regina Maria a publicat mai multe povești, piese de teatru și memorii. În toate a adus o parte din România, țara pe care a iubit-o din toată inima. Universul ficțional creat de Regina Maria își extrage seva din realitatea românească din vremea sa, aduce în

prim plan oamenii satului, cu credințele lor, cu ritualurile, problemele, hotărârea și generozitatea lor.

Este regina care prin sinceritatea ei a cucerit lumea, "adevărul este izvorul fiecărui cuvânt pe care l-am scris" spune ea într-unul din jurnalele sale.

Poveste de Crăciun este povestea unui băiețel sărman de 7 ani, Petre, care vrea să-și salveze mama bolnavă, chiar în Ajunul Crăciunului. Va trebui să traverseze o pădure întunecoasă și periculoasă. Cum va trece peste această provocare, și cum va trăi minunea înfăptuită în preajma Crăciunului, veți afla citind această minunată poveste.

Poveste de Crăciun

Această poveste scrisă de Regina Maria, face parte din volumul "POVEȘTILE REGINEI MARIA A ROMÂNIEI", apărut la editura Curtea Veche publishing.

O să vă istorisesc astăzi o poveste foarte stranie, o poveste de Crăciun!

E vorba de un puț părăsit, adânc și tainic, care se afla în mijlocul unei păduri mari și întunecoase. Nimeni nu știa de ce puțul era acolo, nici cine îl făcuse, nici cât de vechi era.

Țăranii din împrejurimi se temeau grozav, căci din el se auzeau ieșind vaiete, gemete și câteodată niște ciocănituri ca și când cineva ar fi bătut în ghizduri.

Credința tuturor era că un suflet stă rob în adâncimea-i din care nu putea scăpa.

Satul cel mai apropiat de pădure se numea Galea; sat micuț și sărăcăcios, cu case scunde și ticăloase, în ale căror grădini florile păreau searbede și fără de viață, căci pământul era pietros și nerodnic.

În mijlocul satului se ridica o bisericuță veche de lemn, cu un acoperiș foarte mare ce părea că o doboară. Nenumăratele anotimpuri îl pârguiseră atât de frumos, încât șița învechindu-i-se bătea în cenușiu, de-ți era mai mare dragul să privești la el.

Tufe de lilieci bătrâni și piperniciți creșteau împrejurul bisericii, adăpostind sub umbra lor umilele morminte împrăștiate pe alocuri, ca o turmă de oi părăsite.

Țăranii se cam rușinau de bisericuța lor dărăpănată și visau să dureze una nouă, frumoasă și albă pe dinafară, cu un acoperiș de tablă, ce ar fi strălucit la soare ca argintul și prin care n-ar fi răzbit în vremuri rele nici ploaia, nici zăpada. Iar amvonul să aibă stâlpi groși de piatră zugrăvită în culori vii, cu ochiul lui Dumnezeu vopsit deasupra ușii.

Fără îndoială că nouă ne-ar fi plăcut mai mult bisericuța strâmbă de lemn, cu acoperișul cel mare, dar vedeți... fiecare sat își are râvna și mândria lui și nu-i place să rămâie mai prejos de altul. În Boștea, satul de dincolo de pădure, se înălțase o biserică nouă și mare, așa precum o râvneau cei din Galea. Galea era un biet sătuc sărac, ce suferea cumplit de starea în care se găsea. Dar pare-mi-se că vorbeam de puțul fermecat, nu e așa?

Nu știu de ce, țăranii își închipuiau că ființa necunoscută, ce stă robită acolo, le-ar fi adus mari primejdii dacă ar fi scăpat din puț și că singurul mijloc de a o îmblânzi era să-i arunce mici daruri. Adeseori săracii cred că singurul chip de a goni nenorocul de la pragul casei lor e să aducă jertfe lui Dumnezeu și oricărei alte puteri.

Dar Dumnezeu știe bine că viața săracului nu e decât un lung șir de jertfe, de la început și până la sfârșit!

La anumite sărbători, mai cu seamă la Sfânta Maria și la Sfântul Dumitru, sătenii luaseră obiceiul să ducă daruri puțului fermecat.

Cum se sfârșea liturghia, înainte de a merge la horă sau la cârciumă, se adunau pâlcuri, pâlcuri și porneau spre pădure cu ciudatele lor daruri. Unii duceau flori sau ouă încondeiate ori covrigi presărați cu susan, alții snopi de grâu legați cu cordele frumoase. Copiii dădeau bucuroși cele dintâi poame coapte ce le căpătau: prune, cireșe sau nuci, ori pietricele adunate din albia râului, care deveneau frumoase, trandafirii și lucitoare când le lingeau.

Fetele aruncau mărgelile din ciucurii betelor, poze cu sfinți, mărturii și multe alte nimicuri, cumpărate la Moși; iar flăcăii, parale mărunte, nasturi de la tunici militare și garoafele roșii, pe care cu atâta drag le purtau la ureche! Chiar babele, cu furca în brâu, mergeau șchiopătând pe zăduf și cădeau lângă puț frânte de oboseală, apoi aruncau în apă cărbuni nestinși, lână sau cânepă, bolborosind

posturile; lasă că, la drept vorbind, mâncare destulă n-avea niciodată. Urma cu sfințenie învățămintele bisericii, asculta cu luare aminte ce-i spunea popa Toader, cu toate că nu pricepea îndeajuns înțelesul cuvântărilor și că multe dintre ele se întipăriseră greșit în mintea lui fragedă.

Între altele, Petre rămăsese cu credința că biserica din Boștea era mult mai sfântă, fiind mai mare și mai nouă decât bisericuța lor.

Gândul acesta i se pironise-n minte, într-o duminică după slujbă, când popa Toader, vorbind despre adunarea banilor pentru clădirea sfântului locaș, dăduse ca pildă biserica din Boștea, înălțată din jertfele fiecărui locuitor. Sărac și bogat dăduseră toți o parte din câștigurile lor, agonisite cu trudă, cinstind astfel numele Domnului. Bineînțeles, Petre n-avea bani, nici măcar o lețcaie; de-ar fi putut, cu dragă inimă ar fi dăruit tot, pentru zidirea unei noi biserici.

El nu fusese niciodată la Boștea și, tocmai de aceea, își închipuia biserica minunat de frumoasă, având toate însușirile ce lipseau cu desăvârșire săracăcioasei bisericuțe din Galea.

descânțece și rugăciuni, pe când trăgeau cu coada ochiului la tineret, doar, doar de le-o găsi vreun cusur.

Iarna, puțul era cu totul părăsit, că nu se încumeta nimeni să treacă prin pădure.

La marginea satului Galea, într-o casă atât de mică și de umilă, încât părea mai mult o colibă, trăia o văduvă săracă, anume Maria. Tot satul o cunoștea sub numele de Maria-Văduva.

Sărmana avea un singur copil, Petre, cu ochi mari albaștri și-un obrăjor searbăd și îngrijorat. Semăna leit cu maică-sa. Băiețelul mai avusese două surori, dar amândouă putrezeau sub liliacul din curtea bisericii. Atât de lipsită fusese maică-sa, încât n-avusese parte să pună măcar o cruce pe locul unde se odihneau copilele ei. Și de aceasta Petre mult se mai amăra!

Foarte evlavios, băiatul văduvei ținea toate

Petre avea șapte ani când, pe la începutul iernii, care venise anul acela cu mare strășnicie, maică-sa se îmbolnăvi greu de tot. Băiețelul o iubea mai presus de orice și sufletul îi era chinuit de o nespusă durere văzând-o suferind, fără ca el, bietul, să-i poată veni în ajutor!

Maria, foarte răbdătoare, nu se tânguia degeaba. În coliba ei nu era pat; se culca de obicei pe un fel de laviță de lemn, acoperită cu velințe zdrențuite și, pe acest așternut ticălos, zăcea tremurând de friguri, cu buzele vinete și crăpate.

O vatră mare de pământ cuprindea mai tot locul în odăița strâmtă, Maria se culca după cuptor, pe care Petre își dădea toată silința să-l ție cald, cărând zilnic din pădure câte vreascuri putea duce în spinare. Cum era bondoc și sarcina grea, se încovoia astfel, încât părea un arici uriaș, ce-și croia drum prin zăpadă. Petre căuta să-și gătească. Câteva funii de ceapă uscată, atârdate după vatră, și puțin mălai într-o copaie erau toate merindele de iarnă.

Firește că băiețelul nu era bucătar bun și Maria, suspinând, înlătura strachina cu fiertura pe care el îngrijorat i-o aducea. Cum se frământa bietul copil și ce șiroaie de lacrimi curgeau pe obrăjorii lui searbezi!... Atunci se vâra într-un colț, îngenunchea și zicea Tatăl Nostru și încă alte rugăciuni, pe care le învățase de la popa Toader. Le înșira una după alta, cu toate că nu aveau nicio legătură cu durerea lui, dar erau rugăciuni, nu e așa? și deci bine primite de Cel de Sus!

Apoi Petre se strecura lângă maică-sa, lipindu-se de ea, cu nădejdea că o va încălzi strângând-o cu drag în brațele lui slăbănoage. Dar vai! Dumnezeu părea că n-aude rugăciunea băiatului.

Mariei îi era din ce în ce mai rău!... Atunci copilul, închipuindu-și că greșise cumva înaintea lui Dumnezeu, simțea o muștrare de cuget, cu toate că nu-și putea aminti să fi călcat vreuna dintre cele zece porunci. Petre era un copilaș atât de cuminte, încât ți-era mai mare dragul și mila de el. N-avusese încă vreme să se bucure de nimic, dar nici să fie urâcios, căci de când se ținea pe piciorușe fusese nevoit s-o ajute pe maică-sa și să lucreze alături de ea.

Avea o inimioară curată și grijulie, gata să ducă povara grea pentru umerii lui.

Era-n ajunul Crăciunului.

Maria tot zăcea dând mâna cu moartea, când deodată lui Petre îi veni un gând.

El avea adesea în minte gânduri nelămurite, pe care nimeni nu-și da osteneala să i le deslușească. Acela ce-l frământa de câțiva vreme se înfăptui și iată cum:

Petre știa că, dacă vrei să ți se împlinească o dorință, trebuie să aprinzi cu evlavie lumânări pe

la icoane și mai ales la aceea a Maicii Domnului, căci lumânările aprinse cu credință întăresc rugăciunea.

El căpătase de la bătrânul dascăl o lumânărică, drept mulțumire că-i ajutase duminica din urmă la slujba liturghiei.

Lumânarea era atât de subțire și de puținică, încât trebuia păzită cu multă grijă. Pe deasupra, bătrânul dascăl îi dăduse și o cutioară veche, cam ruptă, cu cinci chibrituri; de le păzea de umezeală, cu ele putea aprinde lumânarea dinaintea icoanei.

Toate ar fi mers bine, dacă Petre nu și-ar fi pus în minte că trebuie să ducă lumânarea la biserica din Boștea.

Ca toți sătenii avea și el credința greșită că bisericuța lor nu era

destul de sfântă și vrednică de Dumnezeu. Scumpa și mult iubita bisericuță!...

Ca să mergi la Boștea, trebuia ori să faci un ocol mare, mare de tot, ori s-o croiești de-a dreptul prin pădurea întunecoasă, unde se afla puțul cu pricina.

Băiatul se temea chiar vara de izvorul plin de gemete, darmite iarna, când prin pădurea înnegrită sufla viscolul și lupii dădeau târcoale.

Nevrând să lase pe maică-sa prea mult singură, cu toată frica, băiețelul se hotărî să înfrunte poteca înspăimântătoare!

Își luă deci sumanul, căciula ce fusese odată a tătâne-său și care era mai mare decât dânsul, își puse niște

mănuși, mai mult cârpite decât bune, ascunse-n buzunar cu grijă chibriturile, neprețuita lumânare și fu gata de drum. Dar înainte de a ieși din colibă, nu uită să grămădească pe foc toate lemnele rămase și să pună, alături de maică-sa, o cană cu apă.

Maria sta cu fața la perete, aiurind. Înșira fel de fel de vorbe fără rost, care umpleau de spaimă sufletul bietului copil!

Amurgul începuse să-și cearnă întunericul. Petre nu putuse însă pleca mai devreme. Se simțea cam neliniștit, dar hotărât să-și îndeplinească planul, nu se mai gândea la ce putea să pățească...

În curând ajunse la marginea pădurii. Cu bărbăție se adânci într-însa, deși inima-i bătea strașnic.

"Putea-voi să ocolesc puțul? gândi băiatul. Sunt două poteci: cea mai lungă nu trece pe lângă el."

În pădure vântul urla prin crăci cu un glas mânios. Petre tremura. Ce frig se lăsase!... Din fericire, zăpada nu era mare, decât prin locurile unde o grămădisise viscolul. Cu toată graba, noaptea părea că-l urmărește, că-l ajunge, că-l prinde!... Gâtlejul i se strângea, sufla din greu și gâfâia umblând. Ce pădure mare!... Ce copaci înalți!...

Niciodată Petre nu se simțise atât de mititel.

- Ah! De-aș nimeri calea cea bună, zise copilul aproape tare, nu vreau să trec pe lângă cumplitul puț!...

Și tocmai când spunea aceste cuvinte - poc, poc -, auzi un sunet care-l înmărmuri de frică. - Poc, poc... o ciocănitură... și apoi alta, ca un vaiet ce ieșea chiar din fundul pământului.

Cu tot gerul, începură să-l treacă sudorile.

Ce noapte adâncă! Copacii se prefăcură în ziduri negre, închizându-l din toate părțile.

Poc, poc... Doamne, Doamne! Ăsta-i glasul din puț!... Ca prins de-o vrajă, Petre înainta. Ar fi putut să dea dosul și, strecurându-se printre copaci, să lase în lături locul blestemat, dar, nu se gândea la una ca asta, ci înainta cu pas hotărât, atras parcă de acea grozăvie. Da, iaca puțul negru și nenorocit de care nu putea scăpa!

Înspăimântat, Petre se împiedică, încercă să se ridice, dar căzu gâfâind chiar la marginea lui.

O clipă rămase acolo, cu obrazul îngropat în zăpada rece, plângând cu hohote.

Dar ce-o mai fi și asta? Plânge și altcineva? Nu se afla numai el în acea singurătate? Mai era și alt deznădăjduit acolo? Se înșela? I se părea că aude glasul unui copil care plânge, plânge mereu.

Petre se ridică. Nu-i mai era frică. Cum să se teamă de un biet copil care plânge în întuneric?!

Din nou se auziră ciocănituri. Poc, poc... Oh!... Afurisitul de puț!... Picioarele i se muieră și totuși trebui să se uite peste colac. O putere mai tare ca voința lui îl împingea la aceasta.

Lui Petre îi fusese întotdeauna urât să se uite în puț, chiar ziua-n amiaza mare, când maică-sa îl ținea de mână. Căci după aceea, nopți în șir nu se putea odihni, închipuindu-și că aluneca în groaznica și întunecoasa tainiță.

Acum era cu desăvârșire singur. Se-nnoptase de-a binelea. Cine putea fi acolo jos? Ce taină se ascundea în necunoscuta adâncime? Nu-și mai dădea seama. Inima lui bătea astfel ori era un zgomot ce venea din puț?

Deodată, un glas ascutit de copil strigă:

- Oh, lasă-mă să ies! Ajută-mi! Aruncă-mi lumânarea ta. Sunt singur aici în întuneric și mi-e atât de frig!...

- Lumânărica mea! suspină Petre, uitând spaima, mirarea și orice altă simțire, afară de dorința de a-și păstra neprețuita lumânare. Nu pot să ți-o arunc! Nu pot! Nu pot!

- Dar mi-e frig aici, strigă din puț glasul, mi-e frig!... Mi-e frică!... Și azi e Crăciunul!... Și eu sunt singur în întuneric!...

- Ei bine, dar mama mea e bolnavă pe moarte! răspunse

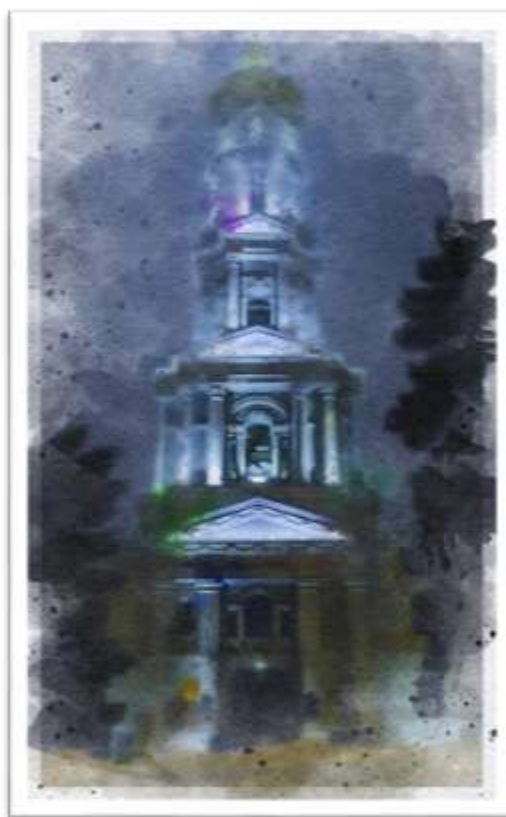
Petre fără teamă, rezemat de colacul puțului. Nu se mai gândea deloc la lucrul nemaipomenit ce i se întâmpla. Toată ființa lui era stăpânită de dorința să-și păstreze scumpa lumânărică, menită să răscumpere sănătatea mamei lui!... Nu pot să-ți dau lumânarea! - zise el mâhnit. Trebuie să mă duc la Boștea, s-o aprind dinaintea Maicii Domnului, să se însănătoșeze mama!...

- Destule lumânări ard dinaintea icoanelor în ajunul Crăciunului! răspunse glasul. Fecioara Maria n-o să simtă lipsa flăcării tale, pe când eu aci sunt părăsit și mi-e frig!... Dă-mi! Dă-mi lumânărica ta!...

- Dar toate lumânările aprinse dinaintea Maicii Prea Curate nu o pot înlocui pe a mea - se jeli Petre cu totul copleșit de milă și durere. Nu voi mai putea căpăta niciodată altă lumânare. Sunt un biet băiat sărac; dacă moare mama rămân singur pe lume!... Și-s prea mic ca să pot trăi fără sprijin!... Și săracuțul căzu în genunchi, rezemându-și din nou capul de marginea puțului.

- În numele binecuvântatului Prunc al Fecioarei Maria, dă-mi lumânarea! se mai rugă o dată glasul. E noaptea Nașterii Mântuitorului. Se poate ca o rugăciune făcută în numele Lui să nu fie ascultată?!

Petre, nehotărât, tot șovăia! Cu inima împărțită în două se întreba, care-i era datoria? Toată nădejdea și-o pusese în făclioara ce voia să aprindă în biserica din Boștea. Acum, în lupta lui sufletească, în marea lui credință, nu mai știa ce să facă.

- În numele Sfântului Prunc și al Maicii Născătoare de Dumnezeu, - zise din nou glasul aproape stins - sunt înghețat, sunt părăsit. Și eu sunt un copil, un biet copilaș! Oh, fie-ți milă de mine!... Dă-mi lumină!...

Petre începu a plânge. Inima-i părea că se topește de amărăciune și de chin. Suferea pentru copilul rob, suferea pentru maică-sa, pentru el însuși, pentru întreaga lume, în care totul i se părea păcătos, nedrept, sărac ca și coliba lor, ca și biserița de lemn, doborâtă sub povara acoperișului prea greu!

Cum sta rezemat, frânt de durere, dinaintea ochilor i se arătă vedenia bisericii din Boștea, biserică în care nu va mai intra! O neînchipuită slavă o înconjura, scaldând-o într-o strălucire pe care nimic n-o putea ajunge.

De-acum Petre știa că-și va jertfi lumânarea! Nu-i fusese oare cerută în numele Mântuitorului, a cărui naștere se prăznuia azi?! El nu se întrebă o clipă cum

o singură lumânărică putea dezrobi copilul din puț! În învălmășeala gândurilor, flacăra ei devenise pentru dânsul lucrul cel mai de căpetenie de pe pământ.

- Na lumânărica mea! zise oftând. Ia-o! Prinde și cinci chibrituri, vezi să nu se ude, adăugă el cu îngrijorare copilărească, căci nu se vor mai aprinde! Apoi, aplecându-se peste colac, le aruncă în puț, jertfindu-și astfel ultima nădejde.

După aceasta, își acoperi fața cu mâinile, sprijinindu-și fruntea de marginea înghețată și începu a plânge cu hohote. Deodată înălță capul. Ce se auzea?!... Căntece!... Visa?... Sunetele a mii de harfe ce păreau că vibrează-n văzduh și razele aurii, minunate, de unde veneau?

Minune! Lumina și sunetele răpitoare ieșeau chiar din gura neagră și posomorâtă a puțului.

Ce se întâmplase? Deodată își simți inima plină de o neînchipuită bucurie!...

- Doamne!... șopti băiatul zdrențăros, îngenunchind ca în biserică pe când se săvârșește sfânta taină, căci în fața lui se ivise un copil cu părul plăviț și cârlionțat, plăsmuit numai din lumină, un copil neînchipuit de frumos.

- Mulțumesc - grăi strălucita arătare - ți-a fost milă de mine, m-ai dezrobit, jertfindu-ți singura nădejde! Privește razele răspândite de lumânarea ta! Și copilul ridică brațul, iar Petre văzu că licărirea-i se prefăcuse într-o văpaie, ce lumina întreg pământul!...

- Du-te la maică-ta, care te așteaptă. Eu voi duce lumânarea la bisericuța de lemn, care e tot atât de sfântă ca orișicare altă biserică.

Tremurând, Petre luă căciula de jos, dar față de atâta sfințenie, nu îndrăzni să și-o pună pe cap.

Ca-n vis, se luă după copilul minunat, a cărui slavă se revărsa asupra întregii păduri.

Petre nu mai simțea nici teama, nici frigul, nici oboseala; pășea ca și când ar fi avut aripi!

Când ajunseră în sat, minunatul copil se opri puțin, arătă coliba și-i zise: "Maică-ta te așteaptă; după ce vei vedea-o, du-te la bisericuța cea veche."

Firește, Petre îi ascultă porunca. Cu inima săltând de bucurie alergă spre casă, împinse ușa, se repezi înăuntru strigând: "Mamă, mamă"...

Fără nicio urmă de suferință, sărmana Maria era atât de întinerită și de frumoasă, încât chiar zdrențele de pe dânsa păreau schimbate. Își deschise brațele pentru a-și primi odorul. Și-l strânse la sân, singurul dulce adăpost ce-l avusese Petre vreodată. Rezemând capul de pieptul maică-sii, copilul se simțea prea covârșit de fericire ca să poată vorbi.

Maria nu-l întrebă ce se întâmplase; știa numai că se tămăduise, că era ajunul Crăciunului și că-l strângea în brațe pe fiul ei iubit.

Mai târziu, Petre plecă spre biserică precum îi poruncise copilul minunat. Stelele străluceau pe cer, satul era adormit și tăcut, casele păreau umbre negre pe zăpada albă.

Îndeobște bisericuța nu se deosebea de umbrele celorlalte case decât prin clopotniță. În noaptea asta însă, în astă noapte sfântă, ea se prefăcuse într-o lacră de lumină ale cărei raze se revărsau prin ferestre, prin crăpăturile zidurilor și ale acoperișului. Acea disprețuită bisericuță se schimbase într-un juvaer sclipitor ce împrăștiu lumina pe cer și pe neaua înghețată.

Cu capul gol, cu mâinile împreunate, cu pași șovăitori, ca un hagi veni de departe, Petre se apropie de Sfântul locaș, trecu pragul, căzu în genunchi, uimit și răpit de fericire.

Câteșitrele uși ale altarului erau deschise și înăuntru, pe sfânta masă, ardea lumânărica lui. În toată biserica nu se mai găsea altă lumânare aprinsă și cu toate acestea mica flacără era atât de vie, încât prefăcea smeritul locaș într-o slavă de strălucire, de pace, de frumusețe, de bucurie și de mărire. Chiar biserica din Boștea nu putea fi mai frumoasă în acea noapte ca bisericuța din Galea!

Petre înțelese minunea! Mama i se însănătoșise, puțul se dezlegase de blestem și cu toate că Sfântul Prunc se făcuse nevăzut, mâna lui pusese umila-i jertfă pe altarul Domnului!

De-un singur lucru nu se putea însă dumeri Petre: că iubirea lui făcuse această minune!

Iubirea și credința lui!...

Din dragoste pentru copii... Lumea fantastică a basmelor

Petre Crăciun (n. 29 august 1962, Giurgiu, județul Giurgiu) - scriitor de literatură pentru copii, jurnalist, autor de filme documentare și realizator al mai multor emisiuni de televiziune. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Literatură pentru Copii și Tineret.

Director general al companiei OPTIMAL MEDIA SOLUTION, al agenției de presă OPTIMAL MEDIA și al Editurii ZORIO.

Fondator și coordonator al portalului web LITERATURĂ COPII (www.literaturacopii.ro), în 2011.

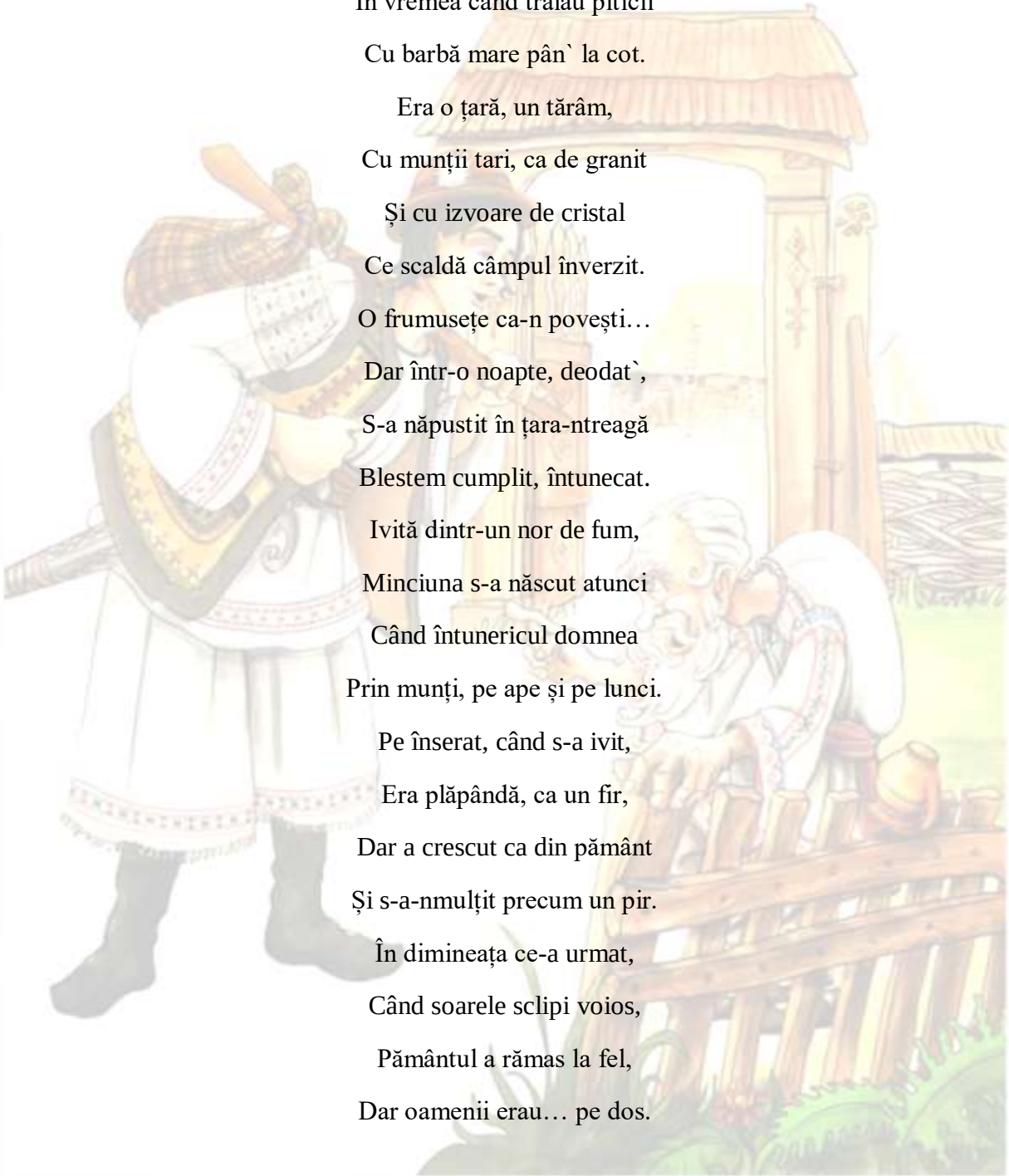
Fondator, în anul 2014, al portalului www.identitateromaneasca.ro, pentru Departamentul Românii de Pretutindeni

Vicepreședinte al Clubului de literatură pentru copii "Clipe albastre", al Filialei pentru copii și tineret – Uniunea Scriitorilor

Președintele Juriului național al concursului de creație literară TINERE CONDEIE (din anul 2015)

De-a lungul întregii sale activități literare, cu nesfârșită dragoste pentru copii, a scris multe povești și povestiri, cărți în proză și versuri. Cu un dar special, deosebit, Petre Crăciun ne oferă cărți care ne reamintesc copilăria și lumea poveștilor, cu eroi care luptă pentru adevăr, bine, rădăcini strămoșești, frumusețe, dreptate, curaj, modestie, tradiții, iubire, o lume a sentimentelor și trăirilor intense. Puterea vorbelor meștesugite din povești ne îmbogățește viața, atinge sufletul, alină suferințe și oferă exemple, soluții nebănuite. Poveștile deschid drumul către vise, către lumea noastră interioară, ne fac viața mai plină de culoare și magie, sunt cele care ne dau aripi și încredere. Deci, mici și mari, să nu uităm să citim povești...

Țara Adevărului și Împăratul Minciună
un basm în versuri de Petre Crăciun (fragment)

Povestea ce v-o spun, copii
S-a întâmplat demult, de tot,
În vremea când trăiau piticii
Cu barbă mare pân` la cot.
Era o țară, un tărâm,
Cu munții tari, ca de granit
Și cu izvoare de cristal
Ce scaldă câmpul înverzit.
O frumusețe ca-n povești...
Dar într-o noapte, deodată,
S-a năpustit în țara-ntreagă
Blestem cumplit, întunecat.
Ivită dintr-un nor de fum,
Minciuna s-a născut atunci
Când întunericul domnea
Prin munți, pe ape și pe lunci.
Pe înserat, când s-a ivit,
Era plăpândă, ca un fir,
Dar a crescut ca din pământ
Și s-a-nmulțit precum un pir.
În dimineața ce-a urmat,
Când soarele sclipi voios,
Pământul a rămas la fel,
Dar oamenii erau... pe dos.

S-au transformat ca într-un vis.
Pe loc au devenit "poznași".

Mințeau cu sârg și cei bogați,

Dar și sărmanii nevoiași.

Ba chiar și regele, deși,

Era un cap încoronat.

Cu toată curtea sa, acum,

De adevăr s-a lepădat.

Era un joc, la început,

Și cei mai mulți se amuzau.

Dar uite-așa, din joc în joc,

Ei Adevărul îl pierdeau.

Mințea Măria Sa, cu har,

Și-mpărăteasa, cu talent,

Minciunile se revărsau

Peste popor, ca un torent.

Trecu un an, apoi, în zbor,

Și alții au trecut grăbiți.

Supușii lui Minciună-Domn

Au devenit nefericiți.

Vai, ce tristețe stăpânea

În Țara Marilor Minciuni...

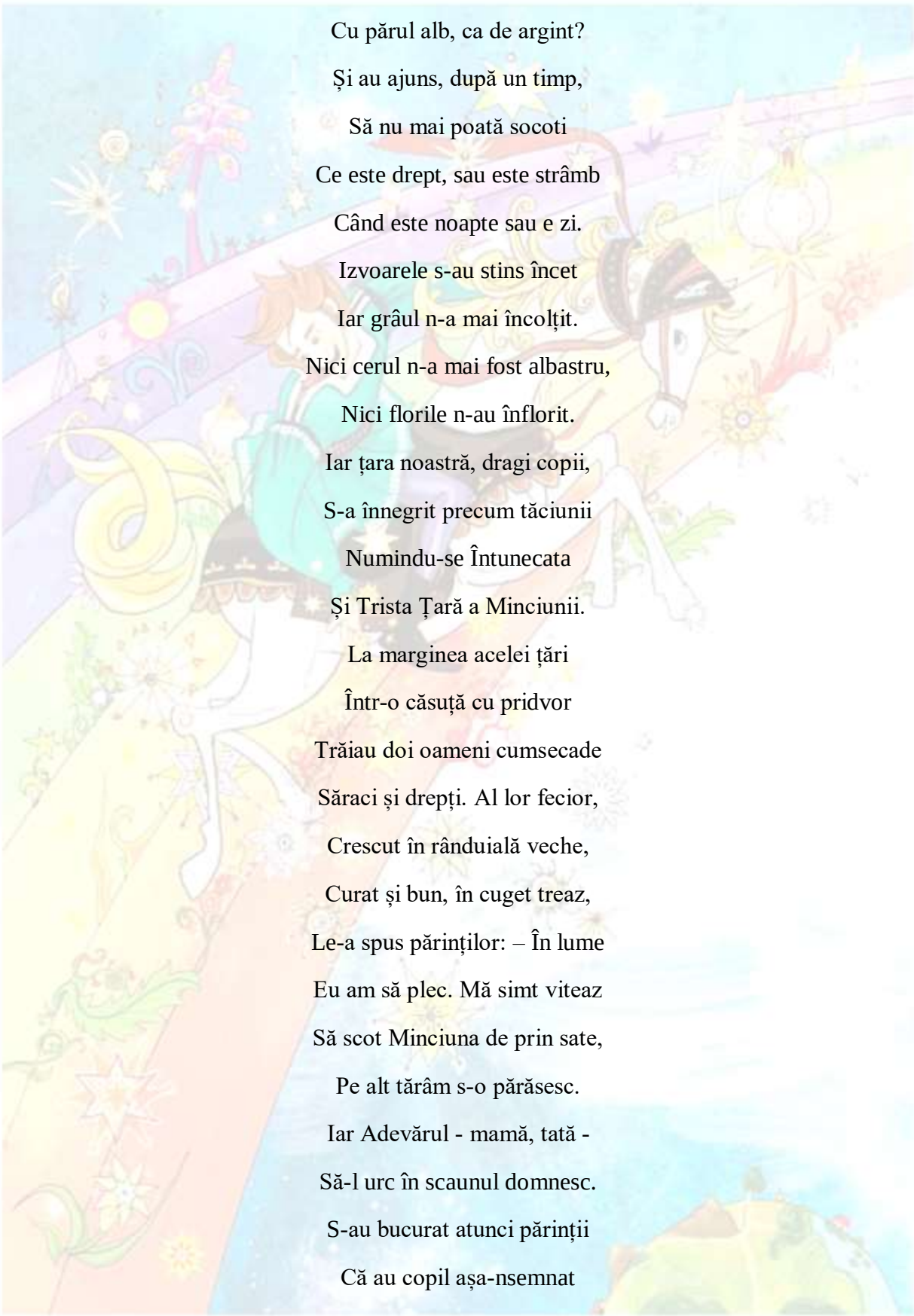
Cei ce vorbeau de Adevăr

Erau considerați nebuni.

De ce erau? Dar cum n-ar fi,

Când toți din jurul tău te mint:

Părinții, și bunicii, chiar,

Cu părul alb, ca de argint?
Și au ajuns, după un timp,
Să nu mai poată socoti
Ce este drept, sau este strâmb
Când este noapte sau e zi.
Izvoarele s-au stins încet
Iar grâul n-a mai încolțit.
Nici cerul n-a mai fost albastru,
Nici florile n-au înflorit.
Iar țara noastră, dragi copii,
S-a înnegrit precum tăciunii
Numindu-se Întunecata
Și Trista Țară a Minciunii.
La marginea acelei țări
Într-o căsuță cu pridvor
Trăiau doi oameni cumsecade
Săraci și drepți. Al lor fecior,
Crescut în rânduială veche,
Curat și bun, în cuget treaz,
Le-a spus părinților: – În lume
Eu am să plec. Mă simt viteaz
Să scot Minciuna de prin sate,
Pe alt tărâm s-o părăsesc.
Iar Adevărul - mamă, tată -
Să-l urc în scaunul domnesc.
S-au bucurat atunci părinții
Că au copil așa-nsemnat

I-au dat o traistă de merinde
 Și-apoi l-au binecuvântat.
 Îi mai dădu al lui părinte
 Un cal crescut cu praf de stele,
 Ce zboară iute prin văzduh
 Și nu se sperie de iele.

Basmul care sta la baza variantei în versuri, cu același nume, face parte din volumul Basme,

Editura Zorio 2013

Cămașa fermecată

Într-o împărăție cu oameni harnici și primitivi domnea, de mulți ani, un împărat drept și bun să-l pui la rană. Supușii îl iubeau, spunându-i Împăratul cel Blajin, pentru că Măria Sa era atent la toate trebuințele supușilor săi și nu se dădea în lături să facă binele celor care aveau nevoie de el. Cu toate acestea, Măria Sa avea inima îndoită de o mare supărare. Ionuț, singurul său fecior, nu își găsea femeia potrivită, iar anii treceau cu viteza săgeții. Degeaba îl grăbea împăratul, el nu se oprea asupra niciunei muritoare. Câte nopți nu pierduse împăratul, stând la sfat cu împărăteasa? Câte gânduri nu le trecuseră prin minte? Toate erau îndepărtate de feciorul de împărat, care nu ieșea din ale lui... Încercaseră până și leacuri din cele bătrânești, doar, doar... Într-o duminică, doi bătrâni destoinici din împărăție spălară limba clopotului cu apă adusă dintr-un izvor de munte și apa îi fusese dată lui Ionuț să o bea, în fiecare dimineață.

Flăcăul făcu pe voia părinților săi, dar tot degeaba. Apoi cineva spuse că băiatul trebuia să doarmă timp de trei zile cu cheia bisericii sub pernă și să spună Tatăl Nostru și la culcare, și la trezire. Nici de data aceasta nu se obținu vreun rezultat care să îi bucure inima Măriei Sale. Anii treceau, craiul îmbătrânea și puterile începuseră să îl cam lase. Iată de ce Măria Sa era din ce în ce mai trist, mai abătut, mai puțin dornic să stea de vorbă cu oamenii, așa cum făcuse o viață întreagă. Într-o bună zi, se nimeri la palat o vrăjitoare din cele care fac vrăji de dragoste. Cu toate că nu-i prea stătea în obicei să asculte de vrăjitoare, luminatul o primi împreună cu femeia sa, punându-și oarece nădejde în ea. Ce nu face omul când ajunge la necaz? Baba Ștefana, pentru că acesta era numele vrăjitoarei, ceru să vadă dormitorul feciorului de împărat, pe care îl cercetă cu de-amănuntul, de parcă ar fi vrut să îl cumpere.

După vreun ceas de căutate, le arătă părinților două fitile din cele pentru lumânările de cununie, legate unul de celălalt, pe care le găsisese sub salteaua flăcăului. Împărăteasa privi fitilele și se închină cu evalvie, înfricoșată.

– Babă Ștefana, ce înseamnă oare asta?

– Luminăția Ta, cineva cu inima rea a legat cununiile băiatului printr-o vrajă spurcată și nenorocită.

– Cine a putut face asta? tună împăratul.

Dacă îl prind, nu mai apuca ziua de mâine!

– Măria Ta, zise vrăjitoarea, de prins ai să-l prinzi, că de-asta ai o armată de slugi împărătești. Acum să vedem ce facem cu bietul fecior, pentru că tare nefericit trebuie să fie...

– Spune ce trebuie să fac și te umplu de galbeni, zise împăratul, ceva mai liniștit.

– La noapte scoateți o rădăcină de mătrăgună din pământ, spuse vrăjitoarea, o înveliți într-o pânză neagră, iar mâine, cum s-o lumina de ziuă, mergeți în locul cel mai pustiu din împărăție. Să nu fie nimeni cu Luminățiile Voastre, ați înțeles?

– Mai încape vorbă? se supără împăratul. Spune mai departe că începe să îmi placă.

– Ajunși acolo, săpați o groapă nu prea adâncă, faceți o cruce pe rădăcină și spuneți amândoi așa:

Maica Domnului cea dragă

Cununiile dezleagă

Iar feciorul de-mpărat

Să se vadă însurat.

După ce spuneți vorbele astea, săpați o groapă mică și tăiați mătrăguna în două. O jumătate o puneți în groapă, iar cealaltă jumătate aruncați-o într-o apă curgătoare când vă întoarceți acasă. Zis și făcut. Împăratul o plăti bine pe baba Ștefana, apoi se pregăti pentru încercarea în care își punea toată nădejdea.

Pe la miezul nopții, cei doi merse în curtea palatului, cu grijă să nu îi vadă supușii care dormeau duși. Vorba ceea: ce treabă au măgarii de unde beau oile apă? Scoaseră rădăcina de mătrăgună, o puseră într-o pânză neagră și merse în odăile împărătești până avea să se facă de ziua. Imediat ce se luminează, Măria Sa încălecă pe cal, o luă și pe împărăteasă pe un alt armăsar și merse departe, unde nu călcase cu piciorul de când era în jilțul crăiesc.

Urmă întocmai cele spuse de vrăjitoare, având mare grijă să nu încurce cuvintele magice pe care le memorase cu multă grijă. Apoi îngropă jumătatea de rădăcină în pământ și făcură calea întoarsă. Aruncă celalaltă jumătate într-un pârau cu apă rece ca gheața, din care își liniștiră setea, și plecară spre casă, unde ajunseră spre seară.

Dregătorii erau tare curioși să afle unde fuseseră Măriile Lor, iar Ionuț, care era și el îngrijorat de plecarea părinților, îi întreabă:

– Mămucă și tătucă, ce drumuri ați făcut și cu ce folos, că nu cred să fi plecat de acasă numai așa, de florile cucului.

– Ionuț, nădăjduiesc să fie un drum cu folos pentru tine, spuse împăratul și se opri la atât, pentru că baba Ștefana îi spusese să nu fie gură spartă până nu avea să vadă urmările dezlegării cununiiilor.

În acea noapte, osteniți de drumul făcut, cei doi merseară devreme la culcare și dormiră neîntorși până a doua zi.

Dis-de-dimineață, împărăteasa veni cât putu de repede la împărat și îi spuse:

– Măria Ta, am avut un vis cât se poate de ciudat. Se făcea că undeva, la marginea împărăției, trăiește o fată frumoasă și săracă, Drăguța îi spune, care țese și croiește ca nimeni alta.

De trei generații, fata croiește o cămașă nemaivăzută, care atunci când va fi gata, capătă puterea de a feri de spiritele rele, de boală, suferință și farmece pe cea care are să o îmbrace și toată familia sa.

– Mda, zise împăratul, știu și eu cum să tălmăcesc visul ăsta al tău? Ai mai visat și altceva?

– Am visat, Măria Ta, că doar nu am stat de pomană fără să văd ce se întâmplă mai departe.

Visul mai spunea că un fiu de

împărat avea să o aleagă pe viitoarea lui nevastă, dintre șapte fete de împărat, probând cămașa făcută de Drăguța. Cui se se potrivea, aceea avea să fie aleasa.

– Așa... zise Împăratul cel Blajin, stând pe gânduri. Măi femeie, feciorul ăsta de împărat nu o fi Ionuț al nostru?

– Bărbate, la el m-am gândit și eu, că doar n-oi fi visat despre copiii altora...

– Dacă-i așa, am să trimit chiar acum oștenii cei mai destoinici să o găsească pe fata asta, Drăguța.

Chiar dacă ar fi să fie la marginea împărăției, tot o voi găsi și o voi aduce aici, cu cămașa ei fermecată.

De la vorbă până la faptă nu este drum lung pentru un om hotărât să nu-l apuce seara stând pe gânduri.

Așa se face că Măria Sa alese cei mai buni și mai curajoși oameni pe care îi avea, în frunte cu Ștefan, cel

mai destoinic oștean și îi trimise către soare apune, așa cum era în visul împărătesei. Merse ră oamenii Măriei Sale, merse ră cale lungă, drum bătut, și pe ploaie, și pe vânt.

Mai, mai că erau să iasă din împărăție, când găsiră un cătun cu câteva case, în vârful unui deal înalt, cu brazi falnici, pășuni bogate și izvoare cu apă cristalină.

– Bine te-am găsit sănătos, ciobănelule, zise Ștefan către un cioban care își păștea oile netulburat, la marginea drumului. Parcă era acolo de când se născuseră stelele și soarele.

– Să fiți sănătoși, dacă ați venit cu gânduri bune pe la noi, răspunse ciobanul. Dar cu ce treburi prin locurile astea pe unde nu prea umblă oamenii Măriei Sale?

– Împăratul cel Blajin ne-a trimis să căutăm o fată, pe numele ei Drăguța, care toarce la o cămașă fermecată. Ai auzit ceva de ea?

– Cum să nu? se laudă ciobanul. Drăguța este vara mea după mamă și stă chiar lângă mine. Iar de cămașă toată lumea de pe aici a auzit. Pesemne că o fi ajuns vorba și la Măria Sa și de-asta v-o fi trimis încoace.

– Tare ești destoinic, spuse Ștefan. Te rugăm să ne conduci la fată, că avem mult drum la întoarcere și nu putem zăbovi prea mult...

Ciobanul se lăsă convins și îi conduse pe oamenii Măriei Sale acasă la Drăguța, care locuia într-o căsuță mărunță, cu prispă făcută din lemn încrustat cu motive românești, cu grădiniță de flori în fața intrării și cu pădure de brazi în spatele casei. Fata stătea pe prispă, alături de părinții săi, iar în brațele ei se găsea acea cămașă fermecată.

– Buna ziua, oameni buni, noi suntem trimișii Măriei Sale, Împăratul cel Blajin, care a auzit de lucrarea fetei domniilor voastre...

– Să umblați bucuroși, răspunse un uncheș cu mustăți mari și înalt ca un urs. Fata mea tocmai ce a terminat cămașa, în noaptea blândă a Sânzienelor și aștepta să primească un semn de undeva pentru ca menirea sfântă a acestei ii, căci noi așa îi spunem de când se coase la ea, să se îplinească.

Trimisul lui Vodă se apropie de fată și cercetă mai cu atenție cămașa, care era făcută din pânză de in și fir de borangic, încrețită la gât, cu motive florale, roșii și negre, de-a dreapta și de-a stânga. O minunăție de ie, numai bună de purtat de aleasa lui Ionuț, feciorul împărătesc.

– Frumoasă cămașă ai făcut, Drăguțo, zise Ștefan, ferice de mâinile tale și de cel care

s-o bucura de frumusețea și de blândețea ta.

– Mulțumesc, drumețule, pentru vorbele frumoase. Cămașa pe care o vedeți este cusută cu două fire, unul de borangic, iar celălalt de dragoste. A fost cusută de trei generații, de bunica, apoi de mama și de mine. Fiecare împunsătură de ac are în spate o rugăciune pentru folosul cui o purta-o și a familiei sale. Cine va îmbrăca ia, va fi ferit de boli, de rele, de farmece și va cunoaște bunătatea, tihna și fericirea.

Dacă văzu câte laude i se aduceau cămășii după care venise, Ștefan nu mai stătu pe gânduri, își luă binețe de la părinții fetei, o luă cu sine pe Drăguța,

având grijă să pună ia într-un cufăr bine închis și dădu semnul de plecare spre palatul împărațesc. Tare mult se bucurară Măria Sa și împărăteasa când văzură că visul femeii avusese miez.

– Bine ai venit la curtea mea, îi spuse împăratul Drăguței, care era o fată abia trecută de 18 ani, cu părul galben ca razele soarelui și un mijlocel ca al unei flori de câmpie. Minunat lucru ai făcut cu mâinile tale...

Drăguța se rușină dintr-o dată, văzând cât este de lăudată, dar simți că își pierde răsuflarea când intră în odăile împărătești un flăcău înalt, cu părul negru și ochi vii, cum nu văzuse nicicând.

– Tătucă, ea este fata pe care o căutați? întrebă Ionuț, privind cu interes și blândețe către Drăguța.

– Mai bine să spună ea singură, zise împăratul, că știe a vorbi.

– Eu, Măria Ta, spuse fata, privind undeva în jos, rușinată de prezența feciorului împărațesc.

– Nu am văzut de când sunt pe lume o cămașă atât de frumoasă. De unde au știut mâinile tale să facă un lucru atât de minunat?

– Femeile din familia mea au fost alese de Dumnezeu pentru lucrarea asta, zise fata. Să nu vă mâniați pentru cutezanța mea, dar așa zicea bunica...

Împăratul cel Blajin se bucură de cele auzite, dar nici nu mai avea răbdare să asculte povești. Trimise solie

pretutindeni, la împărății din toate colțurile lumii, care aveau fete de măritat, să le trimită la curtea lui pentru a alege dintre ele pe cea căreia îi era hărăzită lui Ionuț.

Peste numai o săptămână, curtea palatului crăiesc era ticsită de lume. Erau acolo boieri din cei mai mari și domnițele lor, dregători împărătești, sfetnici de seamă, dar mai ales cele șapte fete de împărați, toate cu suite care de care mai numeroase.

Curios din fire, Împăratul cel Blajin vru să le vadă el însuși pe toate prințesele, îmbrăcate în straie de aur și îmbujorate de clipele pe care le trăiau alături de celelalte. Se uită împăratul, apoi se uită din nou, oprindu-se la două dintre ele. Una avea părul negru și era fata Împăratului dinspre Miazănoapte cu care fusese de vreo două ori la războaie, iar cea de a doua era roșcată și puțin cârnă, nimeni alta decât fiica cea mică a Împăratului dintre Miazăzi, cel mai bun prieten al său.

– Greu îmi vine să mă hotărâsc, se plânse împăratul spre femeia lui, care îl privea puțin întrebător.

– Mi se pare mie sau Măria Ta a cam început să încurce borcanele? Pasă-mi-te că aleasa va fi pentru fiul nostru, nu pentru Luminăția Ta. Ia vezi pe unde îți fug ochii, ca va fi vai și amar de pielea ta, cât ai fi tu de împărat!

Împăratul cel Blajin se rușină la auzul vorbelor femeii și dădu poruncă să sune trâmbița pentru a se face alegerea.

Ionuț mergea prin fața celor șapte fete de împărat cu Drăguța după el. Fata ducea o tavă de aur, pe care se găsea minunata ie. Feciorul de împărat dădea binețe fiecărei

prințese, apoi lua cămașa și o pune pe umerii fetei. Dacă i se potrivea, aceea avea să fie aleasa. Dacă nu, trecea mai departe la următoarea.

Se opri la prima fiică de împărat, care era lată în umeri aproape ca un bărbat ceva mai tânăr. Ionuț probă cămașa și trece mai departe, spre mâhnirea fetei care se tulbură la față. Și cu a doua păți la fel, apoi și cu celelalte două. Toate se înveseleau la venirea băiatului și se întristau la plecarea lui, uitându-se cu ciudă la cămașa prea mică pentru umerii și mijlocul lor.

Împăratul se uita și el mirat, văzând că Ionuț nu se oprea la niciuna dintre ele. În sinea lui se bucura că aleasa avea să fie una dintre fiicele celor doi prieteni mai apropiați.

Iată că veni și rândul fiicei Împăratului de la

Miazănoapte, care se uita cu multă stăpânire de sine la cămașa de pe tava de aur.

– Pentru mine a fost croită, spuse fata, cu încredere desăvârșită.

– Mai întâi să vedem, apoi să ne bucurăm, zise Ionuț, punând ia peste umerii fetei.

La umeri venea destul de bine, dar la mijloc îi era mică.

– N-a fost să fie, spuse cu voioșie Ionuț, iar fata începu să plângă de necaz.

Mai era o singură fată de împărat, iar Vodă nu mai putea de nerăbdare. Era tocmai roșcata cu nasul cărn care lui îi plăcuse cel mai mult. Fiica cea mică a împăratului dinspre Miazăzi era aproape un copil. Văzând că se oprește la ea, fata se rușină într-o clipă.

Lui Ionuț i se făcu milă de ea, cât era de mică, dar tătâne-său apăruse în spate, cerând să ducă la capăt lucrarea. De data aceasta, feciorul de împărat nu mai puse cămașa pe umerii fetei, ci îi ceru acesteia să o îmbrace peste straiile pe care le purta. Fata ascultă porunca și îmbracă ia peste rochie.

– Tătucă, spuse Ionuț, îi este mare și peste rochie. Măria Sa nu ne-a trimis o femeie de măritat, ci un copil care trebuie să se mai joace cu păpușile până să-i vină bine cămașa.

Împăratul privi și îl apucă mânia.

– Ce vrei să spui, că niciuna din fetele asta de împărat nu este bună pentru tine? Încă nu se termină blestemul care a căzut pe capul nostru?

– Tătucă, spuse Ionuț, nu te mânia așa de repede. Mai este o fată care încă nu a îmbrăcat cămașa.

– Despre ce fată vorbești? întrebă craiul, care le mai luă o dată la socoteală pe cele șapte fete.

– Despre ea, spuse Ionuț, privind spre Drăguța. De ce se nu îmbrace și ea cămașa, că doar a muncit să ne facă o bucurie?

Împăratul se uită cu suprindeere către Drăguța, dar împărăteasa, care venise lângă ceilalți, spuse:

– Că bine zice feciorul nostru. De ce să nu încerce și fata cămașa?

La porunca lui Ionuț, fata luă cămașa, merse undeva într-o odaie și îmbracă ia. Când reveni, un murmur de admirație se auzi peste tot. Cămașa îi venea turnată. Parcă era o regină cu părul blond și obraji rumeni de dragoste și de inimă bună.

– Uite tătucă, spuse Ionuț, vezi ce bine îi vine cămașa? Mămucă, este ca în visul Măriei Tale?

– Este fiul meu, zise împărăteasa, care se bucură de alegerea făcută.

– Atunci ce mai vorbă lungă, ea este aleasa inimii mele!

Toată lumea se bucură, mai puțin fata cu părul negru, care ar fi dat orice să poată smulge cămașa de pe Drăguța și să o încerce și ea. Ah, dacă avea mijlocul mai mic...

– Pregătiți degrabă nunta, până nu se sucește iar feciorul ăsta împărătesc, spuse Împăratul cel Blajin, iar toată mulțimea fu invitată să rămână la petrecerea ce avea să înceapă chiar în aceea seară.

Ionuț o luă pe Drăguța pe după mijloc, dând de înțeles că nu era chip să se răzgândească, iar fata simțea deja magia cămășii care, de atunci, poartă numele de ie românească.

Petre Crăciun

(Din volumul *"Basme"*, Ed. Zorio, Premiul pentru *"Cartea anului"* 2013, Filiala pentru Copii și Tineret – Uniunea Scriitorilor din România)

Valeria Georgiana Nabbout

Cetatea luminii

Dedicată surorii mele Ingrid, cu mult, mult drag

Povestea "Cetatea luminii" este o provocare pentru tânărul cititor și o invitație la învățare prin ludic. Istorioara de natura fictivă, dar cu inspirație reală (persoane, ideologii) are ca scop introducerea unor cuvinte complexe, dar și a unor concepte noi, țesute în povestea Avei și a lui Ingrid, ghidate cu atenție de bunica Noelle.

La sfârșitul poveștii, după drumul inițiativ către Cetatea luminii, cele două prietene vor fi învățat despre frica și curaj, înțelepciune, iubire și importanța sloveni, a cărții și lucrurilor mai profunde decât ecranul unui gadget.

Totuși, speranța mea cea mai mare este să aduc curiozitate și bucurie în inima celor ce vor citi povestea, iar dacă am reușit, mă consider cât se poate de fericită.

Iarna era anotimpul ei preferat. Adora totul; luminile, bradul cel mare împodobit din piață, zarva din Mall și mai ales toate filmele care se găseau disponibile pe diferite platforme online. Îi plăcea și mirosul de scorțișoară și portocale, dar tot mai frumos era bradul cel pompos din piața orașului Krungen sub care stăteau alineați cumiști fix șapte îngerași cu trompete aurii și un moș cu bobârnacul cât o pătlăgică.

Ei bine, anul acesta, în loc de plimbările la Mall, piața Krungen și filmele ei adorate, Ava, se găsea în drum spre capătul pământului, așa cum îl numea ea și anume satucul Licht, un loc care nu se putea identifica nici cu cel mai performant GPS. Licht se afla în Alpii bavarezi, la o altitudine de peste 1200 de metri și cel mai rău lucru era că rețeaua de internet nu trecuse niciodată pe acolo și nici nu avea de gând să treacă.

Așadar, Ava își așezase fața cu o pereche de ochi de cățeluș trist și pe alocuri cu sclipiri de disperare, sperând să scape de nefasta vacanță de iarnă, hărăzită de părinții,

care erau decizi ca de această dată să o teleporteze în preistorie și să petreacă cea mai frumoasă perioadă a anului cu bunicii și eventual cu urșii polari și vulpile argintii.

-Dar mami... îngăimă micuța domnișoară, care încă mai trăgea speranță să se întoarcă din drum, bunicii nici măcar televizor cu plasmă nu au. Ce am să fac acolo timp de trei săptămâni?

- Mă tem că nu au televizor de nici un fel și asta e și ideea. Vei simți gustul naturii și nu îți vei mai dori să te întorci acasă, iubita mea.

- Am luat note bune. De ce sunt pedepsită? mai facu Ava o singură încercare.

- Asta îți e răsplata; o vacanță de vis. Îți promit că va fi bine, prințesă, spuse tatăl ei, pe un ton drăgăstos.

La cei 12 ani ai ei, Ava avea foarte bine dezvoltată tehnica persuasiunii și până acum încercase absolut tot doar ca să rămână acasă, în oraș, alături de prietenii ei, fără să știe că avea să o aștepte o adevărată aventură, ce îi va marca viața.

Copacii rămăneau în urmă ca niște umbre mișcătoare, în timp ce domnul Hansen se îndrepta către sudul țării. Odată ajunși în Wurten aveau să fie așteptați de bunici, căci de acolo nu se mai putea continua decât cu sania trasă de cei doi armăsari zvelți de la fermă. Drumul era prea îngust pentru orice autovehicul cu patru roți.

Bunica Noëlle o aștepta pe Ava cu brațele larg deschise, iar fetița știa că cel puțin în primele zile "suferința" depărtării de oraș și tableta ei iubită, îi va fi alinată de tăvile de plăcinte și biscuiții făcuți cu drag de bunica. Bunicul avea părul la fel de nins ca și al soției lui, ochii albaștri limpezi, încă ageri și o postură ca cea a bradului de la intrarea din curtea cu porți de fier forjat în stil franțuzesc.

O întâmpină pe Ava cu același zâmbet cald și făcu o piruetă de zile mari cu ea în brațe, după care o puse jos și spuse voios:

-Ai venit, floarea bătrâneții mele! Ce dor mi-a fost de cosițele astea blonde și de năsul ăsta rece ca gheața! Haideți în sanie!

Urcară toți în sania acoperită cu un material gros, impermeabil și bine strunit peste arcadele de fier, se înveliră cu pătura groasă și porniră către Licht. Aveau de mers 5 kilometri de jur împrejurul

muntelui, urcând în spirală, până sa ajungă în sătucul cu cele mai frumoase felinare ce împodobeau străzile pavate cu piatră cubică. De o parte și de alta a drumului copacii se uneau în cupole înalte, păzind drumeștenii de vântul rece. Împodobiți în straie de argint, brazii, pinii și chiparoșii cei înalți și drepti o facuseră pe Ava ca să uite de piața Krungen și se întreba în mintea ei dacă palatul reginei gheții se afla prin apropiere. Caii mergeau la trap prin zăpada pufoasă și respirațiile lor împrăștiu un abur albicios, iar nechezatul animalelor și zurgălăii agățați pe hamuri o înveseleau pe Ava, care își aminti de prima plimbare cu sania bunicilor. Fusesse fix de ziua ei, când implinise 4 anișori.

Turnul muzeului de istorie din Licht începea se se vadă în zare, iar Ava știa că era aproape de casa bunicii.

-Nu mai avem mult, așa-i? Uitați-vă, se vede muzeul! spuse fețita entuziasmată.

- Și dacă îți spun că lângă muzeu s-a deschis cea mai frumoasă ceainărie cu carte, plăcinte calde și o sală de cinema, mă crezi? întrebă bunicul.

- Asta nu se poate! Aici în Licht? continuă Ava șirul întrebărilor.

- Păi noi ți-am spus ca vei avea cea mai minunată vacanță de până acum, spuse domnul Hansen fericit, aruncând o privire coplice către soția sa.

Ruth Moen crescuse fericită în Licht până la 14 ani, după care merse la liceu în Wurten. Cele mai frumoase amintiri le avea aici, în satul natal. Serile cu poveste, zilele cu schi și orele de artă făcute la muzeu, taberele și mai ales timpul petrecut cu părinții, care au fost adăpost de iubire și îndreptar de lumină, constituiau pentru tână Ruth cele mai prețioase momente. Acum era rândul fiicei ei să pășească pe aceeași potecă și să își trăiască propria aventură, căci Licht, deși nimeni nu ar fi crezut, era mai mare decât părea și plin de surprize.

Cabana din piatră și lemn masiv nu se schimbaseră deloc și pe vreme ce timpul trecea, în loc să se învechească, se înnoia cu câte un ghiveci mare pentru arbuști, un felinar sau un leagăn, care stătea frumos pe veranda căminului soților Moen.(citit Mun)

Caii se opriră în fața gardului din bușteni creozotați și bunicul, alături de domnul Hansen săriră din sanie ca să ajute doamnele familiei să coboare în siguranță.

Fericita familie se scutură de zăpadă și intră în casă, unde se simtea un miros de supă de pui cu tăiței de casă, ce venea din dreptul sobei în care focul încă ardea mocnit.

După cină, toți se îndreptară către camerele lor, iar doamna Ruth îi spuse Avei că în ziua următoare, deși ea și tatăl ei aveau să se întoarcă acasă, bunica avea pentru ea o surpriză de zile mari. Ava adormi cu gândul la surpriză, curioasă și obosită. Camera ei era la mansarda casei. Spațioasă și cu un pat galant cu baldachin alb, încăperea săldată în lumina lampei ce proiecta stelele în tavan, mai avea un cufăr cu lacăt la capătul patului, o masă de scris, un scaun, un dulap înalt până la tavan și un geam mare în dreptul căruia era un fotoliu și o lădiță cu cărți. În colțul geamului se vedeau câteva flori de gheață și luna, care uneltea la o nouă poveste cu tâlc pentru cu copil cuminte și cu suflet bun.

A doua zi, după micul dejun, parinții Avei porniră pe drumul înapoi spre casă, iar bunica și bunicul îi spusera fetei că surpriza ei va apărea în cam jumătate de ora. Nimeni nu poate ști cât de impacientată și nerabdătoare era Ava. Focul din șemineu încălzea întreg salonul cu canapele de culoare bordeaux și cu pături moi de lână, puse frumos la capătul acestora. Ava se apropie de peretele unde era biblioteca. Un întreg perete, de sus până jos umplut cu cărți, la capătul căuia se afla o scară ce avea de aproape două ori înălțimea fetei și care mergea pe o șină de-a lungul peretelui. În sfârșit, Ava luă o cărțuie cu coperte vechi și roase, pe care scria cu litere aurii, șterse

“Călătorie în jurul sufletului”. Deschise prima pagină și zări un desen frumos a unei inimi făcute în grafit, care în mijloc avea loc pentru o cheie. Chiar atunci Ava auzi clinchetul clopoțelului de la ușă și fata tresări, scoasă din visare.

- Cine este, bunico?

- Cred că tocmai ți-a fost livrată surpriza, așa că ai face bine să te prezinți frumușel pe coridor și să deschizi ușa, spuse blânda doamna Noëlle, uitându-se zâmbitoare la nepoate ei.

Ava se îndreptă spre ușa din lemn de nuc de la intrare și o deschise. Mare îi fu uimirea când își văzu cea mai bună prietenă, care în urmă cu două veri și jumătate se mutase în România, în țara de origine a mamei sale.

-Ingrid!!! Visez sau chiar ești tu? Bunico, este Ingrid! Ingrid e aici!

-Vino, intră în casa! Uite, ai deja bujori în obraji de la frig!

Fata cu ochi migdalați, bucle ca abanosul și piele măslinie era de o frumusețe exotică, iar căldura zâmbetului încadrat de pomeții perfect conturați, avea o charismă aparte.

Ingrid abia ce împlinise 14 ani. Iubea geografia, sportul și arta culinară. Verile și le petrecuse cu bunica Noëlle, care era ca și bunica ei naturală, după ce bătrâna doamna Caldruth trecuse în neființă. Așa o întâlnise pe Ava și deveniseră cele mai bune prietene.

Cele două fete se îmbrățișară ȝopăind prin salon și începură să-și povestească una alteia cele întâmplare în timpul cât s-au lipsit una de cealaltă. Ingrid zări cartea care o acaparase pe Ava pentru câteva minute bune înainte de venirea ei și îi mărturisi:

-Oh, Ava, aceasta este cartea mea preferată! Am citit-o de cel puțin trei ori.

- Dar cum ar putea cineva să călătorească în jurul propriului suflet, dacă nici măcar nu îl poți vedea? întrebă Ava.

- Este vorba de o călătorie de autocunoaștere în care încerci să te vezi pe tine așa cum ești. Îți vezi calitățile și defectele, plusurile și minusurile.

- Păi de ce aș vrea să îmi văd defectele? Nu e nimic frumos în defecte. Mai bine mă prefac că nu le am.

- Ava, nu funcționează așa. Dacă nu îți vezi defectele și nu le corectezi nu vei putea evolua niciodată. Nu vei putea deveni mai bună în tot ceea ce faci. Numai când știi exact unde greșești, vezi ce anume trebuie corectat. Până la urmă nu e numai asta. Este și puterea ta de a te înțelege pe tine, de a lupta pentru ceea ce îți dorești să devii și de a fi cu adevărat un om demn și integru.

Bunica asculta uimită discursul de om mare al lui Ingrid și se minuna cu inima cât un pepene de fericire că fetița ei cu ochii de migdală începea să își deschidă aripile pentru a zbura sus, sus de tot. Defuncta ei prietenă, doamna Caldruth, o pusese să promită solemn că o va lua pe Ingrid sub aripa sa și că avea să o trateze ca pe propria ei nepoată. Lucrul acesta a fost lesne de făcut căci bunicuța Noëlle iubea copii, iar mogâldeța cu bucle negre era ușor de iubit, fiind un copil încet la mânie și docil.

- Cred că înțeleg, dar mai cred că mai bine citesc cartea ca să fiu sigură, spuse Ava.

- Fetelor, începu doamna Noëlle, bunicul vostru a mers la piață după mere și dovleac. Vom avea o cina aromată și o poveste după aceea. Până atunci, puteți merge în mansardă să aranjați rafturile și să vedeți dacă vă plac cărțile de acolo.

Fetele știau că odaia cea mai de sus, de la mansarda cu geam în formă de orologiu și cu tavanul pictat la mână chiar de doamna Noëlle, era o adevărată cameră a surprizelor. Au mers grăbite într-acolo și au deschis ușa grea din stejar, cu un scârțâit asurzitor. Lumina intra discret prin geamul cu orologiu, care arăta aproape orele doisprezece. În mijlocul camerei era o masă din lemn gros, cu un raft pe dedesubt, iar pe pereții de piatră erau montate rafturi pline cu cărți și cufere de lemn, cutii și alte jucării vechi uitate de mama Avei... poate. Două fotolii și o măsuță de marmură albă, îmbrăcau jumătatea de jos a peretelui pe care era unicul geam din cameră.

Cele două prietene începură să așeze cărțile de pe primul raft când Ingrid găsi o trompetă aurită din care nu ieșea nici un sunet chiar dacă suflai cu toată puterea.

-Hm... poate de asta au lăsat-o aici. Este înfundată și nu scoate nici un sunet. Spuse Ingrid scuturând cu putere trompeta.

Ava parcă nici nu o auzea. Descoperise o cutie mică din cupru, cam de mărimea unei palme și încerca să o deschidă, dar nici că reușea. Apoi observa că încuietoarea cutiei avea încrustat același desen ca și cartea din salonul bunicii pe care o studiasse mai înainte, în acea dimineață.

-Ingrid! Uite, e același desen! Încuietoarea este identică. Zgâlțâi ușor cutia, din care se auzea un sunet înfundat și simți greutatea obiectului din interior.

- Eu merg să aduc cartea de jos.

Ava cobora din camera de la mansardă și fu înapoi cu tot cu carte, cât ai clipi din ochi. Fetele începură să răsfoiască paginile cărții și deodată un pasaj anume, chiar de pe prima pagina le atrase atenția:

“Ia aminte și deschide ochii, căci semnul literei este descoperire. În paginile cărții vei găsi cheia ascunsă de ochiul ce nu cercetează”.

-Ce o vrea să mai însemne și asta?

-Eu am citit cartea de trei ori și tot nu știu, dar am simțit mereu că e plină de povață, că te face mai înțelept...

Firea curioasă a Avei nu îi dădea pace nici în timpul mesei și tot se gândea ce a vrut să însemne ceea ce era scris chiar pe prima pagină a cărții, iar deodată sări în sus și spuse cu voce tare:

-Ingrid, dacă trebuie să o luăm literal, chiar cum e scris, dacă... și fu întreruptă de prietena ei, care încerca să mai dreagă lucrurile:

-Sigur, că da! Acum știu cum să termin comentariul acela la germană... și continuă cu o tusă seacă și prefăcută care îi dădu Avei de înțeles că trebuie să păstreze descoperirea pe mai târziu.

După masă, ajunse din nou în camera de la mansardă luată cartea în mână și Ava spuse:

- Fii atentă! Spune “semnul literei” și “cheia ascunsă în paginile cărții”. Adică dacă o fi chiar între pagini.

-Sau în copertă! exclama Ingrid, căci și coperta e tot o pagină mai groasă și parcă mereu am observat că pe ultima copertă sunt câteva foi mai groase lipite...

Au palpat ultima copertă interioară și au început să dezlipescă ușor foaia groasă și îngălbenită de vreme, până ce în mijlocul copertei, în cartonul gros au găsit o cheiță mică așezată fix ca într-un suport sculptat. Nu avea mai mult de doi

centimetri și jumătate și părea să se potrivească exact cu mărimea încuietorii acelei cutii de cupru pe care Ava voia să o deschidă cu mare ardoare.

Fetele au mers direct către masa din centrul camerei, acolo unde lăsasera cutia și după două învârtiri ale cheii, cutia se deschise cu un clic ascuțit. Înăuntru era o punguță de catifea neagră, pe care fetele au deschis-o descoperind o busolă aurie cu capac. Pe capac era încrustată litera A, al cărei vârf părea ca o săgeată. De fiecare dată când mișcau busola, litera A, fixată pe un cerc mobil, își schimba poziția arătând mereu aceeași direcție și anume, peretele unde era ceasul cu orologiu.

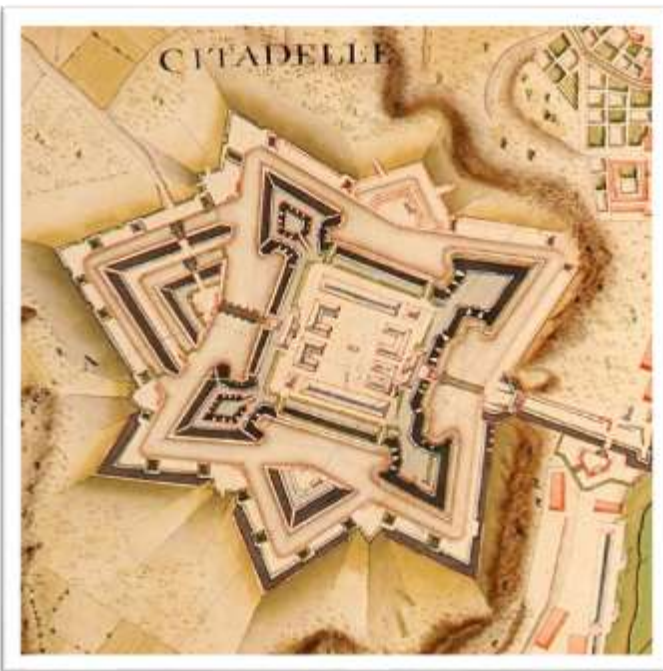
Ingrid se îndrepta în grabă spre acolo și descoperi că pe extremitățile cadranelui erau tot felul de simboluri ce păreau a fi litere feniciene sau pictograme, iar pe acul cel mai lung al ceasului se vedea încrustată aceeași literă A. Ava observa că acele orologiului aveau o formă cilindrică și începu să studieze cu atenție vârful cu sageata montată pe capătul barei cilindrice, ce părea a fi un filet.

- Încearcă să dezșurubezi! indica Ava.

- La asta mă gândesc și eu, dar dacă va scoate zgomot?

-Totul sau nimic! spuse Ingrid cu un zâmbet ștrengar și curios.

Ava începu să dezșurubeze până la capăt, când deodată, după îndepărtarea căpăcelului căzu o foaie veche făcută sul. Fetele o luară cu grijă și o puseră pe masă.

- E o hartă! exclama Ava.

- Da, e harta muzeului din Licht.

- Cum așa? Ce sa caute aici? E de necrezut!

Pe hartă erau mici marcații cu simboluri aurii, care duceau către o ușă lateralnică și un pasaj secret; sau cel puțin așa se gândiră fetele. Deasupra intrării în pasajul semnalat pe hartă scria cu litere negre îngroșate: *“Spre Cetatea Luminii”*

Ava și Ingrid se uitară una la alta și spuseră într-un glas:

-Mâine mergem la muzeu!

-Fetelor, cina e gata! se auzi vocea bunicii.

Mirosul de dovleac copt cu măr și scorțișoară care inunda casa, le făcură pe fete să coboare în salon, unde buna doamnă Noëlle pregătise masa de seară. Cornulețele cu gem de prune stăteau așezate frumos pe platou, iar bunicul citea pe fotoliul de lângă șemineu, o carte groasă cu foile obosite de vreme, căreia îi pusese de curând o copertă nouă de piele.

-Bunico, ce pui în cornulețe de ies mereu așa bune?

- Rețeta e cam lungă, dar îți voi spune ingredientele principale: două cupe de iubire, o lingură cu vârf de răbdare, cinci lingurițe de zâmbete, trei linguri cu vârf de dedicare și o cupă întreagă de perseverență. După care mai pun făină și celelalte ingrediente, dar cam asta ar fi principalul, spuse blajina bătrână cu înțelepciune.

Fetele zâmbiră cu gura plină, iar bunicul spuse cu un surâs șarmant:

- Scumpa mea, cred că tocmai ai dat rețeta oricărei relații fericite sau chiar a unei vieți întregi!

- Cine e gata pentru poveste? continua domnul Moen.

- Noi! strigară fetele într-un glas.

-Ei bine dragile mele, povestea se numește “Cetatea luminii”.

Fetele făcură ochii mari de mirare, căci își amintiră de harta pe care o pusese în rucsacul pregătit pentru mâine și de ceea ce era scris în ea.

“Cu mulți ani în urmă, chiar aici în Licht, a trăit un bătrân înțelep pe nume Moose. El îi îndruma pe oameni și îi povățuia în toate celea. Moose avea cele mai mari turme de capre alpine și într-una din zile pe când mergea să le pască, s-a întâlnit cu...”

Povestea curgea mai departe, dar fetele își simțeau ploapele grele, semn că zeul somnului pusese stăpânire pe ele, așa că au mers la culcare, dar nu înainte de a-i adresa o ultimă întrebare bunicii.

-Bunico, știi cumva cine a fost constructorul muzeului de jos din sat?

- Oh, iubito, spuse doamna Noëlle, adresându-se lui Ingrid, nu știu cine a fost constructorul, căci a fost o echipă întreagă, dar știu sigur cine a fost arhitectul. Benjamin Van Liechten. De la părinții lui se trage și numele satului. El a fost bunicul meu și a proiectat până și această cabană și geamul cu orologiu de la mansardă. Știi, căsuța e moștenire de familie.

- Ooooo! exclamă fetele în cor. Asta e foarte tare!

- Dar acum hai, la culcare cu voi, prințeselor! Mâine avem de cărat buturugile din hangar până pe terasă. Poveștile nu ne vor încălzi cu nimic când va sulfa vântul și va cădea zăpada.

Fetele se îndreptară spre dormitor cu pleoapele grele și adormiră cât ai spune “hocus- pocus”. În toiul nopții Ava se trezi, își luă papucii de casă din piele de elan Siberian și merse către patul lui Ingrid.

-Hei, trezește-te! Cred că nu mai am răbdare până mâine. Hai să mergem la muzeu!

- Nu dormeam deloc. Mă tot gândesc ce vrea să însemne acel tunel secret și oare unde duce.

- Crezi că putem lua sania cu care ai venit tu? O vom căra împreună la întoarcere.

- Da. Hai! Cred că știu pe unde putem intra în muzeu, fără să ne vadă nimeni.

Ava înșfăcă rucsacul cu harta, două lanterne și alte câteva mărunțișuri puse alandala.

Cele două prietene se așezară pe sanie și lipite una de alta, porniră coborârea către sat. Ajunse în piața mare, pitiră sania sub bradul cel bătrân și se furișară prin spatele muzeului, unde găsiră geamul de la demisol între deschis și își aruncară o privire complice, mulțumite că le-a surăs norocul. Săriră înăuntru cu dibăcia unor acrobate de prima clasă, iar odată ajunse în muzeu, Ingrid

aprinse lanterna și o regla pe faza mică pentru a nu fi ușor de reperat.

Fetele trecură prin câteva săli cu uși mari și impunătoare, pline cu tablouri, arme, iesețuri în mătase, hărți, pietre sau cărți și ajunseră în cele din urmă la ușa “secretă” care părea a fi înțepenită de cel puțin câteva decade. Păianjenii care își construiseră fortăreața pe la colțurile ușii, sigur puteau confirma asta.

-Încearcă să tragi mai tare, spuse Ava. Te ajut și eu de data asta.

La cea de-a doua încercare, fetele izbutiră cu greu să deschidă ușa mare din fier. Pășiră sfioase pe tunelul din piatră umed și întunecos, și înaintară până ce simțiră o briza rece. Curios lucru era că deși situația impunea cel puțin precauție, dacă nu teamă, Ingrid și Ava mergeau neînfricate și curioase prin inima tunelului.

Deodată începură să audă zgomotul unor roți ce scârțâiau zgomotos pe o suprafață metalică și se grăbiră să vadă ce este într-acolo. Curnd zăriră capătul tunelului și pijamalele lor pufoase începuseră să se lupte cu fulgii mari și grei de praf de argint. Ajunseră chiar pe peronul gării, iar trenul gigantic pe care era scris cu litere în relief “Licht Star Express”, șuiera acum gata de plecare. Un domn trecut de vârsta a doua cu barbișon, caschetă și o goarnă mică aurie la gât, ce semăna perfect cu trompeta din mansardă, sulfă de două ori și apoi li se adresa celor două copile:

-Și voi? Ce așteptați? Veți pierde expresul, iar următorul către Cetatea luminii va fi abia... ei bine, de fapt niciodată! Este o ocazie unică!

Fetele urcară grăbite și se așezară cuminte pe bancheta purpurie. Observară cum mânerle și metalul geamurilor erau aurii, iar pe mesele mici din zona exterioară erau așezate bomboane fondante în culori pastelate, băuturi dulci, ciocolată și câte o carte mică și un ceas de buzunar cu lanț.

În curând veni controlorul și contrar așteptărilor, ruga pe toată lumea din vagon să aleagă un singur lucru de pe măsută. Toți copiii începură să deguste bomboanele îmbietoare și ciocolata caldă, lichiorul de cireșe și șerbetul de mentă, dar Ava rămase gânditoare pe când Ingrid privea cu interes ceasul cu lanț.

-Voi lua cartea! Tu ia ceasul, oricum nu vom duce lipsa de bomboane de la bunica. Am văzut eu cum a așezat dimineață un platou fix ca acesta în camera de oaspeți. Presimt ca lucrurile acestea două sunt tare importante.

Zis și făcut. Fetele înșfăcăra cele două obiecte și controlorul se opri în dreptul lor, afișând un zâmbet mulțumit pe sub mustățile ușor răsucite.

Gara cu lampadare din fier forjat și peron de piatră a rămas în urmă și pe geam se puteau zări deja munții într-o lumină crepusculară. Curând fetele puteau să admire un peisaj ce semănă cu o câmpie de smarald, apoi trecură peste un lac, pe un pod imens și zgomotul roților se întee, ca mai apoi trenul cu locomotivă cu aburi să frâneze ușor înainte a a junge în ținutul stâncos. De aici totul se întuneca pe măsură ce trenul se afunda printre stânci și fetelor li se părea că zăresc călăreii pe cai ca de abanos ce se unduiau pe potecile stâncilor ca niște fantasme gonite de vânt.

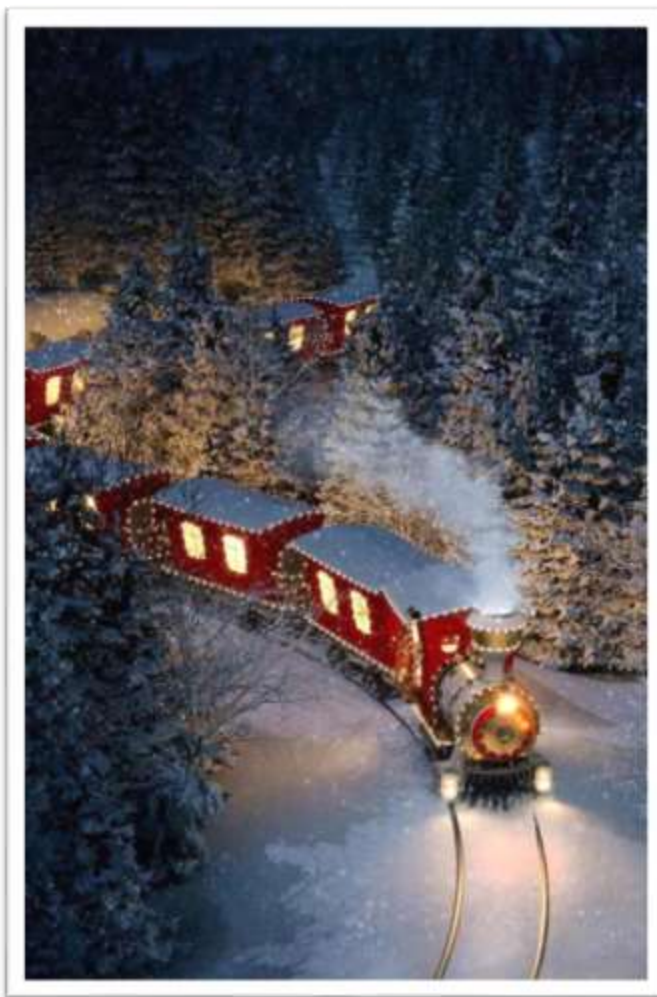
- Se anunță turbulențe! semnală controlorul cu barbișon, a cărui ochi de data aceasta nu mai erau de un albastru senin ca cerul, ci întunecați ca marea în timp de furtună, îngustați și chiar cu urme de îngrijorare în privire.

- Voi două, semnala către fete, treceți în fata mea spre locomotivă! Nu vă opriți până nu ajungeți în cabina mecanicului. Vă va spune el ce să faceți! Trebuie să vă păziți de pirații ce au să vin în tren.

În timp ce treceau prin vagoane, puteau să observe copii de diferite vârste, adormiți sau consumând cu nesaț din bomboanele colorate, fără a observa tumultul de afară. Trecură cât putură de repede până la primul vagon din față și apoi începură să bată la ușa cabinei de locomotivă.

- Lasați-ne înăuntru! Repede! Repede! Au spus fetele cu disperare în glas, auzind zgomote stranii în spatele lor.

- Aveți cartea? se auzi un glas fulgerător de pe partea cealaltă a ușii.

- Carte? Ce carte? se întreabă Ava...

- Ah, cartea! Da!

- Citește ce scrie pe prima pagină și dă-mi răspunsul! Se auzi o voce ca de tunet.

Ava scoase cărțulia din buzunarul rucsacului și deschise cu grijă prima pagină.

“Nu o vezi, dar o simți. Nu poți pune mâna pe ea, dar e prezentă. Nu e reală, ci închipuită.”

Când ea apare, omul fuge. Casa ei e mintea ta și singura limită pusă de tine. “

Fetele începură să se uite confuze una la alta, iar Ingrid luă o postură meditativă și spuse:

-Parcă îmi sună atât de cunoscut ce aud... e ceva ce am mai văzut... rândurile acestea...

Și apoi se luminează la față.

- Desigur! Este din cartea *“Călătorie în jurul sufletului”*! Știu ce este! Este frica! striga cât o țineau plămâni!

Deodată ușa cabinei se descuie cu un clic mecanic și în fața fetelor se înfățișă un bătrânel cu păr alb ca lâna din fusul bunicii și cu ochii luminoși.

-Bine ați venit la bord! Eu sunt Benjamin! Așezați-vă! le făcu semn fetelor către cele două scaune din față și le indica să își așeze centurile și să le strângă bine.

Bătrânul Benjanin, un ins uscat și înalt cu o cocoasă modestă și straie albastre apăsă pe un buton de opal aflat în mijlocul panoului de control și deodată locomotiva se desprinsă de tren și căpătă o viteză egală cu cea a luminii. Fetele erau sigure că acum nu mai mergeau pe șine, ci că zburau de-a binelea. În fața lor se deschidea un cerc luminos ca un soare radiant, un fel de tunel de lumină prin care trecură, ca mai apoi să se oprească, levitând într-un balon ca de sticlă, ce ateriza pe o câmpie cu iarbă deasă și mii de fluturi ce zburau peste tot.

-Stația *“Cetatea Luminii”*! Mergeți drept înainte până la ora 3. După care trebuie să vă rotiți spre sud exact 45 de grade și să continuați în linie dreaptă până la ora 4. La 4.30 trebuie să vă

opriți. Vă veți afla în fața unui râu. Dacă sunteți acolo la timpul stabilit, vă va aștepta Malakai cu o gondolă. Succes!

Fetele nu mai putură să spună nimic, căci se treziră catapultate în afara locomotivei, care dispăru numaidecât. În fața lor se așternea un drum pavat cu piatră, pe alocuri cu buruieni înalte și gropi adânci de care ele trebuiau să se ferească.

Au pornit așadar la drum, care a fost cel puțin anevoios până la ora 3. 00, ca mai apoi să scoată busola găsită în camera de la mansardă și să se întoarcă spre sus 45 de grade. Când au pornit către sud, a început o ploaie de vară, caldă, cu stropi mari, care totuși nu le-a udat pentru ca în permanență deasupra lor plutea un nor de sticlă ce reflecta tot felul de culori. În cele din urmă au intrat într-o pădure cețoasă, unde copacii pareau erau sculptați în formă de trupuri umane ce se îmbrățișau unele pe altele și mici animalețe stăteau ascunse sub protecția arbuștilor de la rădăcinile copacilor. După ce au trecut prin pădurea întunecoasă, au ajuns la marginea unei prăpastii, iar singura posibilitate de a continua drumul era să treacă peste bușteanul răsturnat de-a lungul prăpastiei abrupte.

-Fară frică Ava! Îți amintești? Minte este singura noastră limită!

Ava dădu din cap, ca semn că a înțeles, inspiră adânc și porni către celălalt capăt al trunchiului de copac uitându-se fix în față. Ingrid o urma îndeaproape. După ce trecură, au putut să zărească râul din fața lor ce era limpede ca și cristalul. Când se uitară în spate văzură pădurea și o pajiște întinsă. Nici urmă de bușteni sau prăpastii.

Ceasul arăta întocmai 4 și 30 de minute. Din depărtate se auzea un sunet de sofă, ca un clinchet ceresc și deodată în fața lor apărău o ființă cu chip marmorat și scăldat în lumină, ce semăna mai mult a luceafăr decât a om, care conducea o luntre.

-Bunule domn, ne vei duce tu către cetate? întreba Ingrid.

- Numai dacă îi raspundeți la o ghicitoare, spuse omul-stea, pe nume Malakai.

- Deschideți a doua pagină a cărții și citiți cu voce tare ce este scris acolo, apoi să vă gândiți bine ce veți răspunde, căci nu puteți da greș.

Ingrid deschise emoționată cartea și începu să citească:

*“Ea e adevărul
Și în ea greș nu-i.
Chiar cu orice forță
Nu poți să te-opui.
Ea doboară mituri
Și interpretări,*

*Să te gândești bine!
Stai în cugetări!
Ea îngenunchează
Pe-i lumii bogați,
De-o avem în minte
Suntem câștigați!”*

-Ava, ce ar putea să fie?

- Bunica spunea mereu că în viață te ajută învățătura și că trebuie să citim ca să devenim înțelepți. Spunea că mai mult îi folosește omului să asculte decât să vorbească și că fiecare lucru trebuie cântărit bine.

- Atunci este înțelepciunea! Ea e adevăr și un înțelept ar putea înfrunța orice, căci deține adevărul.

- Înțelepciunea! stigară fetele într-un glas.

Malakai zâmbi și le pofti în mica lui bărcuță, începând să vâslească ușor către celălalt mal. Plutirea era lentă și liniștită, iar pe fundul apei se vedeau mici pești aurii și nestemate de tot felul. Ochii fetelor erau încântați peste măsură și se gândeau că nimic nu poate fi mai frumos de atât.

Odată ajunse pe celălalt mal, fetele au coborât și au observant că pe malul râului era un copac cum ele nu mai văzuseră niciodată. Trunchiul lui nu

putea fi cuprins de 20 de inși, iar coroana lui umbrea întreg drumul până la zidul cetății. Totuși cel mai impresionant lucru nu era mrima copacului, ci faptul că acesta făcea douăsprezece feluri diferite de fructe, de culori și mărimi diferite. Printre ramurile copacului se puteau vedea păsări colibri albe și aurii și porumbei cu pene de zăpadă.

Ava și Ingrid, care până acum nu se abatură de la drum nici o secundă, continuă să se îndrepte către zidurile cetății. Cele douăsprezece ziduri nu erau de fier și nici din piatră, ci erau fortărețe din pietre prețioase naturale cu aspect stâncos și

lucios, în care soarele se oglindea și din care trimitea raze colorate pe pământul plin de flori și rouă. Primul zid era din iaspis, maroniu ca și chihlimbarul, al doilea din onix, al treilea din opalit, al patrulea din cuarț, al cincilea din jad, al șaselea din agat, al șaptelea din piatra lunii, al optulea din topaz luminos, al nouălea din safir, al zecelea din smarald, al unsprezecelea din rubin și al doisprezecelea din diamant.

Fetele recunoscuseră toate pietrele prețioase din povestea bunicii Noëlle, dar nici o clipă nu se așteptaseră la asemenea frumusețe, care te lasă fără glas. La poarta cetății le aștepta o altă ființă cu fața marmorată ce purta haine albe; orbitor de albe, care le întâmpină pe fete cu un zâmbet cald și cu o strângere de mână. Le spuse că era bucuros că au ajuns până aici și că trebuie să îi răspundă la o ultimă ghicitoare.

Ingrid se pregăti să deschidă cartea micuță luată din tren, dar omul în alb, pe nume Moose o opri și începu să recite:

“Ea este bună și răbdătoare, nu este egoistă, ci se sacrifică, sare mereu în ajutor și nu se supără niciodată. Ea nu se gândește la sine deloc, ci se gândește doar la semenii. Ea rezistă în suferință și învinge orice. Ea iartă tot și poate tot.”

-E ca și cum o descrie pe mama, dar... spuse Ingrid.

- E iubirea! Spuse Ava fără să ezite. Și ea nu va pieri niciodată. Mama îmi citește de ziua mea acest capitol din scripuri, care se numește “capitolul dragostei”, ca să nu uit niciodată cum să fiu și acum înțeleg că mamele sunt făcute din iubire. Atunci când Dumnezeu a făcut mamele, a pus iubire în plămădeală, pentru ca ele să poată face față tuturor încercărilor vieții. Acum înțeleg că lumea nu poate exista decât în iubire, curaj, înțelepciune și iertare. Acum înțeleg, spuse Ava în timp ce o lacrimă de fericire i se rostogoli pe obrazul de culoarea bujorilor îmbobociți.

Fără nici un fel de atenționare fetele se treziră transportate în fața cetății ce era din aur curat ca sticla. Înăuntru erau mii de îngeri ce cântau la unison cu aripile strânse la spate. Ceea ce vedeau acum era mai frumos decât orice decor văzut vreodată la Mall sau în piața Krungen.

De acolo fetele trecură prin patru săli, iar în fiecare sala era câte un anotimp. În prima sală era miros de flori de cireș și liliac, zumzet de albine și fluturi cu aripi mari și pastelale. Fetițe, îmbrăcate în alb, ca niște zâne, cântau cântece și se dădeau în leagăne din funii de argint. În sala a doua era vară în toată

splendoarea ei. Flori și miresme de fructe, spice de grâu și sălcii plângătoare sub care erau bănci mici pentru zânele cu coroane și animăluțele de tot felul, care erau blânde și jucăușe.

În sanctuarul toamnei, tot era desenat în culori arămii, aurii și galben palid, iar roadele erau din belțug pe toate mesele. Miros de scorțișoară, mere abia culese și struguri îți învăluiau nările. Zânele mame învârteau în dulcetuuri și dansau vesele pe muzică îngerească.

În ultima sală era o iarnă blândă, de diamant curat, cu împletiri de argint și platină. Stele brodate din zăpadă atârnavă pe bolta sălii, iar copii patinau pe lacul înghețat și străjuit de lampadare din mijlocul sălii. Abia arunci fetele observaseră că purtau rochii albe brodate din bumbac și mătase și că nu mai aveau colțunii din piele de elan, ci balerini din cristal cu bot pătrat și panglică aurită.

În timp ce ele nu conteneau să se mai minuneze, o ființă de lumină le pofti în sala cea mai mare din regat.

-Bine ați venit în *Cetatea Luminii*! Vă așteptăm de ceva vreme!

Atunci ființa de lumină le-a învăluit într-o îmbrățișare caldă și fetele au simțit o pace infinită. Mai departe, în mijlocul sălii se afla un pedestal de pe care ființa de lumină luă două lanțuri de aur cu medalion cu stea de smarald și safir pe care le dăruie fetelor și le spuse pe cel mai cald ton:

-Nu uitați să străluciți!

Apoi totul în jur începu să se întunece și fetele simțiră cum somnul pune stăpânire pe ele.

Deodată se auzi vocea bunicii din ce în ce mai aproape:

-Fetelor scularea! E aproape de ora prânzului, hai sus! Am o surpriză pentru voi.

Ingrid și Ava se treziră buimace uitându-se una la cealaltă. Ingrid sări din pat și merse către baie, iar Ava rămase în pat fără să poată spune nimic. În cele din urmă duse mâna la gât, dar nici urmă de lanț sau de stea ei de smarald... Oftă dezamăgită realizând că totul a fost un vis; un vis frumos.

Ava se îndrepta spre Ingrid și spuse:

- Știu că poate suna ciudat, dar îți amintești dacă noi aseară am ieșit cumva afară... după ce bunica a terminat povestea?

-Oh, dar nu a apucat să o termine, căci tu ai adormit și te-a luat bunicul în dormitor. Nu, nu am ieșit afară deloc. Totuși, cred că ai visat, continuă râzând. Știi, Ava, și eu am avut un vis frumos, cel mai frumos de fapt, atunci când am auzit povestea prima dată.

Ava se îndrepta gânditoare către salon, cu Ingrid în spatele ei, iar bunica le aștepta cu entuziasm.

-Pentru voi, spuse aceasta. Diseară mergem la concertul de colinde care se ține în sala mare a muzeului.

Fetele vazură pe canapea două rochii din tafta. Una purpurie și alta verde ca și iarba în mijlocul verii. Rochiile aveau gulere albe brodate chiar de bunica cu inglița cea mică și cu multă dibăcie.

Apoi, aceeași bunică cu ochii blânzi le întinse fetelor câte o cutie mică din catifea neagră și le spuse:

-La mulți ani!

Da, astăzi era ziua lor.

Douăzeci decembrie era ziua în care de fiecare dată, fetele mai adunau încă un an în tolba timpului și învățau lucruri noi; învățau cum să fie oameni mari și cum să fac față testelor ce vor urma. Mare îi fu uimirea Avei când în cutiuță descoperi un lanț de aur cu stea de safir. Lanțul lui Ingrid era identic, doar că sleluța ei era de safir, exact ca în visul ei.

-Să străluciți pe oriunde v-ar purta viața, copii cu suflet bun!

Ava făcu ochii mari și sări în brațele bunicii exclmând:

-Exact ca și în visul meu!

- Bunico, de unde știi povestea de aseară?

- De la bunicul meu, stră-stră-bunicul tău, Benjamin, răspuse bunica zâmbitoare.

Ava nu mai întreba nimic, căci era fericită. Primise mai mult decât își putea închipui vreodată în această vacanță și parcă se simțea un om nou. Lumina din sufletul ei era debordantă și fața ei radia de pură fericire.

După concerul de colinde, insistă să meargă cu Ingrid și să caute tunelul secret semnalat pe harta desenată de străbunicul ei, așa ca asta și făcu. Găsi o ușă veche din lemn de esență tare, care se deschise mai ușor decât se aștepta ea și o plăcuță deasupra ușii pe care scria: *Lucruri personale ce au aparținut arhitectului B. Von Liechten*. Pe masa de lucru găsi o carte cu coperte vechi, închisă cu un sigiliu de ceară roșie învechită. Nici urmă de tunel sau de alte lucruri stranii, dar totuși a meritat să încerce.

Seara au mers cu toții acasă. Și părinții Avei așteptau nerăbdători să își îmbrățișeze copila.

- Mami, mi-a fost așa de dor!

- Și mie de tine, prințesă! Uite, ți-am adus tableta, pentru că buni a spus că ai fost excepțională zile acestea și mă gândesc să nu te plictisești în continuarea vacanței.

- Oh, mami, nu cred că am nevoie acum de ea. Măine eu și Ingrid mergem la muzeu să întrebăm de o carte specială și apoi la bibliotecă. În plus, știi acea ceainărie cu cărți? Abia aștept să merg și acolo!

- Bine, bine, acum să îmi spui cine ești tu, ce ai făcut cu Ava și unde este fetița mea înnebunită după gadgeturi? Spuse mama râzând mulțumită.

- Mami, fetița ta și-a descoperit o nouă pasiune!

Seara se încheie cu voie bună, râsete și plăcinta cu varză a bunicii pe care absolut nimeni nu o putea refuza. Prin geam se puteau vedea fulgi mari de zăpadă, ca niște bucăți de stele ce cădeau pe pământul deja alb, punând un nou strat de argint peste mantia strălucitoare ce deja acoperea natura adormită. Florile de gheață decorau geamurile cu măiestrie și bunica începu o nouă poveste pe care Ava o asculta pierdută între cuvinte și visare. Vacanța nu era încă nici pe jumătate terminată, dar asta nu era cea mai bună parte a venirii ei în Licht. Cea mai bună parte era visul ei cu poveste și ființe magice din care învățase cât alții nu învăță într-o viață întreagă de om.

Ramona Sandrina Ilie

Publicist și înșiruitor de gânduri. Visătoare cu texte în regulă. Pentru prieteni sunt Ramo. Sunt de meserie publicist.

Uneori sunt content editor. Alteori copywriter. Cred cu tot sufletul în unicitate și îmi place să fiu eu însămi, să nu fiu ca alții! Mă prefer pe mine oricărui alt copy paste. Nu sunt perfectă, nu am luat mereu decizii bune, dar sunt suma tuturor alegerilor din viața mea. Și mă bucur de toate experiențele! Pur și simplu îmi place în pielea mea! Sunt o visătoare cu texte în regulă și cu aripi mereu întinse spre zbor și cunoaștere. Unii cântă,

alții dansează step, iar eu scriu. Conturez aripi cuvintelor și le las libere să se așeze pe gândurile oamenilor. Nu a tuturor. Nu poți să te potrivești pe fiecare așteptare. Totuși, cine crede în scris, trebuie să continue să scrie!

CRĂCIUNUL – O NOAPTE MAGICĂ

A fost odată, ca niciodată, o Noapte magică! Noaptea aceasta se tot repetă, an de an, fără să obosească și este o noapte minunată, când farmecul și minunea se țin de mână, strălucesc și zboară, luminând și umplând fiecare cămin de veselie sărbătorii! Camerele sunt pline de ghirlande, de luminițe, de miros de cetină, de cozonaci, mâncăruri și ciocolată caldă, iar de polița căminului sunt șosete agățate.

Când steluța din vârful bradului începe să strălucească, iar clopoței sună fericiți, înseamnă că a sosit momentul, iar Crăciunul este din nou aici!

Crăciunul este înainte de toate despre Nașterea Pruncului Iisus Hristos! ! Crăciunul este despre noi și despre credința noastră prin Domnul Nostru Iisus care se află în inimile noastre nu doar în ziua nașterii sale, dar mereu, prin tot ce suntem, simțim și facem în numele iubirii, frumosului, bunătății!

Spiritul Crăciunului îl regăsim în felul în care alegem să trăim. El nu stă doar în cadouri, globuri, lumini strălucitoare sau mese îmbelșugate ci în ceea ce dăruim! Crăciunul este dragostea și timpul pe care îl oferim celor dragi nouă, arătându-le astfel că ne pasă! Crăciunul este în noi mereu, prin

iubirea, compasiunea și umanitatea pe care o oferim celor din jurul nostru! Iubirea și recunoștința pot fi dăruite și de cel sărac și de cel bogat deopotrivă și cu cât o facem mai profund, mai adevărat, cu atât cadoul este mai neprețuit

Deci, până la urmă, iubirea este motivul care face să fie Crăciunul mai mult decât un sezon în care primim cadouri. Este o perioadă alături de cei dragi, un timp petrecut cu ei, arătându-le că ne pasă. Când familiile și vecinii se adună împreună să împărtășească bucuria, păstrând astfel spiritul Crăciunului viu în inimile noastre.

Dar haideți să vedem care ar fi câteva din cele mai arhaice tradiții din zona Vrancei, una din regiunile în care, avem tradiții vechi și nealterate, de peste 500 de ani.

În anumite regiuni sunt respectate cu strășnicie multe tradiții, obiceiuri și superstiții, pentru a ține departe de casă necazurile, bolile, sărăcia, dar și vrăjile care pot face mult rău oamenilor și animalelor din gospodărie.

În unele locuri din Vrancea există obiceiul conform căruia fetele nemăritate trebuie să țină post negru pentru a-și putea visa ursitul. În alte regiuni, fetele, pentru a-și vedea ursitul, lasă afară peste noapte puțin din toate felurile de mâncare negustate, astfel ursitul va veni și va gusta, iar acestea vor putea să-l vadă.

Luminițele din brad nu se aprind până când nu răsare prima stea, altfel acest moment aduce ghinion. Bătrânii spun că, dacă în această seară îți trece pragul un bărbat, vei avea noroc un an de acum înainte. Dacă trece o femeie, ghinionul se va ține scai de tine.

Cu o zi înainte de Ajunul Crăciunului, stăpânul casei își ia securea și pleacă la pădure, să aleagă și să aducă cel mai frumos brad de împodobit, căci bradul e semn de reînnoire și trăinicie și nu trebuie să lipsească din nicio casă. De obicei, tatăl este însoțit de fiul mai mare, ce are ocazia să preia tradiția de la părintele său, care îl învață tainele căutatului prin pădurea deasă a celui mai viguros brăduț. Căci nu orice brad ajunge într-o casă de gospodar. Băiatul curios stă în preajma tatălui care-i arată cărările de urmat și semnul că acela este bradul brazilor și alesul aleșilor.

Un obicei specific întâmpinării Crăciunului este păstrat cu sfințenie ca tradiție, în Vrancea, de sute de ani. Aici, gospodinele pregătesc pe 24 decembrie turte, numite simbolic „Scutecelul lui

Iisus”, pe care le dau de pomană în ziua de ajun al Crăciunului. Turtele sunt făcute din făină, apă și drojdie, coapte în foite subțiri, eventual pe plită și așezate una peste alta. Turtele sunt frăgezite în apă caldă, apoi tăvălite prin nucă și miere de albine. „Aceste turte, despre care se spune că sunt scutecele lui Iisus, sunt tradiționale în Moldova, iar în Vrancea există mai multe moduri de preparare. Ori simple, ori se adaugă lângă turte și colivă, grâul fiind de fapt elementul primordial, care simbolizează bogăția. Acestea se dau de împărțit la rude sau la finii de botez și cununie”.

Începând din ziua de 24 decembrie, Ajunul Crăciunului, și până în miez de noapte, ulițele satului rasună de glasul micilor colindători. Ei merg din casă în casă și strigă la ferestrele luminate vestind Nașterea pruncului Iisus Hristos. De la Crăciun și până la Bobotează, copiii umblă cu Steaua. Acest obicei vrea să ne amintească de „steaua” care a vestit nașterea pruncului sfânt și care i-a călăuzit

pe cei trei magi. Plugușorul este una din cele mai frumoase și mai vechi datini românești. La noi, obiceiul este ca în ajunul Anului Nou să umble cu Plugușorul flăcării și copii.

Capra este considerată în tradiția românească, animalul care arată dacă vremea va fi bună sau rea.

Obiceiul „caprei” a fost, la origine, un ceremonial de cult. În cadrul sărbătorilor, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor la animale și bogatia recoltelor. Sorcova este un obicei popular românesc care se practică în toate zonele țării, nu numai în zona noastră. Astăzi Sorcova este confectionată dintr-un băț, în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată sau dintr-o crengută de brad împodobită.

Comuna Nereju este renumită pentru confecționarea măștilor din lemn și din piele de oaie care sunt purtate la diferite ocazii. Locuitorii din zona Vrancei poartă măștile la ocazii fixe: de Crăciun, de Anul Nou, la nunți sau la înmormântări. Toți creștinii celebrează Nașterea lui Hristos.

Crăciunul încheie postul de 40 de zile și deschide un ciclu de sărbători de 12 zile, care se termină la Bobotează.

Este intervalul care asigură trecerea anului vechi spre noul an. Tradiția populară spune că acum se deschid cerurile și mormintele, iar comorile ard. Această sărbătoare a fost celebrată timp de peste 300 de ani, la diverse date. Ca să contracareze toate sărbătorile păgâne, dedicate solstițiului de iarnă, Biserica a stabilit până la urmă că venirea pe lume a Mântuitorului se va sărbători pe 25 decembrie.

În satele de pe Valea Râmnicului, Crăciunul este una dintre sărbătorile cele mai bogate în datini și obiceiuri, ca și în toată România, de altfel. Caracterul general al acestei sărbători este curățirea și împodobirea casei, bucuria copiilor, mesele bogate, darurile și petrecerile.

Cuvântul „colind” sau „colindă” provine din latinescul „Calendae” nume ce se dădea vechilor sărbători păgâne de Anul Nou când era obiceiul să se facă urări de belșug și fericire pentru noul an ce începea. Obiceiul colindelor este preluat de la romani care sărbătoreau în această perioadă „Nașterea Soarelui” deoarece în această perioadă a iernii soarele atinge punctul său cel mai jos în emisfera sudică, începând apoi, asemenea unei ridicări o mișcare treptată spre nord. Românescul „colindă” nu vine direct din latinescul „Calendae”, ci prin intermediul cuvântului bulgar „koleda”. Majoritatea colindelor au proveniență laică.

Colindatul este obiceiul cel mai bine păstrat. Cu colindatul umblă copiii, flăcăii, iar în unele sate chiar și bărbații însurați. Bucuria colindului este nemărginită. De cum se lasă seara, copiii se adună și pornesc colinda. Chiar dacă ninge sau este ger de crapă pietrele, micuții se adună în cete și pornesc pe ulițele satului ca să vestească Nașterea Mântuitorului.

Crăciunul este reprezentat ca un bătrân, reprezentând Anul cel Vechi. Sărbătorile de iarnă reprezintă un moment de trecere, încheiere de an, dar și sfârșit de ciclu agricol. Ele sunt pline de spiritualitate, mister, simboluri și bucurie. Peste toate acestea, datinile vin să împodobească sărbătorile. Colindul este un obicei popular străvechi care vestește nașterea Pruncului Iisus, ce se desfășoară în seara de Ajun a Crăciunului.

Cetele de colindători copii, sunt compuse de la două la șase persoane și primesc în schimbul urărilor de la gazdele care îi ascultă, daruri în bani sau în natură: mere, nuci, covrigi, colaci etc. Se spune că persoanele care nu primesc colindătorii sau nu oferă daruri acestora, vor avea parte de un an nefericit. Colindul este considerat în această zonă un ritual sfânt. Copiii colindători sunt investiți cu puterea sacră de a vesti Nașterea Domnului, de a-l aduce pe Noul Născut în casa omului. Gospodarul care îi primește pe colindători devine „gazda lui Cristos”.”.

Ceea ce mereu mi-a plăcut la țara mea, acestea sunt: tradițiile! Tradițiile care sunt de fapt rădăcinile noastre strămoșești, poveștile în care noi ne-am învelit de mici, precum într-un scutec miruit cu iubire, care ne povestește despre cine am fost noi și ne arată cine suntem acum! Tradițiile fac parte din codul nostru genetic. Ne alcătuiesc și ne îmbină!

Iată deci, că așa cum am spus, Crăciunul nu este doar o sărbătoare ci este una din cele mai frumoase sărbători, deoarece ne adună la un loc atât în credința noastră, în Biserică, dar și între noi, ca națiune, societate și familie! După ce l-am primit pe Pruncul Sfânt, așteptăm cu emoția copilului din noi, pe Moș Crăciun, care ne aduce nu doar cadouri, ci și suflarea caldă a bunății care ar trebui să ne cuprindă nu doar câteva zile, ci pentru tot restul anului!

Bibliografie: ziaruldevrancea.ro, monitoruldevrancea.ro, consiliul judetean vrancea, tara-vrancei, researchgate.

Ramona Sandrina Ilie

ISTORIA COZONACULUI

Toate lucrurile au o istorie, mai mult sau mai puțin interesantă. Cozonacul este cred cel mai cunoscut, mai tradițional și mai iubit dulce la români. Pentru mulți dintre noi este asociat cu copilăria, cu casa bunicilor. Este nelipsit pe masa noastră la toate sărbătorile. Când pe masa românului este cozonac înseamnă că e sărbătoare. Dar puțini îi cunosc povestea.

Cozonacul este un preparat cu o istorie foarte veche, este cunoscut din vremuri antice și în prezent este un desert adoptat de numeroase țări. Trebuie să ne întoarcem cu mult în timp pentru a vorbi despre primele rețete. Cozonacul, reprezintă un desert din făină îndulcită cu zahăr sau miere, amestecată cu ouă, lapte și grăsimi animale sau vegetale. Diferența dintre cozonac și pâine este foarte vagă. Pâinea s-a aflat la baza multor preparate dulci. Deci pentru a vorbi de cozonac, trebuie să vorbim mai întâi despre pâine.

Istoria pâinii începe în Mezolitic. Grânele pentru pâine, primele plante cultivate de om, au fost mai întâi recoltate în stare de sălbăcie de către natufieni. Acest grup

mezolitic de vânători-culegători a trăit în regiunea Văii Iordanului, în Orientul Mijlociu, cu aproximativ 12.500 de ani în urmă. Ei au fost cei care au organizat prima societate cunoscută bazată pe agricultură și procesau grânele, obținând făină din care făceau turte mici și plate, gătite direct pe jar.

În următoarele milenii, agricultura și cultivarea grânelor s-au răspândit în Orientul Mijlociu și sud-vestul Asiei, prin contactul cu alte popoare din Valea Nilului, Mesopotamia și estul Văii Indusului.

După mai bine de 5.000 de ani de când natufienii au început să prelucreze grâul, trei civilizații se extindeau cu repeziciune în Epoca Bronzului: egiptenii, mesopotamienii (în Irakul de azi) și harappanii (în valea Indului, în Pakistanul de azi). Cele trei civilizații, considerate cele mai mari din lumea antică, depindeau de pâine. Numai după apariția pâinii a apărut o clasă de artizani care preparau specialități de pâine.

Nu vom ști niciodată cu exactitate cine a inventat pâinea, însă prima pâine coaptă cunoscută, făcută cu drojdie semisălbatică, datează din jurul anului 1.000 î.e.n. și a fost produsă în Egipt.

Pâinea, cel mai cunoscut ambasador cultural al popoarelor, Chiar și strămoșii noștri din

perioada neolitică, se pare că aveau un preparat asemănător cu cozonacul deoarece s-au descoperit printre vestigiile unei astfel de comunități urme de aluat de cozonac. În realitate, erau doar niște grăunțe zdrobite, înmuiate și coapte pe o piatră fierbinte. În Egiptul antic, gătitul era ridicat la rangul de artă culinară, egiptenii inventând și dezvoltând metode interesante de a găti și de asemenea primele cuptoare în care preparau variate feluri de pâine.. Principala cereală cultivată în Egipt era grâul (emmer). Egiptenii iubeau pâinea și au transformat-o într-un aliment de bază pe care îl consumau oamenii din orice clasă socială. Multe erau îndulcite cu miere și consumate ca deserturi. De asemenea, desene care datează de cca 4.000 de ani atestă că egiptenii știau să facă pâine dospită de felurite tipuri, unele fiind îndulcite cu miere.

Bucătăria grecilor antici era compusă din pâine, măline și vin, completată cu fructe, nuci, legume și ierburi. Preparau și diferite tipuri de brânză folosind lapte de capră, oaie și vacă. Mierea nu era doar ceva dulce, ci chiar îndulcitorul absolut. Grecii aveau și ei un tip de cozonac care conținea brânză și era îndulcit cu miere și nuci pisate, acesta se numea „plakous”.

Romanii au fost cei care au preluat folosirea drojdiei de la egipteni și greci, au diversificat și îmbogățit rețeta pentru cozonaci, adăugând, spre exemplu, ouă, unt, fructe uscate. Ei au creat primele forme ale cozonacului cu stafide și nuci, dar și alte fructe uscate. Au existat la început numai două varietăți numite „libum” și „placenta”. „Libum” era un cozonac micuț, folosit ca ofrandă pentru zei. Ulterior au apărut variante

mai mari, care erau consumate și de oameni. O variantă era „placenta”, un produs mai elaborat, un cozonac cu brânză care a ajuns din ce în ce mai diversificat, cu stafide, cu alune și care precum pasca se servea obligatoriu cu vin dulce. Cu toate acestea, romanii nu s-au oprit aici, în perioada târzie a Imperiului au devenit experți în prepararea produselor de patiserie cu drojdie. În Evul Mediu, brutarii din Europa făceau des cozonaci cu fructe uscate.

În Marea Britanie, prima rețetă de cozonac a apărut într-o carte de bucate în 1718, autoarea recomandând ca aluatul să fie copt în forme lungi și înguste, această formulă rămânând consacrată până în zilele noastre. Francezii foloseau termenul ”la brioche”.

În secolul al XIX-lea, cozonacul era servit ca al treilea fel de mâncare la o masă, adică ceea ce numim astăzi desert. Specialiștii în istoria gastronomiei sunt aproape cu toții de acord că rețeta cozonacului, așa cum îl cunoaștem în prezent, a fost consacrată tot în secolul al XIX-lea de europeni, fiecare popor cultivând propriul specific. Panettone este desertul tradițional în Italia. Inventat la Milano, cozonacul rotund, umplut la începuturile sale cu stafide și coji de fructe confiate, a cucerit lumea și este acum desertul de Crăciun preferat nu doar de italieni.

În jurul tradiționalului desert panettone s-au țesut în timp numeroase legende. Unele, susținute de documente, spun că panettone era cunoscut încă de la 1200, când cozonacul era îmbogățit cu miere, umplut cu stafide sau chiar cu dovleac.

Scriitorul Pietro Verri (1728-1797) amintea de „pane di tonò” (pâine de lux în dialectul milanez) în care se foloseau stafide,

considerate aducătoare de belșug datorită formei lor, asemănătoare unor bănuți de aur.

Un cozonac apreciat, dar cu o textură diferită de cea a cozonacului românesc sau al panettone, este stollen-ul germanilor, un desert specific de Crăciun. Stollen are chiar și propriul festival, care se ține în fiecare an în Dresda.

Dar parcă cozonacul nostru românesc este cel mai bun. Termenul românesc cozonac ar veni din limba greacă, din cuvântul kosonáki; în limba greacă cuvântul kosóna înseamnă păpușă, formă care se dă uneori cozonacului. Termenul este folosit pentru același produs și în limba bulgară, cu o mică diferență de scriere și pronunție: kozunak.

Cozonacii copti în regiunile României pot fi lunguiți sau rotunzi, simpli sau împlețiți, dar toți sunt rumeni pufoși și bine crescuți. Umpluturile sunt după gust; deosebim cozonaci simpli sau umpluți cu nucă, mac, stafide sau amestecuri.

La noi, toate amintirile copilăriei au miros de cozonac.

ORIENT ROMÂNESC

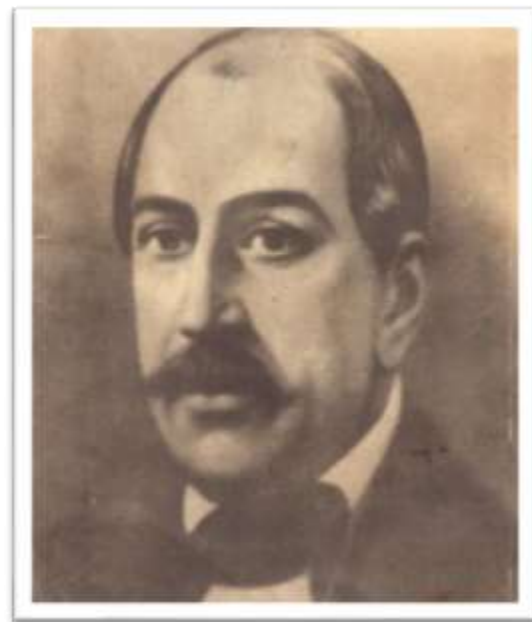

Scrisul și gastronomia

Gastronomia este de fapt studiul relației dintre cultură și alimentație.

Cu toții știm cine au fost Mihail Kogălniceanu și Costache Negruzzi, două mari personalități istorice ale României. Numele lor sunt legate de evenimente cruciale ale istoriei noastre.

Mihail Kogălniceanu (6 septembrie 1817, Iasi – 20 iunie 1891, Paris) una dintre cele mai importante personalități ale secolului trecut a rămas în istorie drept artizanul Unirii, un geniu al epocii pașoptiste și unul dintre făuritorii celor mai importante reforme înlăptuite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Kogălniceanu a deținut funcții înalte, fiind ministru al Afacerilor Externe, ministru de Interne în timpul domniilor lui Cuza și Carol și prim ministru al României.

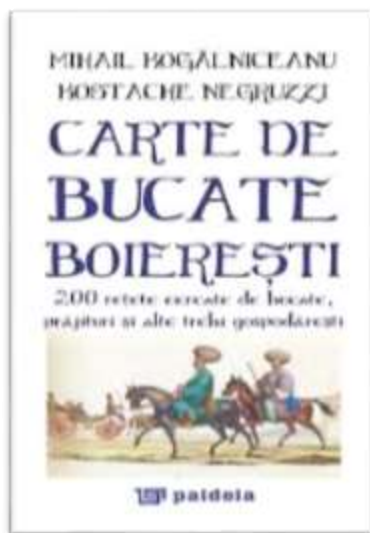

Constantin (Costache) Negruzzi (1808, Trifeștii Vechi, jud. Iași – 24 august 1868, Iași) a fost un om politic, scriitor și traducător român din perioada pașoptistă. Printre lucrările sale se remarcă "Aprodul Purice" (poezii), "Păcatele tinereților", "Amintiri din junețe".

Kogălniceanu a fost pasionat de gastronomie. Dovezi ale pasiunii mai puțin obișnuite pentru gătit sunt scrisorile prin care Mihail Kogălniceanu, student la Paris și mai apoi la Viena, cerea surorilor sale din țară rețete culinare. La vârsta de 24 de ani, împreună cu prietenul său Costache Negruzzi, Kogălniceanu scria una dintre cele mai interesante cărți de bucate românești: „200 rețete cercate de bucate, prăjituri și alte trebi gospodărești“. Cartea a apărut prima dată la

Iași în anul 1841, singura carte de bucate tipărită pe timpul lui Alexandru Ioan Cuza, iar autorii s-au semnat doar cu inițialele: C.N. și M.K. O vreme nu s-a știut cine se ascunde în spatele acestor inițiale, nimeni nu a știut că doi oameni importanți ai vremurilor au scris o carte de gastronomie. Câțiva ani mai târziu, viitorul politician și-a asumat identitatea autorului. Kogălniceanu a dezvăluit în cartea „Iluzii pierdute“ că el este, de fapt, coautor al colecției de rețete.

În nuvela „Alexandru Lăpușneanul”, apărută cu un an înaintea cărții de bucate, Costache Negruzzi descrie gastronomia Moldovei: „În Moldova, în vremea aceea nu se introduseser încă moda mâncărilor alese. Cel mai mare ospăț se cuprindea în câteva feluri de bucate. După borșul polonez veneau mâncări grecești fierte cu verdețuri care pluteau în unt, apoi pilaful turcesc și, în sfârșit, fripturile cosmopolite.” „Cea dintâi carte de bucate rânduie” cuprindea rețete de „zlatină”, adică gelatină de lămâie, portocală, zmeură, vanilie, dar și de budincă de ciocolată, fragi, vișine, lămâie.

În această carte de bucate, este descris pentru prima oară modul de preparare a cozonacilor, o delicată culinară specială, foarte populară și care a devenit o emblema a bucătăriei românești. Și pentru că v-am prezentat oameni de litere pasionați de gastronomie, vă prezentăm renumitul cozonac românesc, după rețeta lui Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi și Păstorel Teodoreanu.

Cozonacul fiind una dintre prăjiturile tradiționale ale românilor. Este nelipsit de pe mesele noastre în special în marile zilele de sărbătoare, precum Crăciunul sau Paștele. În ciuda diverselor tipuri de cozonac, românii mulți români păstrează tradiția și îi prepară singuri, după rețetele mamei sau bunicii.

Rețete românești de cozonac, vechi de 180 de ani

REȚETA DE COZONAC a lui Mihail Kogălniceanu și Costache Negruzzi

În linii mari, ingredientele sunt aceleași, diferă doar cantitățile și unitățile de măsură. „La trei oca (1 oca = aproximativ 1 kg) de făină, faci plămădeală cu o litră (aproximativ 250 g) de drojdie de bere și cu una litră de lapte, puind și trei ouă întregi. Lași de dospește frumos și pui două litre și jumătate de lapte, 18 ouă întregi, trei litre de unt topit și sarea trebuincioasă și, frământându-l până ce se desprinde de mâini. Apoi lasă de dospește frumos și, după ce au dospit bine, întoarce aluatul, îl mai lasă puțin de sece, pe urmă, făcând cozonaci, îi ungi cu gălbenuș de ou și-i dai la cuptori”.

REȚETA DE COZONAC a lui Păstorel Teodoreanu (Adevărul literar și artistic, an XII, nr. 649, 14 mai 1933)

Material: 150 ouă, 3-4 (maximum) kg făină extra (recomand Herdan), 1 pahar mare (de apă) cu rom alb, 1 baton vanilie, 1 litru lapte, jumătate de pachet drojdie (recomand Bragadiru), 3-4 lingurițe rase cu sare, 3-4 păhăruțe de vin cu unt topit și cald, 1 păhăruț untdelemn fin (recomand Nègre), zahăr tos circa 1,200 kg.

Explicație. Când aplici aceasta rețetă, nu poți spune: am să fac trei sau cinci kilograme de cozonaci, ci am să întrebuintez atâtea ouă. Ouăle nu sunt toate la fel și făina nu-i toată deopotrivă de uscată. Cu cât e mai uscată, cu atât înghite mai mult lichid (cetește: ouă și rom).

Observație. Pentru fabricarea cozonacilor trebuie socotite 12 (douăsprezece) ore. De aceea, e bine să fie pregătite toate de cu seara și să te apuci de treabă cu noaptea în cap.

Tehnică. Se strică de cu seara ouăle, punând gălbenușurile deoparte. Albușurile le pui unde vrei, căci ori pui prea puțin (ca o linguriță de omăt), ori deloc — cam totuna e. În gălbenușuri pui sarea, mesteci, pui la rece și te culci. A doua zi: Într-un vas foarte curat, pui doi pumni de făină (circa 500 gr) pe care o opărești cu lapte clocotit. Se mestecă cu o lopată anume, de lemn (sau cu un linguroi) și se bate strașnic până se face ca o pomadă, fără nici un gogoloș. Când s-a răcorit (să poți suferi degetul cel mic), adaugi drojdia, pregătită astfel: fărâmițată într-o farfurie adâncă și frecată cu două-trei linguri zahăr, până se face ca o cafea cu lapte. Mesteci bine drojdia cu pomada, acoperi cu un șervet și pui la loc cald (nu fierbinte), ca să crească.

REȚETA DE COZONAC.

În timp ce crește plămădeala (așa se cheamă amestecul de mai sus), strecoți prin sită gălbenușurile în covată (albie de lemn, foarte curată, uscată și caldă), clătești cu două-trei linguri de apă caldă vasul în care au stat și torni totul în albie. Dacă vrei, pui și o ceașcă de albuș spumă, dacă nu, nu pui. Bați gălbenușurile cu strașnicie, adaugi romul și bați, și bați, bați mereu și te bucuri că miroase bine; adaugi apoi vanilia tăiată mărunt și bați înainte până ce plămădeala a crescut frumos. Când e gata plămădeala, o răstorni pre ea în albie și mesteci până se face una cu

gălbenușurile Pe urma, începi a pune făina, câte puțin, și a tot mesteca și bate cu lopata, până ce nu mai poți. Atunci, frământă cu pumnii închiși, până ce obții un aluat potrivit de moale. Când crezi că nu mai încapă făină, cântărești câtă a rămas, ca să știi câtă ai întrebuințat, și pui zahărul și untul după proporția: 300 gr zahăr la kilogramul de făină și un pahar de unt, plus unul, așa, pe deasupra. După ce a intrat făina, frământă înainte, punând zahărul, puțin câte puțin, până ce-l pui tot. După ce ai isprăvit zahărul, pui untul (câte un păhăruț) și untdelemnul, întorcând aluatul mereu în aceeași parte (ca să iasă felii). Frământatul durează două ceasuri.

Pui la crescut la loc cald, nu fierbinte, acoperit bine, ca să nu se răcească, și lași două-trei ore, până ce a crescut frumos. Ajuns aici, pui în formele unse perfect cu unt sleit (o treime din formă), și iarăși acoperit, la loc cald, aproximativ o oră. Cât timp cresc în forme, se pregătește cuptorul (detaliu foarte important). Când e gata și cuptorul, ungi cozonacii cu ou bătut și presori cu migdale tăiate sau zahăr granulat și, cu “Doamne-ajută”, pui la cuptor, unde stau o oră, o oră și un sfert, cel

mult. La cuptor trebuie om priceput, ca să-l cerce, cu făină de păpușoi (porumb), să nu puie cozonacii prea deși, să-i acopere la nevoie ca să nu se pâlească, să le puie “zăgneată” etc.

La scosul din cuptor, alt meremet. Scoți cozonacul, îl scuturi puținel cu urechea aplecata, să-l auzi dacă joacă. Îl culci apoi cu formă cu tot pe-o coastă, sprijinit de-un lemn. După două-trei minute îl mai scuturi și-l răstorni încetișor, cu binișorul, pe ceva moale și-l legini cătinel și cu mare băgare de seamă, ca să nu se cumva turtească și încruzească! Abia un ceas după ce i-ai scos din cuptor îi duci în casă și, după două-trei, când sunt bine răciți, îi transporti în cămară. Ca să-i păstrezi bine și multa vreme proaspeți, îi învelești (pe fiecare în parte, se înțelege) în hârtie impermeabilă și în șervet gros. Cozonacul făcut după aceasta rețetă trebuie să nu se usuce trei și chiar patru săptămâni.

P.S. Rețeta de mai sus n-am luat-o nici din cărți, nici n-am inventat-o. O transmit întocmai cum mi-a fost comunicată din casa părintească, unde e aplicată de când țin minte. E o veche rețetă rusească, cunoscută de la bunica mea maternă, care, la rândul ei, a primit-o așa de la bătrâni. S-a menținut până în prezent, numai prin tradiție orală și mai ales prin practică.

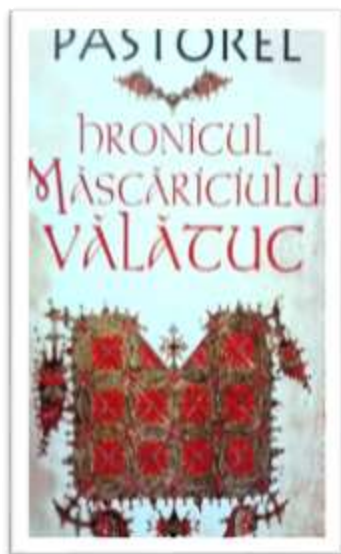
Sărbători Fericite!

Păstorel Teodoreanu – o stea a epigramei românești

Păstorel Teodoreanu, pe numele de botez Alexandru Osvald, s-a născut în 30 iulie 1894, la Dorohoi. A fost primul băiat al avocatului Osvald Teodoreanu și al renumitei profesoare de pian la Conservator, Sofia (Musicescu) Teodoreanu. I-a avut frați pe romancierul Ionel Teodoreanu, devenit celebru în urma publicării romanelor „Ulița copilăriei” și „La Medeleni”, și pe Laurențiu (Puiu) care a murit în 1918, pe front. Până să devină cunoscut ca epigramist, Alexandru Osvald Teodoreanu a fost judecător la Turnu Severin,

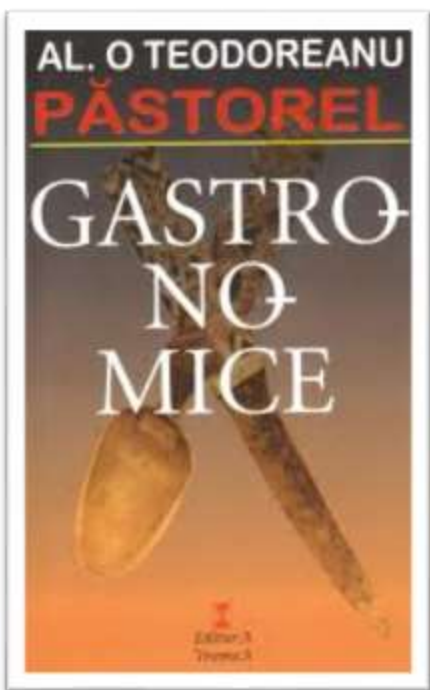

A fost poet, avocat, scriitor, publicist român, gastronom, oenolog, membru de seamă al boemei ieșene și bucureștene. A rămas în literatura română prin epigramele sale. Romanul său cel mai cunoscut este Hronicul măscăriciului Vălătuc, pe care criticul literar George Călinescu îl compară cu Gargantua și Pantagruel.

Păstorel Teodoreanu este o figură singulară în literatura română, și-a dedicat viața scrisului și escapadelor bahice și gurmănde. Apelativul „Păstorel” era un privilegiu al intimilor, în vremea copilăriei și adolescenței – povestește prietenul său Alexandru Paleologu în prefața cărții: „Epigrame și alte rime vesele”. Debutază cu versuri în săptămânalul Capitala al lui Ion Th. Florescu, apoi colaborează la mai multe reviste (Viața românească, Versuri și proză, Însemnări literare, Adevărul, Adevărul literar și artistic, Gândirea, Lumea, Opinia, Contimporanul, Lumea literară

și artistică, Bilete de papagal, România literară, Jurnalul literar, Revista Fundațiilor Regale, Universul literar, Vremea și la multe alte publicații, iar după a doua conflagrație mondială, la Lumea lui George Călinescu și mai târziu la Magazin). Al. O. Teodoreanu a realizat (în colaborare cu Jean Grosu) o traducere în limba română a romanului Peripețiile bravului soldat Švejck de Jaroslav Hašek, publicată în 1956. Textul acestei traduceri a fost republicat de mai multe ori, bucurându-se de un deosebit succes.

Pasiunea sa de gurmand și iubitor de vinuri se baza pe calitățile sale gustative remarcabile. A scris și un Tratat despre vinuri, coniacuri și tehnica degustării acestora, care din păcate, rămânând doar în manuscris, este astăzi considerat pierdut. În „De re culinaria”, autorul prezintă restaurantele din capitală, rețete culinare și descrie situații amuzante din restaurantele anilor ‘20. Cealaltă carte, „Gastonomie”, conține diferite rețete de preparare a vânatului, a peștelui, garniturilor specifice, dar și informații despre concursurile de vinuri ce se desfășurau în România în anii ‘50, prezentând vinurile și felul în care acestea se asociază cu mâncarea.

Între cele două războaie mondiale, epigramistul publică în presă articole cu subiect gastronomic. Apoi au fost adunate într-un volum. Un fel de abecedar gastronomic cu mâncăruri pregătite la Paști, Crăciun, Anul Nou, dar și pentru orice zi a săptămânii. Rețete culinare și procedee ce pot stârni oricând admirația sau invidia bucătarilor cu diplomă.

- O rețetă de mâncare e ca și o partitură: trebuie interpretată. Menuetul lui Beethoven e același pentru toate privirile. Dar una e pe vioara maestrului George Enescu și alta pe dibla lăutarului de la Moara Văduvă.
- Unii oameni își închipuie că pentru a mânca bine e suficient să ai stomac și bani. Se înșală, trebuie să ai și cap.
- Gastronomia nu e lăcomie și animalitate, ci numai un prilej de punere în valoare a spiritualității. Dacă nu e asta, nu mai e nimic.

Păstorel Teodoreanu a reprodus, cu măiestria unui comediant, dar cu harul unui erudit, spectacolul vieții din România interbelică și postbelică. Era printre oamenii aceia care au vocația boemiei. A avut, o predilecție aparte pentru ironiile la adresa cărturarului Nicolae Iorga.

Epigramele despre marele istoric i-a afectat și pe cei din familia sa. Volumul Strofe cu pelin

de mai, contra Iorga Nicolai I-a costat pe Oswald Teodoreanu, tatăl lui Păstorel, funcția de ministru în guvernul Iorga.

Păstorel Teodoreanu a murit în 14 martie 1964, de cancer pulmonar. A fost înmormântat în cavoul familiei Delavrancea de la cimitirul Bellu, din București, căci erau rude, nu înainte de a-și formula testamentul în patru versuri, de adio: „Aici zace Păstorel,/ Om ales și spirit fin,/ Dacă treceți pe la el,/ Nu-l treziți, că cere vin!“ Deși Păstorel Teodoreanu a fost ignorat de posteritatea literară, în epoca interbelică numele său era sinonim cu talentul. A fost premiat de Academia Română în 1928, de Societatea Scriitorilor Români în 1937. Iar George Călinescu scria, în 1934, la apariția cărții „Tămâie și otravă“: „Aproape

pretudindeni se dezlănțuie o jovialitate care dă o umilitate de ton diferitelor atitudini și care ne îndreptățește să afirmăm că Al. O. Teodoreanu rămâne, în fond, un umorist. La temelia umorului stă întotdeauna o atitudine critică, umoristul e moralist. Moralist e Al. O. Teodoreanu“. Păstorel Teodoreanu – un mare epigramist, un boem nonconformist, un român care și-a iubit patria, a cărei valoare posteritatea a reconsiderat-o abia mult mai târziu.

Aura Manole

O, brad frumos...

Pomul (sau Bradul) de Crăciun este de obicei un conifer decorat, natural sau artificial. Tradițional este asociat cu celebrarea Crăciunului. Este adus în case și decorat cu lumini de Crăciun (inițial erau lumânări, dar o dată cu evoluția tehnologiei, se obișnuiește folosirea becurilor luminoase), ornamente, ghirlande, bomboane și dulciuri în perioada de dinainte de Crăciun. Tradiția spune că pomul de Crăciun se împodobește în Ajun de Crăciun, pe 24 decembrie. O stea este așezată în vârful pomului, reprezentând steaua de la Betleem.

Folosirea unui copac decorat nu are un început verificabil din punct de vedere istoric, dar are originea în obiceiurile multor culturi. Plantele veșnic verzi încorporează vitalitatea și de aceea, în vechime, oamenii credeau că ar putea aduce sănătatea și prosperitate în casa lor.

Primul brad împodobit vreodată a fost în anul 1510, în Letonia. Zece ani mai târziu, în 1521, prințesa Helene de Mecklenburg aduce tradiția în Franța, după ce s-a căsătorit cu ducele de Orleans. Ulterior acestei date, bradul de Crăciun se răspândește în toată Europa.

Primul brad care a fost împodobit în România a fost la curtea regelui Carol I, în anul 1866, odată cu sosirea dinastiei Hohenzollern în Țările Române. Obiceiul a fost preluat imediat de boierimea bucureșteană a vremii, astfel că, începând din acel an, bradul împodobit a devenit unul dintre cele mai importante simboluri ale Crăciunului, inclusiv în casele românești. În Palatul Domnesc de pe Calea Victoriei, în noaptea de Crăciun, invitații de seamă la palat împodobeau bradul, în timp ce cântau: „O, Tannenbaum, o, Tannebaum, Wie grün sind deine Blätter!” („O, brad frumos, o brad frumos, Cu cetină tot verde”).

În „Memorii”, Principele Carol evocă Ajunul Crăciunului anului 1874, spunând că a fost „de o frumusețe strălucitoare” pentru prima dată fiind împodobiți de Principesa Elisabeta în Sala

Tronului un număr de 14 brazi frumoși, potrivit obiceiului țărilor nordice. Toți boierii din București au fost prezenți și au primit cadouri simbolice. Carmen Sylva, pseudonimul literar al Reginei Elisabeta, scria despre acest Crăciun că a fost, „unicul Crăciun cu adevărat fericit”.

Împodobirea bradului a devenit cel mai plăcut moment pentru toată familia, în special pentru copii, care așteaptă cu nerăbdare să descopere ce cadouri aduse de Moș Crăciun.

Orient Românesc

Noël au Liban

Le Liban est le seul pays arabe où 30 % de la population est chrétienne. Pour les communautés chrétiennes du Liban, Noël a une signification profondément religieuse, vu que les Libanais sont très croyants et pratiquants. Noël, c'était surtout la messe de minuit, un temps pour le recueillement et la réconciliation et la paix dans les cœurs. Profondément empreint des cultures chrétienne et occidentale, Liban, le pays du Cèdre est également attaché à ses traditions arabes.

La fête commence le 3 décembre avec la Sainte Barbe. Pour la petite histoire, cette sainte du IIIe siècle aurait refusé de se marier pour pouvoir se consacrer à sa foi. Son père, furieux, ordonne de la faire enfermer puis tuer, mais elle s'échappe en se déguisant. Au

Liban, les enfants commémorent cette sainte originaire du Moyen-Orient le jour de sa fête, le 3 décembre, en se déguisant et en rendant visite à leurs voisins pour demander des friandises. La légende veut aussi que sainte Barbe se soit cachée dans un champ de blé. Le 3 décembre, certaines familles libanaises plantent des graines dans du coton mouillé.

Les germes sont ensuite placés dans la crèche le soir de Noël, comme symbole de renaissance. Les musulmans participent aussi à la fête. Noël a beau être la fête chrétienne par excellence, au Liban les musulmans y participent aussi: c'est l'occasion de décorer les maisons et les rues, d'offrir des cadeaux, de faire un bon repas.. En Islam, Jésus est considéré comme un prophète, donc tout le monde se prépare pour célébrer sa naissance. De même, durant le mois du Ramadan, il n'est pas rare de voir des chrétiens être invités à l'iftar, le repas qui interrompt le jeûne des musulmans à la tombée de la nuit. Dans un pays où 18 confessions religieuses sont officiellement reconnues, il est important de montrer qu'on sait se réjouir pour la fête de l'autre.

Au Liban, les vraies plantes de Noël, ce sont les poinsettias. Durant tout le mois de décembre, les maisons, les rues et les boutiques sont couvertes de ses grosses plantes aux feuilles rouges, que l'on appelle aussi "étoiles de Noël". Les fleuristes débordent de pots plus ou moins gros,

À Noël, on dîne en famille et c'est donc l'occasion de déguster des plats plus rares : des feuilles de vignes fourrées à la viande et

mijotées avec des côtelettes d'agneau, ou bien un poulet au riz aux sept épices servi avec des amandes. Pour le dessert, les Libanais préparent le meghlé, une crème à la cannelle. Habituellement servi pour célébrer la naissance d'un enfant, on le déguste à Noël

pour symboliser la venue au monde de l'Enfant Jésus.

Mais au Liban on fête Noël deux fois. En effet, tandis que la grande majorité des chrétiens du monde célèbrent la naissance de Jésus le 25 décembre, l'Église arménienne considère que la naissance a en fait eu lieu le même jour que l'Épiphanie, soit le 6 janvier.

Les Arméniens du Liban fêtent Noël dix jours plus tard que les autres chrétiens. L'occasion d'aller se balader dans le quartier arménien Bourj Hammoud, et de goûter aux spécialités locales.

Petit lexique

En arabe :

- Crèche se dit مغارة (se prononçant mrara) qui signifie, dans le langage courant, grotte.
- Sapin a une traduction littérale. Mais, au Liban, on parlera d'arbre de Noël' (شجرة عيد ميلاد, se prononçant chajra ëid milèd)
- Guirlande se dit اكليل (se prononçant éklil), que l'on utilise surtout pour les couronnes de fleurs pour les mariages et les enterrements. Dans le langage courant, on utilise très peu les termes génériques désignant les différentes décorations de Noël. Dans les magasins, tout le monde comprendra 'guirlande' ou 'boule'...
- Bûche a une traduction littérale. Mais, au Liban, on parlera de 'gâteau de Noël' (كعكة الميلاد, se prononçant kaäket milèd)

Joyeux Noël! Que la paix et la joie de cette Fête soient avec vous tous les jours de l'Année nouvelle!

Randa Kanj, Beyrouth

